

N A C R T

KONAČNI PRIJEDLOG
OBITELJSKOG ZAKONA

Zagreb, lipanj 2003.

**KONAČNI PRIJEDLOG
OBITELJSKOG ZAKONA**

PRVI DIO

UVODNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuje brak, odnosi roditelja i djece, posvojenje, skrbništvo, učinci izvanbračne zajednice žene i muškarca, učinci ~~istospolnih zajednica~~, te postupci nadležnih tijela u svezi s obiteljskim odnosima i skrbništvom.

Članak 2.

Uređenje obiteljskih odnosa temelji se na načelima:

- 1) ravnopravnosti žene i muškarca te uzajamnog poštovanja i pomaganja svih članova obitelji,
- 2) zaštite dobrobiti i prava djeteta, te odgovornosti obaju roditelja za podizanje i odgoj djeteta,
- 3) primjerene skrbničke zaštite djeteta bez roditeljske skrbi te odrasle osobe s duševnim smetnjama.

Članak 3.

~~(1)~~ Odredbe ovoga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju se na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenog muškarca koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete.

~~(2)~~ Odredbe ovoga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju se na osobe istog spola koje žive zajedno.

Članak 4.

(1) U primjeni ovoga Zakona pravne i fizičke osobe koje pružaju stručnu pomoć odnosno rješavaju sporove između članova obitelji dužne su međusobno surađivati.

(2) Nadležna tijela iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju posebne propise ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

DRUGI DIO

B R A K

Članak 5.

Brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca.

I. SKLAPANJE BRAKA

Članak 6.

Brak se sklapa suglasnom izjavom žene i muškarca u građanskom ili vjerskom obliku.

Članak 7.

Brak u građanskom obliku sklapa se pred matičarom.

Članak 8.

Brak se u vjerskom obliku s učincima građanskog braka sklapa pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom o tome ima uređene pravne odnose.

Članak 9.

(1) Nevjesta i ženik svoju namjeru sklapanja braka u građanskom obliku osobno prijavljuju matičaru nadležnom za mjesto u kojem žele sklopiti brak.

(2) Nevjesta i ženik priložit će prijavi izvratke iz matice rođenih, a kad je potrebno, na zahtjev matičara i druge isprave.

Članak 10.

(1) Matičar će na osnovi izjava nevjeste i ženika i na drugi način provjeriti jesu li ispunjene pretpostavke za sklapanje braka.

(2) Ako je za sklapanje braka potrebna sudska odluka, matičar će nevjestu i ženika uputiti da je pribave.

Članak 11.

(1) Ako matičar utvrdi da nije ispunjena koja od pretpostavki za sklapanje braka, usmeno će priopćiti nevjesti i ženiku da nije dopušteno sklopiti brak i o tome sastaviti bilješku u prijavi namjere sklapanja braka.

(2) Nevjesta i ženik mogu u roku od osam dana od dana priopćenja o nedopustivosti sklapanja braka, nadležnom uredu za poslove opće uprave podnijeti zahtjev za utvrđivanje ispunjavaju li pretpostavke za sklapanje braka.

(3) Po zahtjevu iz stavka 2. ovoga članka nadležni ured obvezan je u upravnom postupku donijeti odluku u roku od petnaest dana od dana primitka zahtjeva.

Članak 12.

(1) Kad utvrdi da su ispunjene pretpostavke za sklapanje braka, matičar će uzeti izjavu nevjeste i ženika o izboru prezimena.

(2) Nevjesta i ženik svojim će potpisom potvrditi da su upoznati s osobnim pravima i dužnostima u braku, te mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama ovoga Zakona.

Članak 13.

(1) Matičar će u dogovoru s nevjestom i ženikom koji žele sklopiti brak u građanskom obliku, dan za sklapanje braka odrediti u pravilu u razdoblju od tridesetog do četrdeset petog dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

(2) U iznimnim slučajevima kada za to postoje opravdani razlozi matičar može odobriti sklapanje braka prije tridesetog te najkasnije do devedesetog dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

(3) Matičar će nevjesti i ženiku preporučiti da do dana sklapanja braka posjete savjetovalište za brak i obitelj.

Članak 14.

Ako na dan određen za sklapanje braka ne pristupe nevjesta, ženik ili oboje, a izostanak ne opravdaju, smatrat će se da je prijava namjere sklapanja braka povučena.

Članak 15.

(1) Brak se sklapa na svečan način u službenoj prostoriji, a iznimno na drugom prikladnom mjestu o čemu odluku donosi matičar.

(2) Za sklapanje braka izvan službene prostorije plaća se posebna naknada.

(3) Ministar nadležan za poslove uprave propisat će mjerila za određivanje iznosa naknade iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 16.

Brak se sklapa u nazočnosti nevjeste i ženika, matičara i dvaju svjedoka.

Članak 17.

Svjedok pri sklapanju braka može biti svaka punoljetna i poslovno sposobna osoba.

Članak 18.

(1) Na dan i u vrijeme određeno za sklapanje braka matičar će objaviti da su osobno nazočni nevjesta, ženik i svjedoci, te da nema zapreka za sklapanje braka.

(2) Matičar će prigodnim govorom upoznati nevjestu i ženika s odredbama ovoga Zakona o njihovim pravima i dužnostima i istaknuti značenje braka, a posebice da je skladan brak od najveće važnosti za obiteljski život.

(3) Nevjestu i ženika matičar će poimence upitati pristaju li međusobno sklopiti brak.

Članak 19.

(1) Brak je sklopljen kad nevjesta i ženik izjave svoj pristanak.

(2) Nakon pristanka matičar će objaviti da je između žene i muškarca, navedenih njihovim osobnim imenima, sklopljen brak.

(3) Sklopljeni brak matičar će upisati u maticu vjenčanih. Upis u maticu potpisat će žena, muž, svjedoci i matičar.

(4) Odmah poslije upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima uručiti izvadak iz matice.

Članak 20.

(1) Nevjesta i ženik koji žele sklopiti brak u vjerskom obliku pribavit će od matičara nadležnog za mjesto u kojem žele sklopiti brak potvrdu o ispunjenju pretpostavki za sklapanje braka propisane ovim Zakonom.

(2) U postupku izdavanja potvrde iz stavka 1. ovoga članka matičar će na odgovarajući način primijeniti odredbu članka 10. i 11. ovoga Zakona.

(3) U potvrdi iz stavka 1. ovoga članka matičar će navesti da je nevjestu i ženika upoznao s osobnim pravima i dužnostima u braku, s mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama ovoga Zakona, te njihove sporazumne izjave o izboru prezimena.

(4) Potvrda iz stavka 1. ovoga članka važi tri mjeseca od dana izdavanja.

(5) Matičar će upozoriti nevjestu i ženika da je izvadak iz državne matice vjenčanih dokaz da njihov brak sklopljen u vjerskom obliku ima učinke građanskog braka.

(6) Ministar nadležan za poslove uprave propisat će sadržaj i oblik potvrde iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 21.

(1) Službenik vjerske zajednice pred kojim je sklopljen brak u vjerskom obliku dostavit će matičaru iz članka 20. ovoga Zakona ispravu koju su potpisali žena, muž, svjedoci i službenik vjerske zajednice, kojom potvrđuje da je brak sklopljen.

(2) Isprava iz stavka 1. ovoga članka dostavlja se matičaru u roku od pet dana od dana sklapanja braka.

Članak 22.

(1) Brak sklopljen u vjerskom obliku matičar je dužan upisati u maticu vjenčanih u roku od tri dana od dana primitka isprave iz članka 21. ovoga Zakona.

(2) Odmah poslije upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima dostaviti izvadak iz matice.

Članak 23.

Brak sklopljen u vjerskom obliku sukladno odredbama članka 8. i članka 20. stavka 1. i 4. ovoga Zakona, ima od dana sklapanja sve učinke građanskog braka propisane ovim Zakonom.

II. PRETPOSTAVKE ZA SKLAPANJE BRAKA

1. Pretpostavke za postojanje braka

Članak 24.

(1) Za postojanje braka potrebno je:

1. da su nevjesta i ženik osobe različita spola,
2. da su nevjesta i ženik izjavili svoj pristanak za sklapanje braka,
3. da je brak u građanskom obliku sklopljen pred matičarom ili da je brak u vjerskom obliku sklopljen prema odredbi članka 8. i članka 20. stavka 1. i 4. ovoga Zakona.

(2) Ako u vrijeme sklapanja braka nije bila ispunjena koja od pretpostavki iz stavka 1. ovoga članka, ne nastaju pravni učinci braka.

Članak 25.

Pravo na tužbu radi utvrđivanja postoji li brak ili ne, ima svaka osoba koja za to ima pravni interes i centar za socijalnu skrb.

2. Pretpostavke za valjanost braka

Članak 26.

(1) Brak ne može sklopiti osoba koja nije navršila osamnaest godina života.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka osobi koja je navršila šesnaest godina života, ako utvrdi da je mentalno i tjelesno zrela za brak, te da je brak u njezinu interesu.

(3) Prijedlog za donošenje odluke o dopuštenju sklapanja braka može podnijeti samo osoba iz stavka 2. ovoga članka.

(4) U postupku u svezi s prijedlogom iz stavka 3. ovoga članka sud će saslušati maloljetnog podnositelja prijedloga, njegove roditelje odnosno skrbnika i osobu s kojom namjerava sklopiti brak te pribaviti mišljenje centra za socijalnu skrb i ispitati okolnosti značajne za odluku.

ALTERNATIVA

~~Brak ne može sklopiti osoba koja nije navršila osamnaest godina života.~~

Članak 27.

(1) Brak ne može sklopiti osoba lišena poslovne sposobnosti ili osoba nesposobna za rasuđivanje.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka osobi lišenoj poslovne sposobnosti za koju utvrdi da je sposobna shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze, te da je brak očito u njezinu interesu.

(3) Prijedlog za donošenje odluke o dopuštenju sklapanja braka može podnijeti samo osoba lišena poslovne sposobnosti.

(4) U postupku u svezi s prijedlogom iz stavka 3. ovoga članka sud će pribaviti mišljenje skrbnika ili roditelja koji skrbi o punoljetnom djetetu lišenom poslovne sposobnosti i centra za socijalnu skrb.

Članak 28.

(1) Brak ne mogu međusobno sklopiti krvni srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi sestra i brat, polusestra i polubrat, dijete sa sestrom ili polusestrom ili bratom ili polubratom svojega roditelja, djeca sestara i braće te polusestara i polubraće.

(2) Iznimno, iz opravdanih razloga, sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka između djece sestara i braće te djece polusestara i polubraće.

(3) Odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka primjenjuju se i na odnose nastale posvojenjem.

Članak 29.

Brak ne može sklopiti osoba koja je već u braku.

Članak 30.

Brak sklopljen protivno odredbama članka 26. do 29. ovoga Zakona nije valjan i na njega će se primijeniti odredbe o poništaju braka.

III. OSOBNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA

Članak 31.

(1) Prilikom sklapanja braka nevjesta i ženik mogu se sporazumjeti:

1. da svako zadrži svoje prezime,
2. da kao zajedničko prezime uzmu prezime jednog od njih,
3. da kao zajedničko uzmu oba prezimena,
4. da svaki od njih uz svoje prezime uzme i prezime bračnog druga i odluči koje će upotrebljavati na prvom, a koje na drugom mjestu.

(2) U slučaju sporazuma o prezimenu iz stavka 1. točke 3. ovoga članka nevjesta i ženik odlučit će koje će prezime upotrebljavati na prvom, a koje na drugom mjestu.

(3) Sporazum o prezimenu mora biti u skladu s odredbama posebnog zakona.

Članak 32.

- (1) U braku su bračni drugovi ravnopravni.
- (2) Bračni drugovi dužni su jedan drugome biti vjerni, uzajamno se pomagati, međusobno se poštovati te održavati skladne bračne i obiteljske odnose.
- (3) Bračni drugovi sporazumno određuju mjesto stanovanja.
- (4) Bračni drugovi sporazumno odlučuju o rađanju i podizanju djece te o obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici.

Članak 33.

Svaki bračni drug samostalno odlučuje o izboru svoga rada i zanimanja.

IV. PRESTANAK BRAKA

Članak 34.

- (1) Bez obzira na oblik u kojem je sklopljen, brak prestaje: smrću bračnog druga, proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim, poništajem ili razvodom.
- (2) Brak prestaje poništajem ili razvodom kad presuda suda o poništaju ili razvodu braka postane pravomoćna.
- (3) Ako je nestali bračni drug proglašen umrlim, brak prestaje danom koji je pravomoćnom odlukom suda utvrđen kao dan smrti nestalog bračnog druga.
- ~~(4) Ako brak sklopljen u vjerskom obliku prestane prema odredbi stavka 2. ovoga članka, prestanak braka ne utječe na obveze bračnih drugova koje proizlaze iz propisa vjerske zajednice pred kojom je brak sklopljen.~~

Članak 35.

U slučaju poništaja ili razvoda braka svaki od prijašnjih bračnih drugova može zadržati prezime koje je imao u trenutku prestanka braka.

1. Poništaj braka

Članak 36.

Pravo na tužbu za poništaj braka na temelju članka 30. ovoga Zakona imaju bračni drugovi i centar za socijalnu skrb.

Članak 37.

(1) Pravo na tužbu za poništaj braka sklopljenog protivno odredbi članka 26. ovoga Zakona imaju i roditelji maloljetnika.

(2) Sud može odbiti tužbu za poništaj braka sklopljenog protivno odredbi članka 26. stavak 2. ovoga Zakona ako je u vrijeme sklapanja braka postojao ili je naknadno nastao opravdani razlog zbog kojeg je sud mogao dopustiti sklapanje braka.

(3) Tužba za poništaj braka ne može se podnijeti nakon što je maloljetnik navršio osamnaest godina života, ali bračni drug koji je u vrijeme sklapanja braka bio maloljetan može podnijeti tužbu za poništaj braka u roku jedne godine od punoljetnosti.

~~Napomena: Ovaj članak se briše ako bude prihvaćena alternativa članka 26. ovoga Zakona.~~

Članak 38.

(1) Sud može odbiti tužbu za poništaj braka koji je sklopila, bez dopuštenja suda, osoba lišena poslovne sposobnosti ako je u vrijeme sklapanja bila ili je naknadno postala sposobna shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze.

(2) Tužba za poništaj braka ne može se podnijeti nakon pravomoćnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti.

(3) Bračni drug koji je lišen poslovne sposobnosti može podnijeti tužbu za poništaj braka i unutar roka od jedne godine od pravomoćnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti.

Članak 39.

Sud može odbiti tužbu za poništaj braka koji su sklopile, bez dopuštenja suda, osobe iz članka 28. stavka 2. ako je u vrijeme sklapanja braka postojao ili je naknadno nastao opravdani razlog zbog kojeg je sud mogao odobriti sklapanje braka.

Članak 40.

(1) Pravo na tužbu za poništaj braka sklopljenog protivno odredbi članka 30. ovoga Zakona imaju i osobe s pravnim interesom.

(2) Sud će odbiti tužbu za poništaj braka ako je prijašnji brak prestao do zaključenja glavne rasprave.

Članak 41.

(1) U parničnom postupku za poništaj braka sklopljenog dok traje prijašnji brak jednog od bračnih drugova, postojanje ili nepostojanje tog braka dokazuje se izvatkom iz matice vjenčanih ili drugom odgovarajućom javnom ispravom.

(2) Ako stranke postojanje ili nepostojanje prijašnjeg braka ne mogu dokazati ispravama iz stavka 1. ovoga članka, sud će prekinuti postupak i uputiti ih da u određenom roku pokrenu parnicu radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji, te da o pokretanju parnice obavijeste sud. Na parnicu će se uputiti tužitelj koji tvrdi da prijašnji brak postoji, a tuženik koji osporava postojanje prijašnjeg braka iako je njegovo sklapanje upisano u maticu vjenčanih.

(3) Postupak prekinut prema odredbi stavka 2. ovoga članka nastaviti će se kad odluka u parnici radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji postane pravomoćna.

(4) Ako parnica radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji ne bude pokrenuta u roku koji je sud odredio, smatrat će se da je tužba za poništaj braka povučena ako je tužitelj upućen na pokretanje parnice, a ako je na pokretanje parnice upućen tuženik, smatrat će se da je odustao od svoje tvrdnje da prijašnji brak ne postoji.

2. Razvod braka

Članak 42.

(1) Razvod braka može tužbom zahtijevati bračni drug, a oba bračna druga sporazumnim zahtjevom.

(2) Bračni drug nema pravo na tužbu za razvod braka za vrijeme trudnoće žene ili dok njihovo dijete ne navrši godinu dana života.

Članak 43.

Sud će razvesti brak:

1. ako utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni, ili
2. ako je od prestanka bračne zajednice protekla godina dana, ili
3. ako oba bračna druga sporazumno zahtijevaju razvod braka.

3. Posredovanje prije razvoda braka

Članak 44.

Postupak posredovanja provodi se:

1. kad se postupak radi razvoda braka pokreće tužbom,
2. kad se postupak radi razvoda braka pokreće sporazumnim zahtjevom, a bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti.

Članak 45.

(1) Postupak posredovanja ne provodi se ako su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, osim ako sud utvrdi da su sposobni shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze.

(2) Postupak posredovanja ne provodi se ako je jednom ili oba bračna druga nepoznato boravište najmanje šest mjeseci.

(3) Postupak posredovanja ne provodi se ako jedan ili oba bračna druga žive u inozemstvu.

(4) Iznimno od stavka 3., postupak posredovanja će se provesti ako bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti ako sud ocijeni da nema većih teškoća da bračni drugovi sudjeluju u postupku posredovanja.

Članak 46.

(1) Kad sud primi tužbu ili sporazumni zahtjev iz članka 44. ovoga Zakona na prvom ročištu zatražit će od bračnih drugova da odmah izjave kojem se centru za socijalnu skrb, savjetovalištu za brak i obitelj ili osobi ovlaštenoj za pružanje stručne pomoći (posredovatelju) žele obratiti radi pokušaja uklanjanja bračnih nesuglasica odnosno dogovora o uređenju pravnih posljedica razvoda braka.

(2) Ako se bračni drugovi nisu sporazumjeli pred kim će se postupak posredovanja provesti, sud će po službenoj dužnosti donijeti odluku o izboru posredovatelja.

(3) Sud će u slučajevima iz stavka 1. i 2. ovoga članka bez odgode donijeti odluku pred kim će se postupak posredovanja provesti i dostaviti je posredovatelju. Protiv odluke iz stavka 2. ovoga članka nije dopuštena posebna žalba.

(4) Bračni drugovi dužni su u roku od petnaest dana od dana donošenja odluke iz stavka 3. ovoga članka pokrenuti postupak posredovanja.

Članak 47.

(1) Ustanova ili pojedinac koji provodi posredovanje pozvat će bračne drugove, po pravilima o osobnoj dostavi, da osobno bez punomoćnika sudjeluju u postupku.

(2) Ako se pozivu na posredovanje ne odazove tužitelj odnosno oba bračna druga koji su podnijeli sporazumni zahtjev i ne opravdaju svoj izostanak posredovatelj će odmah o tome pisano obavijestiti sud.

(3) Ako bračni drugovi odustanu od postupka posredovanja posredovatelj će odmah o tome pisano obavijestiti sud.

(4) U slučaju iz stavka 2. i 3. ovoga članka smatra se da je tužba ili sporazumni zahtjev za razvod braka povučen.

Članak 48.

(1) Posredovatelj će o uzrocima koji su doveli do poremećenosti bračnih odnosa ispitati stranke te nastojati da se ti uzroci otklone i bračni drugovi pomire.

(2) Posredovatelj će upoznati bračne drugove s pravnim i s psihosocijalnim posljedicama razvoda braka.

Članak 49.

(1) Posredovatelj je dužan u roku od tri mjeseca od primitka odluke suda iz članka 46. stavak 3. provesti i okončati postupak posredovanja.

(2) Posredovatelj je dužan stručno mišljenje dostaviti bračnim drugovima po pravilima o osobnoj dostavi u roku od petnaest dana od okončanja postupka posredovanja.

Članak 50.

(1) Ustanova ili pojedinac koji je proveo posredovanje dostavit će stručno mišljenje i centru za socijalnu skrb ako bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti.

(2) Stručno mišljenje dostavlja se centru za socijalnu skrb koji nije provodio postupak, prema prebivalištu roditelja s kojim djeca žive.

(3) Ako djeca žive odvojeno od oba roditelja stručno mišljenje dostavlja se centru za socijalnu skrb na području kojeg je sjedište tijela koje je odlučilo o smještaju djeteta. Ako je dijete smješteno bez odluke nadležnog tijela stručno mišljenje dostavlja se centru za socijalnu skrb boravišta djeteta.

(4) Centar za socijalnu skrb dužan je odmah razmotriti stručno mišljenje i poduzeti potrebne mjere za zaštitu dobrobiti djeteta.

Članak 51.

Ako bračni drugovi ne dostave stručno mišljenje sudu u roku od godine dana od dostave odluke suda iz članka 46. ovoga Zakona, smatrat će se da je tužba odnosno sporazumni zahtjev za razvod braka povučen.

Članak 52.

(1) Ministar nadležan za poslove pravosuđa propisat će način vođenja očevidnika i dokumentacije u svezi s poslovima suda u području braka i odnosa u braku.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika i dokumentacije u svezi s poslovima centra za socijalnu skrb u području braka i odnosa u braku.

(3) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će uvjete koje mora ispunjavati pravna ili fizička osoba iz članka 46. stavka 1. da bi bila ovlaštena za pružanje stručne pomoći u postupku posredovanja.

(4) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi dostavit će popis ovlaštenih posredovatelja ministru nadležnom za poslove pravosuđa radi vođenja očevidnika o posredovateljima.

(5) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će osnovne elemente koje mora sadržavati stručno mišljenje u postupku posredovanja.

TREĆI DIO

R O D I T E L J I I D J E C A

I. MAJČINSTVO I OČINSTVO

Članak 53.

Djetetovom majkom smatra se žena koja ga je rodila.

Članak 54.

Djetetovim ocem smatra se majčin muž ako je dijete rođeno za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka.

Članak 55.

Ako se majčinstvo ili očinstvo ne može odrediti prema članku 53. i 54. ovoga Zakona, utvrđuje se priznanjem roditelja ili sudskom odlukom.

1. Priznanje majčinstva i očinstva

Članak 56.

(1) Majčinstvo i očinstvo može se priznati na zapisnik pred matičarom, centrom za socijalnu skrb ili sudom. Navedena tijela dužna su bez odgode dostaviti primjerak zapisnika matičaru nadležnom za upis djeteta u maticu rođenih.

(2) Majčinstvo i očinstvo može se priznati i u oporuci.

Članak 57.

(1) Majčinstvo i očinstvo može priznati maloljetna osoba koja je navršila šesnaest godina ako je sposobna shvatiti značenje izjave o priznanju.

(2) Majčinstvo i očinstvo može priznati osoba djelomično lišena poslovne sposobnosti ako je sposobna shvatiti značenje priznanja, osim ako je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može davati izjave koje se tiču osobnih stanja.

Članak 58.

(1) Priznanje majčinstva i očinstva je neopozivo.

(2) Majčinstvo i očinstvo ne može se priznati poslije djetetove smrti, osim ako to dijete ima potomstvo.

Članak 59.

(1) Priznanje majčinstva upisat će se u maticu rođenih ako je centar za socijalnu skrb nadležan prema mjestu djetetova rođenja dao prethodnu suglasnost.

(2) Ako je dijete navršilo četrnaest godina i sposobno je shvatiti značenje priznanja, potreban je i njegov pristanak na priznanje majčinstva. Dijete daje pristanak pred centrom za socijalnu skrb svojeg prebivališta, odnosno boravišta.

(3) Kad sastavi, odnosno primi zapisnik ili oporuku o priznanju majčinstva iz članka 56. ovoga Zakona, matičar nadležan za upis djeteta u maticu rođenih zatražit će odmah od centra za socijalnu skrb da u roku od trideset dana dostavi suglasnost, odnosno pristanak iz stavka 1. i 2. ovoga članka.

(4) Nakon što pribavi suglasnost, odnosno pristanak propisan ovim Zakonom, matičar će priznanje majčinstva upisati u maticu rođenih.

Članak 60.

Priznanje očinstva začetog a još nerođenog djeteta, proizvodi pravni učinak ako se dijete rodi živo.

Članak 61.

(1) Za upis priznanja očinstva potreban je pristanak djetetove majke.

(2) Majka može izjaviti pristanak pred tijelima iz članka 56. stavak 1. ovoga Zakona.

Članak 62.

(1) Ako je dijete navršilo četrnaest godina i sposobno je shvatiti značenje priznanja, potreban je i njegov pristanak na priznanje očinstva. Dijete daje pristanak pred centrom za socijalnu skrb svojeg prebivališta, odnosno boravišta.

(2) Ako je dijete mlađe od četrnaest godina ili je starije od četrnaest godina, ali nije sposobno shvatiti značenje priznanja, a majka više nije živa, proglašena je umrlom, mlađa od četrnaest godina, potpuno je lišena poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja ili joj boravište nije poznato najmanje dva mjeseca, suglasnost na priznanje očinstva daje centar za socijalnu skrb.

Članak 63.

(1) Kad primi izjavu ili zapisnik o priznanju očinstva, odnosno oporuku kojoj nije priložena izjava majke o pristanku na priznanje očinstva matičar nadležan za upis djeteta u maticu rođenih odmah će pozvati majku po propisima o obveznoj osobnoj dostavi da u roku petnaest dana dade izjavu.

(2) Ako je za upis priznanja očinstva potreban pristanak djeteta, odnosno suglasnost centra za socijalnu skrb, matičar će od centra za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta djeteta zatražiti da u roku od petnaest dana dostavi izjavu djeteta, odnosno suglasnost centra za socijalnu skrb.

Članak 64.

Centar za socijalnu skrb će po isteku roka iz članka 59. i 63. ovoga Zakona osobu koja je priznala majčinstvo odnosno očinstvo obavijestiti jesu li pribavljeni propisani pristanci odnosno suglasnost.

Članak 65.

(1) Ako prilikom upisa djeteta u maticu rođenih nema podataka o djetetovom ocu, matičar će upoznati majku s pravom djeteta da zna tko mu je otac i s postupcima koji se mogu poduzeti radi ostvarivanja toga prava.

(2) Majka može matičaru izjaviti na zapisnik koga smatra djetetovim ocem.

(3) Majčina izjava iz stavka 2. ovoga članka smatra se njezinim pristankom na priznanje očinstva.

Članak 66.

Ako je matičar upisao dijete u maticu rođenih bez podataka o djetetovom ocu, o tome će odmah obavijestiti centar za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta majke i dostaviti primjerak zapisnika o majčinoj izjavi iz članka 65. stavak 2. ovoga Zakona.

Članak 67.

(1) Centar za socijalnu skrb će u roku od petnaest dana od primitka obavijesti iz članka 66. ovoga Zakona, pozvati majku da izjavi koga smatra djetetovim ocem, osim ako je to učinila pred matičarom.

(2) Majku će se upozoriti da bi radi dobrobiti djeteta trebala imenovati osobu koju smatra ocem.

(3) Majčina izjava pred centrom za socijalnu skrb o tome koga smatra djetetovim ocem ima značenje njezina pristanka na priznanje očinstva.

Članak 68.

(1) Kad primi majčinu izjavu iz članka 67. ovoga Zakona, centar za socijalnu skrb će u roku od petnaest dana, po propisima o obveznoj osobnoj dostavi, pozvati imenovanu osobu.

(2) Ako se pozvani odazove, centar za socijalnu skrb predočit će mu izjavu majke da njega smatra djetetovim ocem i upoznati ga sa zakonskim odredbama o utvrđivanju očinstva.

Članak 69.

Ako pozvani prizna očinstvo, centar za socijalnu skrb odmah će primjerak zapisnika o majčinoj izjavi koga smatra djetetovim ocem i primjerak zapisnika o priznanju očinstva dostaviti matičaru radi upisa očinstva u maticu rođenih.

Članak 70.

Ako se u postupku propisanom člankom 66. do 68. ovoga Zakona očinstvo nije utvrdilo priznanjem, centar za socijalnu skrb će o tome obavijestiti majku i upoznati je sa zakonskim odredbama o utvrđivanju očinstva sudskom odlukom.

2. Utvrđivanje majčinstva i očinstva sudskom odlukom

Članak 71.

(1) Tužbu radi utvrđivanja majčinstva ili očinstva može podnijeti dijete do navršene dvadeset i pete godine života.

(2) Ako je dijete maloljetno ili je potpuno lišeno poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, tužbu u njegovo ime može podnijeti osoba koja ga po zakonu zastupa.

Članak 72.

(1) Žena koja sebe smatra majkom može podnijeti tužbu radi utvrđivanja majčinstva do navršene osamnaeste godine života djeteta.

(2) Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti majka do navršene osamnaeste godine života djeteta.

(3) Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti muškarac koji sebe smatra ocem djeteta u roku od godine dana od primitka obavijesti da nije pribavljen pristanak odnosno suglasnost iz članka 61. i 62. ovoga Zakona, a najkasnije do navršene osamnaeste godine života djeteta.

Članak 73.

Tužbu radi utvrđivanja majčinstva ili očinstva može podnijeti centar za socijalnu skrb do navršene osamnaeste godine života djeteta.

Članak 74.

(1) Ako osoba za koju se tvrdi da je majka, odnosno otac djeteta nije živa, tužba radi utvrđivanja majčinstva, odnosno očinstva podnosi se protiv njezinih nasljednika.

(2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od godine dana od smrti osobe za koju se tvrdi da je majka, odnosno otac djeteta ili u roku od šest mjeseci od pravomoćnosti odluke o nasljeđivanju.

3. Oспорavanje majčinstva i očinstva

Članak 75.

(1) Dijete može osporavati majčinstvo, odnosno očinstvo osobi koja je upisana u maticu rođenih kao njegov roditelj.

(2) Tužbu iz stavka 1. ovoga članka dijete može podnijeti do navršene dvadeset i pete godine života.

(3) Ako je dijete maloljetno ili kad roditelji nad njim imaju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti, tužbu u njegovo ime podnosi poseban skrbnik postavljen za tu parnicu, kojeg imenuje centar za socijalnu skrb.

(4) Tužbu iz stavka 1. ovoga članka može za osobu potpuno lišenu poslovne sposobnosti i osobu za koju je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, podnijeti njegov skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Članak 76.

(1) Žena koja je upisana u maticu rođenih kao djetetova majka može osporavati svoje majčinstvo.

(2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od saznanja za činjenicu koja isključuje njezino majčinstvo, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

Članak 77.

(1) Žena koja sebe smatra djetetovom majkom može osporavati majčinstvo ženi koja je upisana u maticu rođenih kao majka, ako istovremeno traži da se utvrdi njezino majčinstvo.

(2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od saznanja da je ona majka tog djeteta, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(3) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud će, prije nego započne raspravljati i odlučivati o zahtjevu radi osporavanja majčinstva odrediti, na trošak tužiteljice, izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene medicinske znanosti radi utvrđivanja majčinstva tužiteljice.

(4) Ako iz medicinskog vještačenja proizlazi da tužiteljica nije majka djeteta kojem osporava majčinstvo, sud će rješenjem odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti.

(5) Sud će nastaviti raspravljati i odlučivati o zahtjevima radi osporavanja i utvrđivanja majčinstva ako iz medicinskog vještačenja proizlazi da je tužiteljica majka djeteta kojemu je osporila majčinstvo.

(6) Sud će odluku o oba zahtjeva donijeti u jednoj presudi.

Članak 78.

Pravomoćnom odlukom o osporavanju majčinstva smatra se osporenim i očinstvo majčina muža odnosno muškarca čije je očinstvo utvrđeno priznanjem.

Članak 79.

(1) Majčin muž može osporavati očinstvo djeteta rođenog za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka ako smatra da on nije otac. Ako je muž potpuno lišen poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njegov skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

(2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja za činjenicu koja dovodi u sumnju istinitost upisanog očinstva, ali najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

Članak 80.

Osobe s pravnim interesom mogu nastaviti postupak osporavanja majčinstva ili očinstva u roku od šest mjeseci od smrti majke ili oca koji su pokrenuli postupak ili u roku od mjesec dana od pravomoćnosti odluke o nasljeđivanju.

Članak 81.

(1) Majka može osporavati očinstvo djeteta rođenog za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka. Ako je majka potpuno lišena poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njezin skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

(2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od rođenja djeteta.

Članak 82.

(1) Muškarac koji je priznao očinstvo, a kasnije sazna za činjenicu koja isključuje njegovo očinstvo, može tužbom osporavati svoje očinstvo u roku od šest mjeseci od dana saznanja za tu činjenicu, ali najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(2) Muškarac koji je pod prisilom priznao očinstvo djeteta za koje tvrdi da ne potječe od njega može tužbom osporavati svoje očinstvo u roku od šest mjeseci od priznanja, a najkasnije do sedme godine života djeteta.

Članak 83.

(1) Muškarac koji sebe smatra ocem djeteta može tužbom osporavati očinstvo osobi koja je to dijete priznala za svoje, ako istovremeno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.

(2) Tužba se može podnijeti u roku od godine dana od upisa priznanja očinstva u matricu rođenih.

(3) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud će, prije nego započne raspravljati i odlučivati o zahtjevu radi osporavanja očinstva odrediti, na trošak tužitelja, izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene medicinske znanosti radi utvrđivanja očinstva tužitelja.

(4) Ako iz medicinskog vještačenja proizlazi da tužitelj nije otac djeteta kojem osporava očinstvo, sud će rješenjem odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti.

(5) Sud će nastaviti raspravljati i odlučivati o zahtjevima radi osporavanja i utvrđivanja očinstva ako iz medicinskog vještačenja proizlazi da je tužitelj otac djeteta kojemu je osporio očinstvo.

(6) Sud će odluku o oba zahtjeva donijeti u jednoj presudi.

Članak 84.

(1) Ako je majčinstvo, odnosno očinstvo utvrđeno odlukom suda, osporavanje nije dopušteno.

(2) Osporavanje majčinstva, odnosno očinstva nije dopušteno poslije djetetove smrti.

4. Posebne odredbe o majčinstvu i očinstvu djeteta začetog uz medicinsku pomoć

Članak 85.

Nije dopušteno u sudskom postupku utvrđivati ili osporavati majčinstvo, odnosno očinstvo djeteta koje je začeto u postupku oplodnje uz medicinsku pomoć.

Članak 86.

(1) Iznimno, majčin muž može osporavati očinstvo djeteta rođenog za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka, ako je dijete začeto uz medicinsku pomoć sjemenom druge osobe bez pisanog muževa pristanka. Žena može osporavati majčinstvo ženi djeteta koja ga je rodila, ako je to dijete začeto njezinom jajnom stanicom.

(2) Tužba radi osporavanja očinstva može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja da je do začeca došlo na način iz stavka 1. ovoga članka, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(3) Ako muž prije rođenja djeteta sazna da je do začeca došlo na način iz stavka 1. ovoga članka, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti u roku od šest mjeseci od dana rođenja djeteta.

II. PRAVA I DUŽNOSTI U ODNOSIMA RODITELJA I DJECE

1. Djetetova prava i dužnosti

Članak 87.

(1) Dijete ima pravo na skrb za zdravlje i život.

(2) Dijete ima pravo na sigurnost i odgoj u obitelji primjeren svojim tjelesnim, umnim i osjećajnim potrebama.

(3) Dijete ima pravo na život sa svojim roditeljima, u skladu sa svojom dobrobiti. Ako živi odvojeno od jednog ili oba roditelja, dijete ima pravo na susrete i druženje s roditeljima.

(4) Dijete ima pravo na izbor obrazovanja i zanimanja i pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti.

Članak 88.

Roditelji i ostali članovi obitelji ne smiju dijete podvrgavati ponižavajućim postupcima, duševnom ni tjelesnom nasilju, odnosno zlostavljanju.

Članak 89.

(1) Dijete ima pravo tražiti zaštitu svojih prava pred nadležnim tijelima koja su o tome dužna obavijestiti centar za socijalnu skrb.

(2) Dijete ima pravo na posebnog skrbnika u slučajevima određenim ovim Zakonom.

(3) Posebnog skrbnika imenuje centar za socijalnu skrb za slučajeve kad o povredi djetetovog prava odlučuje drugo tijelo, a sud kad je donošenje odluke o djetetovom pravu u nadležnosti centra za socijalnu skrb.

(4) Poseban skrbnik dužan je podnijeti izvješće o zastupanju djeteta na zahtjev i u roku kojeg određuje tijelo koje ga je imenovalo.

(5) U postupcima u kojima se odlučuje o nekom djetetovom pravu ili interesu, dijete ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama uvažavanja njegova mišljenja. Mišljenje se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

Članak 90.

Dijete je dužno poštovati svoje roditelje i pomagati im, te biti obzirno prema članovima obitelji.

2. Roditeljska skrb

Članak 91.

(1) Roditeljsku skrb čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, s ciljem zaštite dobrobiti djeteta, osobnih i imovinskih interesa.

(2) Roditelj se ne može odreći roditeljske skrbi.

(3) Roditeljska skrb može se ograničiti ili oduzeti samo odlukom nadležnih tijela iz razloga i na način propisan ovim Zakonom.

Članak 92.

(1) Roditelji su dužni skrbiti o životu i zdravlju djeteta i omogućiti mu korištenje mjera za unapređenje, čuvanje i vraćanje zdravlja, sukladno propisima iz područja zdravstva i zahtjevima medicinske znanosti.

(2) Roditelj je dužan štiti dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnog kažnjavanja drugih osoba.

Članak 93.

(1) Roditelji imaju dužnost i pravo odgajati dijete kao slobodnu, humanu, domoljubnu, moralnu, marljivu, osjećajnu i odgovornu osobu, poštujući načela ravnopravnosti spolova, kako bi bila pripremljena za skladan obiteljski i društveni život s pozitivnim odnosom prema prirodi.

(2) Odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelosti, te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja.

Članak 94.

(1) Roditelji su dužni čuvati i njegovati dijete i skrbiti za njegove potrebe.

(2) Roditelji ne smiju dijete predškolske dobi ostaviti bez nadzora odrasle osobe.

Članak 95.

(1) Radi dobrobiti djeteta, a u skladu s njegovom dobi i zrelosti, roditelji imaju pravo i dužnost nadzirati ga u njegovu druženju s drugim osobama.

(2) Roditelji imaju pravo i dužnost djetetu mlađem od šesnaest godina života zabraniti noćne izlaske bez svoje pratnje ili pratnje druge odrasle osobe u koju imaju povjerenje.

(3) Noćnim izlaskom smatra se vrijeme od 23 do 5 sati.

Članak 96.

(1) Roditelji su dužni brinuti se o redovitom obveznom školovanju djeteta.

(2) Roditelji su dužni brinuti se prema svojim mogućnostima i o daljnjem obrazovanju djeteta.

(3) Dužnost je roditelja odazivati se sastancima u svezi s odgojem i obrazovanjem djeteta.

(4) Roditelji imaju dužnost brinuti se o svestranom obrazovanju svoga djeteta i poticati njegove umjetničke, tehničke, športske i druge interese.

Članak 97.

Pravo je roditelja da žive sa svojim djetetom, osim ako je to suprotno dobrobiti djeteta.

Članak 98.

(1) Roditelji imaju dužnost i pravo zastupati svoje dijete i za njega sklapati pravne poslove, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno.

(2) Uzdržavanje djeteta dužnost je i pravo roditelja.

(3) Roditelji imaju dužnost i pravo u skladu s odredbama ovoga Zakona upravljati imovinom svoga djeteta do njegove punoljetnosti.

Članak 99.

(1) Roditelji bez obzira žive li zajedno ili odvojeno ravnopravno, zajednički i sporazumno skrbe o djetetu, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno.

(2) Samo jedan roditelj skrbi o djetetu ako je drugi umro, proglašen umrlim, lišen roditeljske skrbi, lišen potpuno poslovne sposobnosti, djelomice lišen poslovne sposobnosti u odnosu na roditeljsku skrb ili je spriječen.

Članak 100.

(1) Ako roditelji ne žive u obiteljskoj zajednici, sud će odlučiti s kojim će roditeljem dijete živjeti te odrediti način i vrijeme susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem.

(2) Radi zaštite dobrobiti djeteta susreti i druženje djeteta s roditeljem koji ne živi s djetetom mogu se ograničiti ili zabraniti, a prema okolnostima slučaja sud može odrediti osobu u čijoj će se nazočnosti održavati susreti i druženje.

(3) Na zahtjev suda centar za socijalnu skrb predložit će osobu iz stavka 2. ovoga članka, na koju se na odgovarajući način primjenjuju odredbe iz članka 110. stavka 5. do 7. ovoga Zakona.

(4) Sud može odlučiti da pojedine dužnosti obavlja roditelj s kojim dijete ne živi, primjerice brinuti se o zdravlju djeteta, školovanju, izvanškolskim aktivnostima, nekim poslovima zastupanja djeteta ili upravljanja njegovom imovinom i o drugome.

(5) U postupku donošenja odluke iz stavka 1. i 2. ovoga članka sud će uvažiti sporazum roditelja, ako nije protivan dobrobiti djeteta.

(6) Odluku o prestanku ograničenja ili zabrane susreta i druženja sud će donijeti na prijedlog centra za socijalnu skrb, roditelja ili djeteta.

Članak 101.

Ako se roditelji ne mogu sporazumjeti o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi ili o ostvarivanju djetetovih prava, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog roditelja, centra za socijalnu skrb prebivališta djeteta ili djeteta donijeti odluku radi zaštite dobrobiti djeteta.

Članak 102.

Sud će na prijedlog roditelja, djeteta ili centra za socijalnu skrb, ako to zahtijevaju bitno promijenjene okolnosti donijeti novu odluku s kojim će roditeljem dijete živjeti te o susretima i druženju djeteta s drugim roditeljem, a po potrebi i o drugim sadržajima roditeljske skrbi.

Članak 103.

(1) Centar za socijalnu skrb će odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana saznanja da su oba roditelja odsutna, spriječena ili iz zdravstvenih ili sličnih razloga nesposobna skrbiti o djetetu, a nisu ga povjerali na čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava propisane pretpostavke za skrbnika, povjeriti dijete i bez pristanka roditelja na čuvanje i odgoj drugoj osobi, domu za djecu ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

(2) Odluka iz stavka 1. ovoga članka može trajati najdulje 60 dana.

(3) Žalba na odluku iz stavka 1. ne odgađa njezinu ovrhu.

(4) Ako centar za socijalnu skrb ocijeni da okolnosti iz stavka 1. traju i po isteku roka iz stavka 2. ovoga članka donijet će odmah odluku o stavljanju djeteta pod skrbništvo.

(5) Ako roditelji zatraže predaju djeteta i donošenje odluke o prestanku skrbništva, a centar za socijalnu skrb smatra da to nije u interesu djeteta, predložit će sudu donošenje mjere za zaštitu dobrobiti djeteta.

(6) Ako centar za socijalnu skrb u roku od petnaest dana od zahtjeva roditelja ne pokrene postupak pred sudom, roditelji mogu zahtjev za predaju djeteta uputiti sudu.

Članak 104.

Oba roditelja ili roditelj koji sam skrbi o djetetu mogu čuvanje i odgoj djeteta privremeno povjeriti osobi koja ispunjava pretpostavke propisane za skrbnika, a ustanovi socijalne skrbi ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi samo uz odluku centra za socijalnu skrb.

Članak 105.

Ako roditelj s kojim je dijete živjelo umre, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog drugog roditelja, djeteta ili centra za socijalnu skrb bez odgode odlučiti o daljnjoj skrbi o djetetu.

Članak 106.

Ako se dijete nalazi bez pravne osnove kod druge osobe koja odbija predati dijete, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog roditelja, djeteta ili centra za socijalnu skrb bez odgode odlučiti o oduzimanju djeteta takvoj osobi.

Članak 107.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog bake ili djeda, odnosno djeteta, donijeti odluku o susretima i druženju unuka s bakom, odnosno djedom, uzimajući u obzir dobrobit djeteta.

(2) Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog sestre ili brata, odnosno polusestre ili polubrata, donijeti odluku o susretima i druženju s maloljetnom sestrom ili bratom, odnosno polusestrom ili polubratom, uzimajući u obzir dobrobit djeteta.

(3) Ako je predlagatelj iz stavka 2. ovoga članka maloljetan prijedlog će u njegovo ime podnijeti njegov zakonski zastupnik ili centar za socijalnu skrb.

3. Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta

Članak 108.

(1) Svatko je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o kršenju djetetovih prava, a posebice o svim oblicima tjelesnog ili duševnog nasilja, spolne zloporabe, zanemarivanja ili nehajnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja djeteta.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je odmah po primitku obavijesti iz stavka 1. ovoga članka ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava.

(3) Ako je centar za socijalnu skrb obavijest iz stavka 1. ovoga članka primio od drugog tijela ili ustanove, dužan je o poduzetom izvijestiti to tijelo ili ustanovu.

(4) Sud pred kojim se vodi prekršajni ili kazneni postupak u vezi s povredom nekog djetetovog prava dužan je o pokretanju postupka obavijestiti centar za socijalnu skrb i sud koji je nadležan za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

(5) Pravomoćnu odluku donesenu u postupku iz stavka 4. ovoga članka sud će dostaviti centru i sudu koji je nadležan za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Članak 109.

Centar za socijalnu skrb upozorit će roditelje na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta i pomoći im da te pogreške i propuste uklone, a može ih uputiti u savjetovanište ili školu za roditelje.

Članak 110.

(1) Centar za socijalnu skrb odredit će nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi kad su pogreške i propusti u skrbi o djetetu viševrsni ili učestali ili kad je roditeljima potrebna posebna pomoć u odgoju djeteta.

(2) Odlukom o nadzoru odredit će se program nadzora nad roditeljima i djetetom te imenovati osoba koja će program provoditi.

(3) Program nadzora može sadržavati upućivanje djeteta u dom za djecu u poludnevni ili dnevni smještaj, upućivanje roditelja i djeteta u zdravstvene i druge ustanove radi liječenja i druge stručne pomoći.

(4) Nadzor se određuje u najkraćem trajanju od šest mjeseci. Osoba koja provodi program nadzora podnosi centru za socijalnu skrb izvješće najmanje jedanput u dva mjeseca, a na zahtjev centra za socijalnu skrb i češće.

(5) Osoba koja provodi nadzor nad roditeljskom skrbi mora ispunjavati pretpostavke za skrbnika, a ne može biti srodnik u ravnoj lozi ni pobočnoj do drugog stupnja.

(6) Osoba koja provodi nadzor nad roditeljskom skrbi ima pravo na mjesečnu naknadu kao i naknadu opravdanih troškova na teret sredstava socijalne skrbi. Službenik centra za socijalnu skrb ima pravo na mjesečnu naknadu kad nadzor nad ostvarivanjem roditeljske skrbi, uz posebno odobrenje ravnatelja, provodi izvan uredovnog vremena.

(7) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će visinu iznosa i način isplate naknade za provođenje nadzora nad roditeljskom skrbi.

Članak 111.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku roditelju koji u većoj mjeri zanemaruje podizanje i odgoj djeteta ili postoji opasnost za pravilno podizanje djeteta, oduzeti pravo da živi sa svojim djetetom i odgaja ga, te će dijete povjeriti na čuvanje i odgoj drugoj osobi, ustanovi ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

(2) Smatra se da roditelj u većoj mjeri zanemaruje podizanje, odgoj i obrazovanje djeteta primjerice ako ne skrbi dovoljno o prehrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj pomoći, redovitom pohađanju škole, ne sprječava dijete u štetnom druženju, zabranjenim noćnim izlascima, skitnji, prosjačenju ili krađi.

(3) Roditelju koji nije pravodobno obavijestio nadležni centar za socijalnu skrb ili nije sam poduzeo ništa za zaštitu djeteta od postupaka iz stavka 1. ovoga članka koje počini drugi roditelj ili članovi obiteljske zajednice, izreći će se mjera iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Roditelju koji nije poduzeo ništa za zaštitu djeteta od štetnih postupaka drugih osoba izreći će se mjera iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 112.

Sud će u izvanparničnom postupku dijete kod kojeg je došlo do poremećaja u ponašanju povjeriti ustanovi za socijalnu skrb na čuvanje i odgoj, ako roditelji ili udomitelji nisu u mogućnosti valjano odgajati dijete. Odluku o povjeravanju sud će bez odgode dostaviti centru za socijalnu skrb radi donošenja odluke o skrbi izvan vlastite obitelji.

Članak 113.

(1) Sud će o prijedlozima kojima su pokrenuti postupci iz članaka 101., 102., 107., 111. i 112. ovoga Zakona odlučiti bez odgode a najkasnije u roku od 60 dana od dana podnošenja prijedloga.

(2) Sud će u odluci iz članka 111. i 112. ovoga Zakona odrediti način i vrijeme susreta i druženja djeteta s roditeljem, pri čemu će na odgovarajući način primijeniti odredbu članka 100. ovoga Zakona.

(3) Mjere iz članka 111. i 112. ovoga Zakona izriču se u trajanju do godine dana.

(4) Postupak za izricanje mjera iz članka 111. i 112. ovoga Zakona pokreće sud po službenoj dužnosti, na prijedlog centra za socijalnu skrb ili djeteta.

(5) Izricanjem mjera iz članka 111. i 112. ovoga Zakona roditelju ne prestaje odgovornost i ostale dužnosti i prava roditelja prema djetetu.

(6) Prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka sud će ispitati sve okolnosti slučaja, te radi dobrobiti djeteta novom odlukom ponovno izreći istu ili drugu mjeru za zaštitu djeteta.

(7) Žalba protiv odluka donesenih na temelju članka 110. do 112. ovoga Zakona ne odgađa njihovu ovrhu.

Članak 114.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku roditelja koji zlorabi ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnosti i prava lišiti prava na roditeljsku skrb.

(2) Roditelj zlorabi ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnosti i prava ako:

1. provodi tjelesno ili duševno nasilje nad djetetom, uključujući izloženost nasilju među odraslim članovima obitelji,
2. spolno iskorištava dijete,
3. izrabljuje dijete sileći ga na pretjerani rad ili na rad koji nije primjeren njegovoj dobi,
4. djetetu dopušta uživanje alkoholnih pića, droge ili drugih opojnih sredstava,
5. navodi dijete na društveno neprihvatljivo ponašanje,
6. je napustio dijete,
7. ne skrbi dulje od tri mjeseca o djetetu s kojim ne živi,
8. u roku godine dana ne stvori uvjete za zajednički život s djetetom s kojim ne živi, a da za to nema osobito opravdan razlog,
9. ne skrbi za osnovne životne potrebe djeteta s kojim živi ili se ne pridržava mjera koje je radi zaštite prava i dobrobiti djeteta prethodno donijelo nadležno tijelo,

10. na drugi način grubo zlorabi djetetova prava.

(3) Postupak za lišenje prava na roditeljsku skrb ~~dužan je pokrenuti~~~~počinje se na prijedlog centra~~ centar za socijalnu skrb za socijalnu skrb, čim sazna za okolnosti iz stavka 2 ovog članka, a može ga pokrenuti drugi roditelj, dijete ili sud ~~po drugog roditelja ili djeteta, a može ga pokrenuti i sud po službenoj dužnosti.~~ po službenoj dužnosti.

(4) Pravo na roditeljsku skrb vratit će se odlukom suda kad prestanu razlozi zbog kojih je to pravo oduzeto.

(5) Izvanparnični postupak iz stavka 4. ovoga članka može pokrenuti roditelj kojem je to pravo oduzeto ili centar za socijalnu skrb.

(6) U slučaju da je pokrenut postupak za lišenje roditeljske skrbi za oba ili jedinog roditelja centar za socijalnu skrb imenovat će djetetu posebnog skrbnika.

(7) Na posebnog skrbnika iz stavka 6. ovoga članka odgovarajuće će se primjenjivati odredbe o skrbništvu za posebne slučajeve.

(8) Pravomoćna odluka o lišenju i vraćanju roditeljske skrbi dostavit će se nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih djeteta i roditelja, ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa radi vođenja očevidnika o osobama koje su lišene roditeljske skrbi, a ako dijete ima neko pravo na nekretninama odluka će se dostaviti i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda radi zabilježbe.

(9) Nakon punoljetnosti djeteta podaci o lišenju roditeljske skrbi ne iskazuju se u ispravama iz matice rođenih djeteta.

Članak 115.

Sud će roditelju koji nije zaštitio dijete od roditelja koji zlorabi roditeljske odgovornosti, dužnosti i prava, radi zaštite dobrobiti djeteta, izreći mjeru iz članka 111. ili 114. ovoga Zakona, vodeći računa o okolnostima slučaja.

Članak 116.

(1) Sud može u izvanparničnom postupku zabraniti roditelju, baki ili djedu, sestri ili bratu, odnosno polusestri ili polubratu koji ne živi s djetetom da se neovlašteno približava djetetu na određenim mjestima ili na određenu udaljenost te da ga uznemirava.

(2) Postupak iz stavka 1. ovoga članka može pokrenuti centar za socijalnu skrb, roditelj ili dijete.

(3) Sud će o pokretanju postupka iz stavka 1. ovoga članka obavijestiti centar za socijalnu skrb i dostaviti mu odluku o zabrani približavanja i uznemiravanja djeteta.

(4) Sud je dužan donijeti odluku u postupku iz stavka 1. ovoga članka bez odgode a najkasnije u roku od 60 dana od dana podnošenja prijedloga.

Članak 117.

(1) Sud koji vodi postupak u svezi s člankom 111. ovoga Zakona može odgoditi donošenje ili ovrhu odluke, ako se roditelj na kojeg se odnosi primjena mjere obveže da će napustiti obiteljsku zajednicu u trajanju od petnaest dana, a da će redovito dolaziti u savjetovalište, školu za roditelje ili zdravstvenu ustanovu u koju je upućen.

(2) Sud koji vodi postupak u svezi s člankom 116. ovoga Zakona može odgoditi donošenje ili ovrhu odluke, ako se roditelj, baka ili djed na kojeg se odnosi primjena mjere obveže da će redovito dolaziti u savjetovalište, školu za roditelje ili zdravstvenu ustanovu u koju je upućen.

(3) Odluka o odgodi opozvat će se i postupak će se nastaviti, ako se osobe iz stavka 1. i 2. ovoga članka ne pridržavaju preuzetih obveza.

Članak 118.

(1) Centar za socijalnu skrb može u svako doba zahtijevati od roditelja polaganje računa o upravljanju djetetovom imovinom te o prihodima koje dijete ili obitelj ostvaruje za potrebe djeteta na temelju posebnih propisa.

(2) Centar za socijalnu skrb može radi zaštite imovinskih interesa djeteta donijeti odluku da roditelji glede upravljanja djetetovom imovinom imaju položaj skrbnika, te odrediti da se dio djetetovih prihoda ili prihoda obitelji ostvarenih po posebnim propisima ne isplaćuju na ruke roditelja, nego da se tim prihodima podmiruju životne potrebe obitelji odnosno djeteta.

(3) Centar za socijalnu skrb može radi zaštite imovinskih interesa djeteta zahtijevati da sud u izvanparničnom postupku odredi mjere osiguranja na imovini roditelja.

4. Prestanak roditeljske skrbi

Članak 119.

(1) Roditeljska skrb prestaje kad dijete stekne poslovnu sposobnost ili kad je posvojeno.

(2) Ako dijete posvoji maćeha ili očuh, roditeljska skrb ne prestaje roditelju koji je bračni drug posvojitelja.

Članak 120.

(1) Poslovna sposobnost stječe se punoljetnošću ili sklapanjem braka prije punoljetnosti.

(2) Punoljetna je osoba koja je navršila osamnaest godina života.

(3) Poslovnu sposobnost može steći i maloljetnik stariji od šesnaest godina koji je postao roditelj.

(4) Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog maloljetnika iz stavka 3. ovoga članka odlučiti o stjecanju poslovne sposobnosti uzimajući u obzir njegovu duševnu zrelost.

(5) U postupku iz stavka 4. ovoga članka sud će saslušati roditelje maloljetnika koji je postao roditelj i pribaviti mišljenje centra za socijalnu skrb.

Članak 121.

Radi zaštite prava i dobrobiti djeteta centar za socijalnu skrb će djetetu postaviti posebnog skrbnika u slučajevima iz članka 111., 112. i 114. ovoga Zakona.

Članak 122.

(1) Ministar nadležan za poslove pravosuđa propisat će način vođenja očevidnika i dokumentacije u svezi s poslovima suda u području primjene odredaba ovoga Zakona o roditeljima i djeci.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika i dokumentacije u svezi s poslovima centra za socijalnu skrb u području primjene odredaba ovoga Zakona o roditeljima i djeci.

ČETVRTI DIO

POSVOJENJE

Članak 123.

(1) Posvojenje je poseban oblik obiteljsko pravnog zbrinjavanja i zaštite djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi koji posvojiteljima omogućuje roditeljstvo.

(2) Posvojitelji posvojenjem stječu pravo na roditeljsku skrb.

Članak 124.

(1) U postupku posvojenja centar za socijalnu skrb upoznat će posvojitelje s pravom djeteta da od posvojitelja dozna da je posvojeno.

(2) Centar za socijalnu skrb savjetovat će posvojiteljima da kažu djetetu najkasnije do sedme godine života da je posvojeno, a ako je starije dobi, odmah nakon zasnivanja posvojenja.

I. PRETPOSTAVKE ZA ZASNIVANJE POSVOJENJA

Članak 125.

(1) Posvojenje se može zasnovati ako je u interesu djeteta.

(2) U postupku zasnivanja posvojenja procjenjuju se osobine posvojitelja u odnosu na dobrobit djeteta.

(3) Ne može se posvojiti krvni srodnik u ravnoj lozi, brat odnosno sestra ni dijete maloljetnih roditelja.

(4) Iznimno, može se posvojiti dijete maloljetnih roditelja nakon godinu dana od rođenja djeteta, ako nema izgleda da će se ono podizati u obitelji roditelja ili bake i djeda odnosno drugih bližih srodnika.

(5) Skrbnik ne može posvojiti svoga štićenika dok ga dužnosti skrbnika ne razriješi centar za socijalnu skrb.

Članak 126.

(1) Posvojiti može osoba u dobi od dvadeset jedne do trideset pet godina, starija od ~~posvojenika~~ posvojenika najmanje osamnaest godina.

(2) Ako postoje osobito opravdani razlozi posvojitelj može biti i osoba starija od trideset pet godina, ali dobna razlika između posvojitelja i ~~posvoječa~~ posvojenika ne smije biti veća od četrdeset pet godina.

~~— (3) Ako postoje osobito opravdani razlozi, a dijete posvajaju bračni drugovi, od kojih je jedan stariji od trideset pet godina, dobna razlika između njega i posvoječa ne smije biti veća od četrdeset pet godina.~~

(34) Ako posvojitelji posvajaju sestre i braću, polusestre ili polubraću, dovoljno je da jedan posvojitelj ispunjava dobnu pretpostavku samo za jedno dijete.

(45) Ako su posvojitelji posvojili dijete, a naknadno žele posvojiti njegovu sestru, brata, polusestru ili polubrata, mogu ga posvojiti bez obzira na svoju dob.

Članak 127.

(1) Posvojitelj može biti hrvatski državljanin.

(2) Iznimno posvojitelj može biti i stranac ako je to od osobite koristi za dijete.

(3) Ako je posvojitelj stranac, posvojenje se može zasnovati samo uz prethodno odobrenje ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi.

Članak 128.

Posvojiti ne može osoba:

1. koja je lišena roditeljske skrbi,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti,
3. čije dosadašnje ponašanje i osobine upućuju na to da nije poželjno povjeriti joj roditeljsku skrb o djetetu.

Članak 129.

(1) Za posvojenje je potreban pristanak obaju ili jedinog roditelja djeteta, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Roditelj može dati pristanak da njegovo dijete posvoji njemu poznati posvojitelj samo ako dijete posvaja maćeha ili očuh. Pristanak se daje na način propisan u članku 137. ovoga Zakona.

Članak 130.

Za posvojenje nije potreban pristanak roditelja:

1. koji je lišen roditeljske skrbi,
2. koji je potpuno lišen poslovne sposobnosti,
3. koji je maloljetan, a nije sposoban shvatiti značenje posvojenja.

Članak 131.

(1) Za posvojenje djeteta pod skrbništvom potrebno je mišljenje djetetova skrbnika, osim ako pristanak daje maloljetni roditelj.

(2) Ako je skrbnik osoba zaposlena u centru za socijalnu skrb, pristanak za posvojenje daje skrbnik za poseban slučaj imenovan prema članku 172. ovoga Zakona.

Članak 132.

(1) Posvojenje se može zasnovati do osamnaeste godine života djeteta.

(2) Odluka o posvojenju napuštenog djeteta nepoznatog podrijetla može se donijeti po isteku tri mjeseca od djetetova rođenja ili napuštanja djeteta.

Članak 133.

(1) Dijete mogu posvojiti bračni drugovi zajednički, jedan bračni drug ako je drugi bračni drug roditelj ili posvojitelj djeteta te jedan bračni drug uz pristanak drugog bračnog druga.

(2) Dijete može posvojiti osoba koja nije u braku ako je to od osobite koristi za dijete.

Članak 134.

Ako je dijete navršilo dvanaest godina i sposobno je shvatiti značenje posvojenja, za zasnivanje posvojenja potreban je njegov pristanak.

II. POSTUPAK ZA POSVOJENJE

Članak 135.

(1) Postupak za posvojenje provodi po službenoj dužnosti centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta ili boravišta djeteta, ~~a na prijedlog osobe koja želi posvojiti. Uz prijedlog osobe koja želi posvojiti prilaže se mišljenje centra za socijalnu skrb njezina prebivališta o podobnosti za posvojenje.~~

~~(2) Prije pokretanja postupka za posvojenje osoba koja želi posvojiti zatražit će od centra za socijalnu skrb svojega prebivališta mišljenje o podobnosti za posvojenje. Centar za socijalnu skrb izdat će mišljenje u roku od dva mjeseca od zaprimanja zahtjeva.~~

~~(3) Ako je od izrade mišljenja o podobnosti za posvojenje do pokretanja postupka proteklo više od godinu dana centar za socijalnu skrb koji provodi postupak za posvojenje preispitat će bez odgode jesu li se promijenile okolnosti.~~

~~(4) U postupku posvojenja javnost je isključena.~~

~~(5) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će metode kojima će se utvrditi podobnost za posvojenje i način izrade mišljenja o podobnosti.~~

Članak 136.

(1) Roditelj djeteta, bračni drug osobe koja namjerava posvojiti i dijete daju pristanak na posvojenje pred centrom za socijalnu skrb koji vodi postupak ili centrom za socijalnu skrb svoga mjesta prebivališta, odnosno boravišta.

(2) Dijete daje pristanak iz članka 134. ovoga Zakona bez nazočnosti roditelja i osoba koje ga žele posvojiti.

(3) Ako su roditelji djeteta, bračni drug osobe koja namjerava posvojiti ili dijete koje se posvaja dali pristanak na posvojenje pred centrom za socijalnu skrb koji ne vodi postupak posvojenja, taj centar odmah će dostaviti o tome ovjereni zapisnik centru za socijalnu skrb koji vodi postupak posvojenja.

Članak 137.

(1) Pristanak na posvojenje roditelj može dati centru za socijalnu skrb iz članka 136. stavka 1. ovoga Zakona i prije pokretanja postupka posvojenja, ali tek kada dijete navrší šest tjedana života.

(2) Prije nego što roditelj dade pristanak iz stavka 1. ovoga članka, centar za socijalnu skrb će ga upoznati sa svim pravnim posljedicama pristanka i posvojenja.

(3) Pristanak se daje na zapisnik, a ovjereni prijepis zapisnika uručuje se roditelju.

(4) Roditelj može odustati od pristanka na posvojenje u roku od trideset dana od potpisivanja zapisnika iz stavka 3. ovoga članka.

Članak 138.

(1) Roditelj koji je pristao da dijete posvoje njemu nepoznati posvojitelji nakon isteka roka iz članka 137. stavka 4. nije stranka u postupku posvojenja.

(2) Kad dijete posvaja maćeha ili očuh njegov bračni drug je stranka u postupku, a drugi roditelj djeteta nakon isteka roka iz članka 137. stavka 4. nije stranka u postupku posvojenja.

(3) Roditelj čiji pristanak za posvojenje djeteta nije potreban nije stranka u postupku posvojenja.

Članak 139.

Centar za socijalnu skrb saslušat će po potrebi i bliske djetetove srodnike o okolnostima koje su važne za posvojenje.

Članak 140.

U postupku posvojenja centar za socijalnu skrb upoznat će djetetove roditelje, posvojitelje i dijete starije od dvanaest godina s pravnim posljedicama posvojenja.

Članak 141.

(1) Izreka odluke centra za socijalnu skrb kojom se zasniva posvojenje sadrži:

- za ~~posvojeće~~ posvojenika: osobno ime, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, narodnost, godinu i redni broj upisa u matici rođenih, osobno ime i adresu roditelja,
- za posvojitelje: osobno ime, datum i mjesto rođenja te adresu,
- određenje da se posvojitelji upisuju odnosno ne upisuju kao roditelji.

(2) Ako je zasnivanjem posvojenja došlo do promjene osobnih podataka ~~posvojeće~~ posvojenika izreka odluke sadrži i nove podatke o učincima posvojenja.

(3) Protiv odluke o posvojenju stranka može podnijeti žalbu u roku od osam dana od dana primitka odluke.

(4) Posvojenje je zasnovano kad odluka o posvojenju postane pravomoćna.

(5) Centar za socijalnu skrb dužan je pravomoćnu odluku o posvojenju odmah dostaviti nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih djeteta.

(6) Matičar će upisati u maticu rođenih sadržaje iz stavka 1. i 2. ovoga članka i u skladu s tim postupati.

(7) Ministar nadležan za poslove uprave propisat će način upisa posvojenja u maticu rođenih.

Članak 142.

(1) Centar za socijalnu skrb vodi spise predmeta i očevidnik o predmetima posvojenja.

(2) Podaci o posvojenju službena su tajna.

(3) Uvid u spise predmeta o posvojenju i maticu rođenih posvojenog djeteta dopustit će se punoljetnom ~~posvojeću~~posvojeniku, posvojitelju i roditelju koji je dao pristanak za posvojenje djeteta sukladno članku 129. stavku 2. ovoga Zakona.

(4) Maloljetnom ~~posvojeću~~posvojeniku centar za socijalnu skrb dopustit će uvid u spise predmeta o posvojenju, a matičar u maticu rođenih ~~posvojeća~~posvojenika, ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je uvid u spise o posvojenju ili maticu rođenih u njegovu interesu.

(5) Bližim krvnim srođnicima ~~posvojeća~~posvojenika dopustit će se uvid u spise predmeta o posvojenju ako centar za socijalnu skrb pribavi pristanak punoljetnog ~~posvojeća~~posvojenika.

(6) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju.

III. PRAVA I DUŽNOSTI IZ POSVOJENJA

Članak 143.

Posvojenjem nastaje između posvojitelja i njegovih srođnika s jedne strane, te ~~posvojeća~~posvojenika i njegovih potomaka s druge strane, neraskidiv odnos srodstva i sva prava i dužnosti koja iz toga proizlaze.

Članak 144.

(1) Posvojenjem prestaju međusobna prava i dužnosti ~~posvoječa~~posvojenika i njegovih krvnih srodnika.

(2) Ako dijete posvoji maćeha ili očuh, ne prestaju prava i dužnosti između ~~posvoječa~~posvojenika i roditelja koji je u braku s posvojiteljem, te krvnim srođnicima tog roditelja.

Članak 145.

(1) Posvojitelji određuju osobno ime ~~posvoječu~~posvojeniku.

(2) ~~Posvoječe~~Posvojenik dobiva zajedničko prezime posvojitelja. Ako posvojitelji nemaju zajedničko prezime, odredit će prezime ~~posvoječu~~posvojeniku u skladu s posebnim zakonom.

(3) ~~Posvoječe~~Posvojenik može zadržati ime i prezime koje je imalo prije zasnivanja posvojenja, ili svojem prezimenu dodati prezime posvojitelja, ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je to u interesu djeteta.

(4) Posvojitelji mogu odrediti narodnost ~~posvoječu~~posvojeniku.

(5) Ako je ~~posvoječe~~posvojenik starije od dvanaest godina za promjenu osobnog imena i narodnosti potreban je njegov pristanak.

Članak 146.

(1) U maticu rođenih posvojitelji se upisuju kao roditelji.

(2) Posvojitelji se neće upisati u maticu rođenih kao roditelji ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je to u interesu djeteta.

(3) Ako je ~~posvojenik~~posvojenik starije od dvanaest godina za upis posvojitelja kao roditelja potreban je njegov pristanak.

Članak 147.

Nakon zasnivanja posvojenja nije dopušteno osporavanje niti utvrđivanje majčinstva ili očinstva.

Članak 148.

(1) Posvojenjem ~~posvojeće~~ posvojenik i njegovi potomci stječu pravo nasljeđivanja posvojitelja, njegovih krvnih srodnika i srodnika po posvojenju.

(2) Posvojenjem posvojitelj i njegovi krvni srodnici te srodnici po posvojenju stječu pravo nasljeđivanja ~~posvojeća~~ posvojenika i njegovih potomaka.

(3) Posvojenjem prestaje pravo nasljeđivanja ~~posvojeća~~ posvojenika prema njegovim roditeljima i drugim krvnim srodnicima, osim prema roditelju koji je u braku s posvojiteljem, te prema krvnim srodnicima i srodnicima po posvojenju toga roditelja.

PETI DIO

SKRBNIŠTVO

Članak 149.

(1) Skrbništvo je oblik zaštite maloljetnih osoba bez roditeljske skrbi, punoljetnih osoba koje nisu sposobne brinuti o sebi i osoba koje nisu iz drugih razloga u mogućnosti štiti svoja prava i interese.

(2) Štićenici su osobe pod skrbništvom.

Članak 150.

(1) Maloljetnim štićenicima skrbništvom se nadomješta roditeljska skrb.

(2) Punoljetnim štićenicima skrbništvom se osigurava zaštita osobnosti zbrinjavanjem, liječenjem i osposobljavanjem za život i rad, te zaštita imovinskih prava i interesa.

(3) Skrbništvo prestaje smrću štićenika ili prestankom okolnosti zbog kojih je osoba pod skrbništvom.

Članak 151.

Skrbništvo obavljaju centar za socijalnu skrb, skrbnik i poseban skrbnik.

I. SKRBNIŠTVO ZA MALOLJETNE OSOBE

Članak 152.

Pod skrbništvo stavit će se maloljetna osoba čiji su roditelji:

1. umrli, nestali, nepoznati ili su najmanje mjesec dana nepoznatog boravišta,
2. lišeni poslovne sposobnosti ili su lišeni roditeljske skrbi,
3. maloljetni, a nisu na osnovi članka 120. ovoga Zakona stekli poslovnu sposobnost,
4. odsutni ili spriječeni i nisu u mogućnosti brinuti se o svojem djetetu, a nisu ga povjerali na čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava uvjete za skrbnika.

Članak 153.

(1) Centar za socijalnu skrb donosi odluku o stavljanju maloljetne osobe pod skrbništvo i imenuje joj skrbnika.

(2) Maloljetni štíćenik odlukom centra za socijalnu skrb povjerava se na čuvanje i odgoj skrbniku, drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji, domu za djecu ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

Članak 154.

Skrbnik maloljetnog štíćenika dužan je kao roditelj savjesno se brinuti o djetetovim pravima, a osobito o njegovu zdravlju, odgoju i obrazovanju.

Članak 155.

Skrbnik može samo s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb:

1. odlučiti o izboru i promjeni škole i zanimanja, prekidu školovanja ili o zapošljavanju maloljetnog štíćenika.
2. poduzimati važnije mjere u pogledu osobe maloljetnog štíćenika, a osobito u pogledu zdravlja, isprava o osobnom stanju i drugih osobnih prava i interesa maloljetnog štíćenika.

Članak 156.

Maloljetni štíćenik koji ima prihode dužan je pridonositi za svoje uzdržavanje.

Članak 157.

Maloljetni štíćenik ima pravo na prikladan naćin saznati važne okolnosti slućaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješten o mogućim posljedicama uvaŹavanja njegova mišljenja kad se odlućuje o nekom njegovom pravu ili interesu. Mišljenje se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

Članak 158.

(1) Skrbništvo nad maloljetnom osobom prestaje stjecanjem poslovne sposobnosti, posvojenjem ili prestankom razloga iz ćlanka 174. ovoga Zakona.

(2) Pravomoćna odluka o prestanku skrbništva dostavit će se nadležnom matićaru radi upisa u maticu roćenih i zemljišnoknjiŹnom odjelu općinskog suda radi brisanja zabiljeŹbe.

II. SKRBNIŠTVO I RODITELJSKA SKRB ZA PUNOLJETNE OSOBE**Članak 159.**

(1) Sud će u izvanparničnom postupku punoljetnu osobu koja zbog duševnih smetnji ili drugih uzroka nije sposobna brinuti se o osobnim potrebama, pravima i interesima ili koja ugroŹava prava i interese drugih osoba, djelomice ili potpuno lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Prije donošjenja odluke iz stavka 1. ovoga ćlanka sud će pribaviti stručno mišljenje lijećnika vještaka o zdravstvenom stanju osobe za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti i o utjecaju tog stanja na njezine sposobnosti zaštite svih ili pojedinih osobnih potreba, prava i interesa te na ugroŹavanje prava i interesa drugih osoba.

(3) Odlukom o djelomićnom lišenju poslovne sposobnosti sud će odrediti mjere, radnje i poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzimati, primjerice raspolagati imovinom, plaćom ili drugim stalnim novćanim primanjima, upravljati imovinom, odlučiti o zapošljavanju, davati izjave ili poduzimati radnje koje se odnose na brak, roditeljsku skrb i druga osobna stanja, osim ako je to ovim Zakonom drukćije odrećeno.

(4) Poslove koji nisu odrećeni u odluci iz stavka 2. ovoga ćlanka, osoba djelomice lišena poslovne sposobnosti moŹe samostalno poduzimati.

Članak 160.

(1) Svatko je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o potrebi pružanja zaštite osobama iz članka 159. stavka 1. ovoga Zakona.

(2) Zdravstvene ustanove dužne su na zahtjev centra za socijalnu skrb ili po službenoj dužnosti dostaviti podatke centru za socijalnu skrb o duševnim smetnjama i drugim uzrocima radi kojih osoba nije sposobna brinuti se o svojim pravima i interesima.

Članak 161.

(1) Centar za socijalnu skrb predložit će sudu pokretanje postupka kad ocijeni da bi zbog razloga iz članka 159. stavka 1. ovoga Zakona osobu bilo potrebno djelomice ili potpuno lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb osobi o kojoj je pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti imenuje posebnog skrbnika na kojeg se primjenjuju odredbe o skrbništvu za posebne slučajeve. Radnje za čije poduzimanje skrbnik nije ovlašten osoba poduzima samostalno.

Članak 162.

Osobu koja je djelomice ili potpuno lišena poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb stavit će pod skrbništvo i imenovati joj skrbnika u roku od trideset dana od pravomoćnosti sudske odluke.

Članak 163.

(1) Ako osoba lišena poslovne sposobnosti ima roditelje koji pristanu i sposobni su skrbiti o punoljetnom djetetu, centar za socijalnu skrb donijet će odluku o roditeljskoj skrbi nakon punoljetnosti.

(2) Kada je osoba djelomice lišena poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb odlučit će o ostvarivanju roditeljske skrbi i odrediti u skladu sa sudskom odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti koje će sadržajati roditeljske skrbi i s kojim ovlastima ostvarivati roditelji.

(3) Pravomoćnu odluku o roditeljskoj skrbi nakon punoljetnosti i o prestanku roditeljske skrbi nakon punoljetnosti centar za socijalnu skrb odmah će dostaviti matičaru radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda na čijem području ta osoba ima nekretnine radi zabilježbe u zemljišne knjige.

(4) U slučaju promijenjenih okolnosti centar za socijalnu skrb donijet će odluku o prestanku roditeljske skrbi nakon punoljetnosti i osobu iz stavka 1. ovoga članka staviti pod skrbništvo.

Članak 164.

Na roditelje koji ostvaruju roditeljsku skrb nakon djetetove punoljetnosti primjenjuju se na odgovarajući način odredbe ovoga Zakona o djetetovim pravima i dužnostima, te o odgovornosti, dužnosti i pravima roditelja.

Članak 165.

Za osobe lišene poslovne sposobnosti liječnik primarne zdravstvene zaštite dužan je svake tri godine na zahtjev centra za socijalnu skrb dostaviti mu mišljenje o stanju zdravlja štićenika s obzirom na razlog lišenja poslovne sposobnosti.

Članak 166.

(1) Skrbništvo, odnosno roditeljska skrb za punoljetne osobe lišene poslovne sposobnosti prestaje kad sudska odluka o vraćanju poslovne sposobnosti postane pravomoćna.

(2) Sud može odlučiti da osoba koja je bila potpuno lišena poslovne sposobnosti bude djelomice lišena poslovne sposobnosti, ako se za to ispune zakonske pretpostavke.

III. SKRBNIŠTVO ZA POSEBNE SLUČAJEVE (POSEBAN SKRBNIK)

Članak 167.

Radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa centar za socijalnu skrb imenovat će posebnog skrbnika:

1. djetetu u postupku osporavanja majčinstva i očinstva iz članka 75. ovoga Zakona,
2. djetetu u postupku iz članka 111., 112. i 114. ovoga Zakona,

3. djetetu kad postoji sukob interesa između njega i njegovih roditelja u imovinskim postupcima ili sporovima, odnosno pri sklapanju pojedinih pravnih poslova,
4. djeci u slučaju spora ili sklapanja pravnog posla između njih kad ista osoba nad njima ostvaruje roditeljsku skrb,
- 4.5. djetetu stranom državljaninu koje se bez pratnje zakonskog zastupnika zatekne na teritoriju Republike Hrvatske,
5. i u drugim slučajevima kad su interesi djeteta i roditelja u suprotnosti.
- 6.

Formatted: Bullets and Numbering

Članak 168.

Radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa centar za socijalnu skrb imenovat će posebnog skrbnika:

1. osobi za koju je podnesen prijedlog za lišenje poslovne sposobnosti,
2. osobi kojoj najmanje tri mjeseca nije poznato boravište ili nije dostupna, a nema punomoćnika,
3. štíćeniku kad postoji sukob interesa između njega i njegovog skrbnika ili bliskog srodnika odnosno bračnog druga skrbnika, u imovinskim postupcima ili sporovima, odnosno pri sklapanju pojedinih pravnih poslova,
4. štíćenicima u slučaju spora ili sklapanja pravnog posla između njih kad imaju istog skrbnika,
5. i u drugim slučajevima kad je to potrebno radi zaštite prava i interesa štíćenika.

Članak 169.

(1) Odlukom o imenovanju posebnog skrbnika utvrđuju se njegove dužnosti i ovlasti. Odredbe o pravima, dužnostima i odgovornostima skrbnika primjenjuju se na odgovarajući način i na posebnog skrbnika.

(2) Žalba protiv odluke centra za socijalnu skrb o imenovanju posebnog skrbnika iz članka 167. i 168. ovoga Zakona ne odgađa primjenu odluke, osim u slučaju kad je izjavljena na odluku o imenovanju posebnog skrbnika iz članka 168. točka 2.

(3) Poseban skrbnik dužan je podnijeti izvješće o svom radu na zahtjev centra za socijalnu skrb tijekom obavljanja poslova skrbništva u roku koji odredi centar za socijalnu skrb, a po okončanju slučaja za koji je bio imenovan u roku od osam dana.

Članak 170.

(1) Centar za socijalnu skrb odredit će opseg dužnosti i ovlasti skrbniku osobe za koju je podnesen prijedlog za lišenje poslovne sposobnosti, uzimajući u obzir njezino zdravstveno stanje.

(2) Dužnost skrbnika iz stavka 1. ovoga članka prestaje kad odluka o stavljanju pod skrbništvo ili o roditeljskoj skrbi nakon punoljetnosti postane konačna ili kad sudska odluka da ne postoje razlozi za lišenje poslovne sposobnosti postane pravomoćna.

Članak 171.

(1) Osobi kojoj je najmanje tri mjeseca nepoznato boravište ili nije dostupna, a nema punomoćnika, u postupcima koji su pokrenuti i vode se pred sudom ili upravnim tijelima, centar za socijalnu skrb imenovat će posebnog skrbnika samo po obavijesti suda ili upravnog tijela pred kojim se vodi postupak o njezinim pravima i interesima.

(2) Osobama iz stavka 1. ovoga članka, pod uvjetima određenim posebnim zakonom, može postaviti skrbnika i tijelo pred kojim se vodi postupak. To tijelo dužno je bez odgode obavijestiti centar za socijalnu skrb koji prema tako postavljenom skrbniku ima sve ovlasti kao i prema skrbniku kojega je sam imenovao.

Članak 172.

(1) U slučaju spora između štićenika čiji je skrbnik određen prema odredbi članka 153. stavak 2. ovoga Zakona i centra za socijalnu skrb, sud će u izvanparničnom postupku radi zaštite prava i interesa tog štićenika imenovati posebnog skrbnika i odrediti opseg njegovih ovlasti.

(2) Prijedlog sudu za postavljanje skrbnika iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti ustanova i druga pravna ili fizička osoba koja dozna za takav slučaj.

Članak 173.

Prava i dužnosti posebnog skrbnika prestaju kad odluka o prestanku tog skrbništva postane konačna.

IV. SKRBNIK

Članak 174.

(1) Skrbnikom se imenuje osoba koja ima osobine i sposobnosti za obavljanje skrbništva i koja pristane biti skrbnikom.

(2) Ako to zahtijevaju okolnosti slučaja i dobrobit šticeenika, centar za socijalnu skrb može odlučiti da neposredno obavlja dužnost skrbnika i u tu svrhu imenuje osobu zaposlenu u tom centru. Skrbnikom ne može biti imenovan ravnatelj niti službenik koji obavlja pravne poslove skrbništva u tom centru.

(3) Za imenovanje skrbnika iz stavka 2. ovoga članka nije potreban njegov pristanak.

(4) Ista osoba može biti skrbnik više šticeenika, ako to nije u suprotnosti s njihovim interesima.

(5) Centar za socijalnu skrb zatražit će od šticeenika koji je sposoban shvatiti o čemu se radi i od njegovih bližih srodnika mišljenje o osobi koju namjerava imenovati skrbnikom.

Članak 175.

Skrbnik ne može biti osoba:

1. koja je lišena roditeljske skrbi,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti,
3. čiji su interesi u suprotnosti s interesima šticeenika,
4. od koje se, s obzirom na njezino ponašanje i osobine te odnose sa šticeenikom, ne može očekivati da će pravilno obavljati dužnosti skrbnika,
5. s kojom je šticeenik sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju,
6. s čijim je bračnim drugom šticeenik sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju.

Članak 176.

Centar za socijalnu skrb dužan je upoznati osobu koju namjerava imenovati skrbnikom sa značenjem skrbništva, te pravima i dužnostima skrbnika.

Članak 177.

(1) Centar za socijalnu skrb odlukom o imenovanju skrbnika određuje njegove dužnosti i prava.

(2) Centar za socijalnu skrb može odlukom ograničiti ovlasti skrbnika, ako je to u interesu šticećenika i odlučiti da pojedine poslove za šticećenika obavlja službenik centra za socijalnu skrb ili druga osoba osposobljena za takvu vrstu poslova.

Članak 178.

Odluku o stavljanju pod skrbništvo i o prestanku skrbništva centar za socijalnu skrb će u roku od osam dana od dana pravomoćnosti odluke dostaviti matičaru radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda na čijem području osoba pod skrbništvom ima nekretnine radi zabilježbe, odnosno brisanja zabilježbe u zemljišne knjige.

Članak 179.

(1) Skrbnik je dužan savjesno se brinuti o osobi, pravima, obvezama i dobrobiti šticećenika, upravljati njegovom imovinom te poduzimati mjere da se osoba osposobi za samostalan život i rad.

(2) Prije poduzimanja važnijih mjera zaštite osobe šticećenika ili njegovih imovinskih interesa skrbnik je dužan razmotriti mišljenje, želje i osjećaje šticećenika.

(3) Skrbnik će nastojati punoljetnog šticećenika uključiti u svakodnevni život i slobodne aktivnosti ovisno o njegovu zdravstvenom stanju i sposobnostima.

Članak 180.

(1) Ako šticećenik ima imovinu, centar za socijalnu skrb će bez odgode popisati i opisati tu imovinu i povjeriti je na upravljanje skrbniku.

(2) Popisu imovine prisustvuju članovi povjerenstva u sastavu: predstavnik centra za socijalnu skrb, ureda državne uprave, skrbnik, osoba kod koje se imovina nalazi i šticećenik ako je sposoban shvatiti o čemu se radi.

(3) Članove povjerenstva iz stavka 2. ovoga članka imenuje centar za socijalnu skrb.

(4) Ako povjerenstvo ocijeni da je za opis određenih pokretnina potrebno posebno stručno znanje koje nemaju članovi povjerenstva, zatražit će da to učini stručna osoba.

Članak 181.

(1) Centar za socijalnu skrb će, kada ocijeni da je potrebno, popisati i opisati imovinu štićenika, te poduzeti druge mjere za osiguranje imovine i prije donošenja odluke o skrbništvu.

(2) Centar za socijalnu skrb može i prije donošenja odluke o skrbništvu od zemljišnoknjižnog odjela općinskog suda na čijem području osoba ima nekretnine, zatražiti zabilježbu u zemljišne knjige o pokretanju postupka za stavljanje osobe pod skrbništvo.

Članak 182.

Skrbnik je dužan uz pomoć centra za socijalnu skrb poduzeti potrebne mjere radi osiguranja sredstava za životne potrebe štićenika.

Članak 183.

(1) Izdatci za životne potrebe štićenika namiruju se iz:

1. štićenikovih prihoda,
2. sredstava dobivenih od osoba koje su po zakonu dužne uzdržavati štićenika,
3. sredstava socijalne skrbi, sukladno odredbama posebnog zakona,
4. štićenikove imovine,
5. drugih izvora.

(2) Iznimno, ako je to za dobrobit štićenika, izdatci za njegove životne potrebe mogu se, prije sredstava socijalne skrbi, namiriti iz štićenikove imovine koja ne služi za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba štićenika i članova njegove obitelji.

Članak 184.

(1) Skrbnik zastupa štićenika.

(2) Skrbnik samostalno obavlja poslove redovitog upravljanja štićenikovom imovinom, ako odlukom centra za socijalnu skrb nije drukčije određeno.

Članak 185.

Za poduzimanje važnijih mjera glede osobe, osobnog stanja ili zdravlja štićenika skrbniku je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Članak 186.

(1) Skrbnik može uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb poduzeti posao koji prelazi redovito poslovanje imovinom i pravima štićenika, a osobito:

1. otuđiti ili opteretiti štićenikove nekretnine,
2. otuđiti iz štićenikove imovine pokretnine veće vrijednosti,
3. raspolagati štićenikovim imovinskim pravima.

(2) Centar za socijalnu skrb u odluci o odobrenju poslova iz stavka 1. ovoga članka određuje namjenu pribavljenih sredstava i nadzire njihovu uporabu.

(3) Djelatnik centra za socijalnu skrb i njegov bračni drug ne mogu sa štićenikom sklopiti ugovor o otuđenju ili opterećenju štićenikove imovine.

Članak 187.

(1) Skrbnik je dužan svakih šest mjeseci i kad to zatraži centar za socijalnu skrb podnijeti izvješće o svojem radu i o stanju štićenikove imovine.

(2) Skrbnik koji je po ovom Zakonu dužan uzdržavati štićenika dužan je, svake godine i kad to zatraži centar za socijalnu skrb, podnijeti izvješće o svojem radu i stanju štićenikove imovine.

(3) Izvješće iz stavka 1. i 2. ovoga članka podnosi se u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.

(4) U izvješću skrbnik mora navesti kako se brinuo o osobi štićenika i o zaštiti njegovih prava i dobrobiti, te podatke o upravljanju i raspolaganju štićenikovom imovinom, o prihodima i rashodima štićenika i druge podatke značajne za osobu štićenika u proteklom razdoblju.

(5) U slučaju neposrednog skrbništva izvješće podnosi osoba iz članka 153. stavak 2. ovoga Zakona stručnom vijeću centra za socijalnu skrb.

(6) Centar za socijalnu skrb dužan je razmotriti izvješće skrbnika i u slučaju potrebe poduzeti odgovarajuće mjere radi zaštite dobrobiti štićenika.

Članak 188.

(1) Skrbnik ima pravo na mjesečnu naknadu, ovisno o njegovu radu i zalaganju u zaštiti štićenikovih prava i dobrobiti.

(2) Pravo na naknadu nema skrbnik koji je po ovom zakonu dužan uzdržavati štićenika.

(3) Naknada skrbniku isplaćuje se iz sredstava navedenih u odredbi članka 183. točke 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, ako se time ne ugrožava podmirenje osnovnih životnih potreba štićenika.

(4) Skrbnik ima pravo na naknadu opravdanih troškova koju mu odobri centar za socijalnu skrb iz sredstava navedenih u članku 183. točki 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, ako se time ne ugrožava podmirenje osnovnih životnih potreba štićenika.

(5) Skrbnik zaposlen u centru za socijalnu skrb ima pravo na mjesečnu naknadu za poslove skrbništva koje uz posebno odobrenje ravnatelja obavlja izvan uredovnog vremena.

Članak 189.

(1) Ako se sredstva za naknade iz članka 188. ovoga Zakona ne mogu namiriti iz sredstava predviđenih u članku 183. ovoga Zakona, namirit će se na teret sredstava socijalne skrbi.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će visinu iznosa i način isplate naknade za skrbnika iz članka 188. ovoga Zakona i stavka 1. ovoga članka.

Članak 190.

(1) Skrbnik odgovara za štetu koju je skrivio u obavljanju svojih dužnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb utvrdit će iznos štete i pozvati skrbnika da je u određenom roku naknadi, te istovremeno podnijeti zahtjev sudu da se štíćenikova tražbina osigura na skrbnikovoj imovini.

(3) Ako skrbnik u određenom roku ne naknadi štetu, centar za socijalnu skrb će izravno ili preko posebnog skrbnika podnijeti tužbu za naknadu štete.

(4) Radi zaštite štíćenikovih prava koja su povrijeđena nepravilnim skrbnikovim radom, centar za socijalnu skrb dužan je prema skrbniku poduzeti i druge mjere predviđene zakonom.

Članak 191.

Ako skrbnik umre ili samovoljno prestane obavljati svoju dužnost ili ako nastanu okolnosti koje sprječavaju skrbnika da obavlja svoju dužnost, centar za socijalnu skrb će bez odgode štíćeniku imenovati novog skrbnika.

Članak 192.

(1) Centar za socijalnu skrb razriješit će skrbnika dužnosti, ako utvrdi da je u obavljanju dužnosti nemaran, da ugrožava štíćenikove interese, da zlorabi svoje ovlasti ili ako ocijeni da bi za štíćenika bilo korisnije da mu se imenuje drugi skrbnik.

(2) Centar za socijalnu skrb zatražit će štíćenikovo mišljenje o razrješenju njegovu skrbnika, ako je on sposoban shvatiti o čemu se radi.

(3) Centar za socijalnu skrb razriješit će skrbnika dužnosti kad on to zatraži, a najkasnije u roku od dva mjeseca od dana podnošenja zahtjeva.

(4) U slučaju iz stavka 1. i 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb će bez odgode štíćeniku imenovati novog skrbnika.

Članak 193.

(1) U slučaju promjene skrbnika centar za socijalnu skrb će zatražiti izvješće dosadašnjeg skrbnika i odrediti rok u kojem treba obaviti primopredaju dužnosti.

(2) O primopredaji se sastavlja zapisnik u nazočnosti službenika centra za socijalnu skrb, obaju skrbnika i štíćenika, ako je on sposoban shvatiti o čemu se radi.

(3) Ako dosadašnji skrbnik nije podnio izvješće ili nije u mogućnosti biti nazočan primopredaji dužnosti, centar za socijalnu skrb upoznat će novog skrbnika s osobnim i imovinskim stanjem štićenika.

Članak 194.

U slučaju prestanka skrbništva centar za socijalnu skrb pozvat će skrbnika da u određenom roku podnese izvješće o svojem radu i stanju štićenikove imovine, te da preda imovinu na upravljanje štićeniku ili njegovu roditelju ili posvojitelju. Predaja se obavlja u nazočnosti skrbnika, štićenika, roditelja ili posvojitelja i službenika centra za socijalnu skrb, o čemu se sastavlja zapisnik.

V. NADLEŽNOST I POSTUPAK U POSLOVIMA SKRBNIŠTVA

Članak 195.

Mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb u poslovima skrbništva određuje se prema prebivalištu, odnosno boravištu osobe koju treba staviti pod skrbništvo ili joj treba imenovati posebnog skrbnika.

Članak 196.

Za stavljanje pod skrbništvo osobe koja je povjerena na čuvanje i odgoj ili je smještena u socijalnoj, odgojno-obrazovnoj, zdravstvenoj ili drugoj ustanovi, odnosno drugoj obitelji, mjesno je nadležan centar za socijalnu skrb posljednjeg prebivališta odnosno boravišta štićenika.

Članak 197.

Ako štićenik promijeni prebivalište, mijenja se i mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb.

Članak 198.

(1) Postupak za stavljanje pod skrbništvo i imenovanje skrbnika pokreće po službenoj dužnosti mjesno nadležni centar za socijalnu skrb.

(2) Postupak za stavljanje pod skrbništvo, kao i za primjenu pojedinih oblika zaštite centar za socijalnu skrb pokreće na temelju neposrednog saznanja ili u povodu obavijesti koju su mu dužni dostaviti:

- matičar, pravosudna, druga državna tijela i tijela lokalne samouprave,
- bračni drug, srodnici i drugi članovi kućanstva,
- zdravstvene ustanove.

Članak 199.

Kad centar za socijalnu skrb pokrene postupak za stavljanje osobe pod skrbništvo, odmah poduzima potrebne mjere za zaštitu njezinih prava i interesa.

Članak 200.

(1) Ako štíćenik ima nekretnine na području drugog centra za socijalnu skrb, nadležni centar za socijalnu skrb može ovlastiti taj centar za socijalnu skrb da postavi posebnog skrbnika za vođenje brige o toj imovini.

(2) Odobrenje za otuđenje ili opterećenje nekretnina iz stavka 1. ovoga članka daje centar za socijalnu skrb nadležan za cjelokupnu brigu o štíćeniku.

Članak 201.

(1) Centar za socijalnu skrb surađuje s tijelima državne uprave, lokalne samouprave, pravnim i fizičkim osobama posebice kad je potrebno:

1. pribaviti podatke o osobama koje treba staviti pod skrbništvo,
2. pribaviti prijedloge o osobama pogodnim za skrbnika, odnosno mišljenja o osobama predloženim za skrbnika,
3. pribaviti podatke o nedostacima ili nepravilnostima u radu skrbnika.

(2) Socijalna, odgojno-obrazovna, zdravstvena i druga ustanova, odnosno obitelj u kojoj je štíćenik smješten dužna je obavještavati skrbnika i centar za socijalnu skrb o svim važnijim okolnostima koje se odnose na osobu štíćenika.

Članak 202.

(1) Centar za socijalnu skrb prati prilike u kojima štíćenik živi. Djelatnik centra za socijalnu skrb dužan je najmanje dva puta godišnje obići štíćenika kao i kad to zatraži skrbnik odnosno štíćenik.

(2) Djelatnik centra za socijalnu skrb dužan je u roku od osam dana od obilaska štíćenika o tome sačiniti izvješće.

(3) Centar za socijalnu skrb prati rad skrbnika i pruža mu potrebnu pomoć.

Članak 203.

(1) Maloljetni štíćenik koji je navršio petnaest godina života i štíćenik koji je djelomice lišen poslovne sposobnosti imaju pravo izjaviti žalbu na odluku o imenovanju odnosno razrješenju skrbnika kao i na odluke u kojima se odlučuje o njihovim pravima i dobrobiti. Žalba iz stavka 1. ovoga članka odgađa primjenu odluke.

(2) Centar za socijalnu skrb može mijenjati svoje odluke kad to zahtijevaju interesi štíćenika.

Članak 204.

(1) Štíćenik, njegov bračni drug, srodnici u ravnoj lozi, pravosudna tijela, tijela državne uprave, lokalne samouprave, socijalne, zdravstvene i prosvjetne ustanove mogu podnijeti pritužbu na rad skrbnika centru za socijalnu skrb.

(2) Centar za socijalnu skrb ispituje osnovanost pritužbe i poduzima zakonom određene mjere.

(3) Osobe iz stavka 1. ovoga članka mogu podnijeti ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi pritužbu na rad centra za socijalnu skrb u svezi s obavljanjem pojedinih skrbničkih poslova.

(4) Ako je pritužba osnovana, ministarstvo daje upute centru za socijalnu skrb kako treba postupiti i određuje rok u kojem je dužan dostaviti obavijest o poduzetim radnjama.

Članak 205.

Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika i spisa predmeta osoba pod skrbništvom, način popisa i opisa njihove imovine, te podnošenja izvješća i polaganja računa skrbnika.

ŠESTI DIO

U Z D R Ź A V A N J E

Članak 206.

Uzdržavanje je dužnost i pravo roditelja i djece, bračnih i izvanbračnih drugova i srodnika u ravnoj lozi, kada je to predviđeno ovim Zakonom.

Članak 207.

Osobe iz članka 206. ovoga Zakona međusobnom uzdržavanju pridonose prema svojim mogućnostima i potrebama uzdržavane osobe.

Članak 208.

Odricanje od dužnosti i prava na uzdržavanje nema pravnog učinka.

I. UZDRŽAVANJE DJECE, RODITELJA I DRUGIH SRODNIKA

Članak 209.

Roditelji su dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete.

Članak 210.

(1) Dijete koje se redovito školuje roditelji su dužni uzdržavati i nakon punoljetnosti.

(2) Punoljetno dijete koje je završilo školovanje, a ne može se zaposliti roditelji su dužni uzdržavati godinu dana nakon školovanja.

(3) Punoljetno dijete koje zbog bolesti, mentalnog ili tjelesnog oštećenja nije sposobno za rad, roditelji su dužni uzdržavati dok ta nesposobnost traje.

Članak 211.

Dijete koje ima prihode dužno je pridonositi za svoje uzdržavanje.

Članak 212.

Roditelj kojem je ograničena ili oduzeta roditeljska skrb ili roditeljsku skrb ne ostvaruje, ne oslobađa se dužnosti uzdržavanja djeteta.

Članak 213.

(1) Punoljetno dijete je dužno uzdržavati roditelja koji nije sposoban za rad, a nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine.

(2) Dijete se može osloboditi dužnosti uzdržavanja roditelja koji ga iz neopravdanih razloga nije uzdržavao u vrijeme kad je to bila njegova zakonska obveza.

Članak 214.

(1) Maćeha ili očuh dužni su uzdržavati maloljetnog pastorka ako on ne može ostvariti uzdržavanje od roditelja.

(2) Maćeha ili očuh dužni su nakon smrti djetetova roditelja uzdržavati maloljetnog pastorka, ako su u trenutku smrti roditelja živjeli s pastorkom.

(3) Ako je brak između roditelja i maćehe odnosno očuha djeteta razveden ili poništen, maćeha odnosno očuh nisu dužni uzdržavati pastorka.

Članak 215.

Punoljetni pastorak je, pod uvjetima iz članka 214. stavak 1. i 2. ovoga Zakona, dužno uzdržavati maćehu odnosno očuha, ako su ga maćeha ili očuh uzdržavali ili se brinuli o njemu dulje vrijeme.

Članak 216.

Ako roditelj ne uzdržava dijete, baka i djed po tom roditelju dužni su ga uzdržavati prema odredbama članka 210. i 211. ovoga Zakona.

II. UZDRŽAVANJE BRAČNOG DRUGA**Članak 217.**

Bračni drug koji nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nije sposoban za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na uzdržavanje od svog bračnog druga.

Članak 218.

(1) Bračni drug ima pravo podnijeti zahtjev za uzdržavanje do zaključenja glavne rasprave u parnici za razvod ili poništaj braka, na što ga je sud dužan upozoriti.

(2) Iznimno ako u parnici za razvod ili poništaj braka nije postavljen zahtjev za uzdržavanje, bivši bračni drug može tužbom tražiti uzdržavanje u roku šest mjeseci od prestanka braka, ako su pretpostavke za uzdržavanje, predviđene u članku 217. ovoga Zakona, postojale u trenutku zaključenja glavne rasprave u parnici za razvod ili poništaj braka i trajale bez prestanka do zaključenja glavne rasprave u parnici za uzdržavanje.

Članak 219.

Sud može odbiti zahtjev za uzdržavanje bračnog druga, ako bi uzdržavanje predstavljalo očitu nepravdu za drugog bračnog druga.

Članak 220.

(1) Sud može odlučiti da obveza uzdržavanja bračnog druga traje do godine dana, osobito kad je brak trajao kratko ili kad je tužitelj u mogućnosti u dogledno vrijeme na drugi način osigurati sredstva za život.

(2) U opravdanim slučajevima sud može produljiti obvezu uzdržavanja.

(3) Tužba za produljenje uzdržavanja može se podnijeti samo do isteka vremena za koje je uzdržavanje određeno.

Članak 221.

(1) Pravo na uzdržavanje prestaje kad razvedeni bračni drug ili bračni drug iz poništenog braka koji to pravo koristi sklopi novi brak.

(2) Pravo na uzdržavanje prestaje sudskom odlukom ako sud utvrdi da razvedeni bračni drug ili bračni drug iz poništenog braka koji to pravo koristi živi u izvanbračnoj zajednici ili da je postao nedostojan tog prava ili ako više ne postoji koja od pretpostavki iz članka 217. ovoga Zakona.

(3) Sud će odrediti da pravni učinak odluke o prestanku uzdržavanja iz stavka 2. ovoga članka nastaje prije njene pravomoćnosti, od dana kad su nastupile pretpostavke za prestanak uzdržavanja.

III. UZDRŽAVANJE IZVANBRAČNOG DRUGA I MAJKE IZVANBRAČNOG DJETETA

Članak 222.

(1) Ako je prestala izvanbračna zajednica žene i muškarca ~~koja je trajala dulje vrijeme~~, izvanbračni drug koji ispunjava pretpostavke iz članka 3. i 217. ovoga Zakona ima pravo na uzdržavanje od drugog izvanbračnog druga.

(2) Tužba za uzdržavanje može se podnijeti u roku od šest mjeseci od prestanka izvanbračne zajednice.

Članak 223.

Sud može odbiti zahtjev za uzdržavanje izvanbračnog druga, ako bi uzdržavanje predstavljalo očitu nepravdu za drugog izvanbračnog druga.

Članak 224.

(1) Sud može odlučiti da obveza uzdržavanja izvanbračnog druga traje do godine dana, osobito kad je tužitelj u mogućnosti u dogledno vrijeme osigurati na drugi način sredstva za život.

(2) U opravdanim slučajevima sud može produžiti obvezu uzdržavanja.

(3) Tužba za produljenje uzdržavanja može se podnijeti samo do isteka vremena za koje je uzdržavanje određeno.

Članak 225.

(1) Pravo na uzdržavanje prestaje ako izvanbračni drug sklopi brak.

(2) Pravo na uzdržavanje prestaje sudskom odlukom ako sud utvrdi da uzdržavani izvanbračni drug živi u novoj izvanbračnoj zajednici ili da je postao nedostojan tog prava ili ako više ne postoji koja od pretpostavki iz članka 217. ovoga Zakona.

(3) Sud će odrediti da pravni učinak odluke o prestanku uzdržavanja iz stavka 2. ovoga članka nastaje prije njene pravomoćnosti od dana kad su nastupile pretpostavke za prestanak uzdržavanja.

Članak 226.

Otac izvanbračnog djeteta dužan je uzdržavati djetetovu majku godinu dana od rođenja djeteta ako ona skrbi o djetetu, a nema dovoljno sredstava za život.

IV. ODREĐIVANJE UZDRŽAVANJA**Članak 227.**

(1) Pravo na uzdržavanje od bračnog odnosno izvanbračnog druga ostvaruje se prije uzdržavanja od srodnika.

(2) Ako maćeha ili očuh imaju djecu, dužnost uzdržavanja zajednička je djeci i pastorcima.

(3) Pravo na uzdržavanje od bake i djeda iz članka 216. ovoga Zakona ostvaruje se prije uzdržavanja od maćeha ili očuha.

Članak 228.

Ako više osoba po odredbama ovoga Zakona ima istovremenu obvezu uzdržavanja, ta se obveza dijeli prema njihovim mogućnostima.

Članak 229.

Ako osoba koja je po ovom Zakonu dužna prije ostalih uzdržavati nije u mogućnosti u potpunosti zadovoljiti potrebe za uzdržavanje, osoba koja traži uzdržavanje može razliku ostvariti od drugih obveznika uzdržavanja predviđenih ovim Zakonom.

Članak 230.

(1) Centar za socijalnu skrb nastojat će da se roditelji ili dijete koje se redovito školuje i nakon punoljetnosti i roditelji izvansudski nagode o visini odnosno povećanju doprinosa za uzdržavanje djeteta uvijek kad je to moguće, vodeći računa o dobrobiti djeteta.

(2) Nagodba sklopljena u centru za socijalnu skrb je ovršna isprava.

Članak 231.

(1) U parnici o uzdržavanju sud će utvrditi ukupan iznos sredstava potrebnih za uzdržavanje.

(2) Pri ocjenjivanju potreba uzdržavane osobe sud će uzeti u obzir njezine prihode, imovinsko stanje, sposobnost za rad, mogućnost zaposlenja, zdravstveno stanje te druge okolnosti o kojima ovisi odluka o uzdržavanju.

(3) Pri ocjenjivanju mogućnosti osobe koja je dužna uzdržavati uzet će se u obzir sva njezina primanja i stvarne mogućnosti stjecanja povećane zarade, njezine vlastite potrebe i zakonske obveze uzdržavanja.

Članak 232.

(1) Kad se uzdržavanje traži za dijete, uzet će se u obzir i dob djeteta te potrebe za njegovo obrazovanje.

(2) Bez obzira na okolnosti iz članka 231. stavka 2. i 3. ovoga Zakona, radno sposoban roditelj ne može se osloboditi dužnosti uzdržavanja maloljetnog djeteta.

(3) Potrebe djeteta za uzdržavanje mogu se utvrditi i u povećanom iznosu, ako je to u skladu s povećanim mogućnostima pojedinog roditelja.

(4) Ministar nadležan za poslove pravosuđa objavit će jednom godišnje, a najkasnije do 1. travnja tekuće godine, podatke o prosječnim potrebama djeteta s obzirom na troškove života, koje će sud uzeti u obzir zajedno sa stavcima 1. do 3. ovoga članka.

Članak 233.

U parnici o uzdržavanju djeteta sud će roditelju s kojim dijete živi posebno uzeti u obzir rad i brigu koju ulaže u podizanje djeteta i sukladno tome umanjiti njegov novčani doprinos za uzdržavanje djeteta.

Članak 234.

(1) Centar za socijalnu skrb može u ime djeteta pokrenuti i voditi parnicu o uzdržavanju odnosno za povećanje uzdržavanja, ako o djetetu skrbi druga osoba ili ustanova ili ako roditelj s kojim dijete živi to pravo ne ostvaruje iz neopravdanih razloga.

(2) Centar za socijalnu skrb može tražiti ovrhu odluke o uzdržavanju djeteta.

Članak 235.

(1) Centar za socijalnu skrb dužan je voditi očevidnik odluka o uzdržavanju djece koje mu dostavlja sud prema članku 302. stavku 2. i nagodba sklopljenih u centru za socijalnu skrb prema članku 230. ovoga Zakona.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika sudskih odluka o uzdržavanju i nagodba sklopljenih u centru za socijalnu skrb.

Članak 236.

Sud će uputiti obveznika uzdržavanja da se isplate mjesečnih novčanih obroka uzdržavanja iz njegove plaće, naknade plaće ili mirovine mogu obavljati po njegovom pristanku (administrativna zabrana), bez provođenja ovršnog postupka.

Članak 237.

Ako osoba koja je dužna pridonositi za uzdržavanje djeteta nije pristala na administrativnu zabranu, centar za socijalnu skrb će nakon proteka roka od šest mjeseci od dana primitka sudske odluke, odnosno sklapanja nagodbe iz članka 230. ovoga Zakona provjeriti ispunjava li osoba svoju obvezu redovito i u cijelosti, te poduzeti potrebne mjere za zaštitu djetetovih interesa.

Članak 238.

(1) Uzdržavanje se određuje u novčanom iznosu, osim ako postoje opravdani razlozi da se uzdržavanje osigura na drugi način.

(2) Uzdržavanje za dijete uvijek se određuje u novčanom iznosu.

Članak 239.

(1) Sud će obvezniku uzdržavanja koji je u radnom odnosu naložiti plaćanje obroka dospjelih do zaključenja glavne rasprave u određenim novčanim iznosima, a plaćanje budućih novčanih obroka odredit će u postotku od plaće i naknade plaće.

(2) Obveznik uzdržavanja dužan je iznose uzdržavanja određene u postotku od plaće plaćati ovlašteniku uzdržavanja prilikom svake isplate plaće i naknade plaće.

Članak 240.

Odredbe iz članka 238. i 239. ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način i kad je obveznik uzdržavanja korisnik mirovine.

Članak 241.

Na prijedlog osobe koja zahtijeva uzdržavanje sud će kad ocijeni da za to postoje opravdani razlozi, odrediti uzdržavanje u određenom novčanom iznosu, a ne u postotku od plaće, naknade plaće i mirovine.

Članak 242.

Plaćanje novčanih obroka uzdržavanja sud će obvezniku uzdržavanja koji ostvaruje prihode samostalnim obavljanjem djelatnosti osobnim radom ili po drugoj osnovi, a nije u radnom odnosu, kao i u slučaju iz članka 232. stavka 2. ovoga Zakona odrediti uzdržavanje u određenom novčanom iznosu.

Članak 243.

Osoba koja prima i osoba koja daje uzdržavanje može tražiti da sud povisi ili snizi iznos uzdržavanja, odluči o prestanku uzdržavanja ili promijeni način uzdržavanja određen prijašnjom pravomoćnom odlukom ili nagodbom pred centrom za socijalnu skrb, ako su se promijenile okolnosti na temelju kojih je donesena prijašnja odluka.

Članak 244.

Fizička ili pravna osoba koja je snosila troškove uzdržavanja neke osobe, može tužbom tražiti naknadu tih troškova od onog koji je po ovome Zakonu bio dužan davati uzdržavanje, ako su učinjeni troškovi bili opravdani.

Članak 245.

Obveznik uzdržavanja koji je zasnovao novi radni odnos dužan je podatke o postojanju ovršne isprave za uzdržavanje, te ime i adresu osobe kojoj se ta tražbina treba isplaćivati dostaviti poslodavcu kod kojeg je zasnovao novi radni odnos.

Članak 246.

Poslodavac kod kojeg je obveznik uzdržavanja zasnovao novi radni odnos dužan je odmah obavijestiti osobu koja ima tražbinu za uzdržavanje o zasnovanom radnom odnosu, odnosno osobi koja ima tražbinu za uzdržavanje dati potrebne obavijesti o obvezniku uzdržavanja koji je kod njih zasnovao novi radni odnos.

SEDMI DIO

I M O V I N S K I O D N O S I

I. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

Članak 247.

Bračni drugovi mogu imati bračnu stečevinu i vlastitu imovinu.

1. Bračna stečevina i vlastita imovina

Članak 248.

Bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine.

Članak 249.

(1) Bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini, ako nisu drukčije ugovorili.

(2) Nevjesta i ženik, odnosno bračni drugovi mogu bračnim ugovorom drukčije urediti svoje odnose glede bračne stečevine.

Članak 250.

Na bračnu stečevinu primjenjuju se odredbe stvarnog i obveznog prava, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 251.

Za poslove redovite uprave smatra se da je drugi bračni drug dao svoj pristanak ako se ne dokaže suprotno. Nepostojanje pristanka ne utječe na prava i obveze poštene treće osobe.

Članak 252.

Dobitak od igara na sreću bračna je stečevina.

Članak 253.

(1) Imovina koju bračni drug ima u trenutku sklapanja braka, ostaje njegova vlastita imovina.

(2) Vlastita imovina je i imovina koju je bračni drug stekao tijekom bračne zajednice na pravnom temelju različitom od navedenoga u članku 248. ovoga Zakona (nasljeđivanje, darovanje i sl.).

Članak 254.

(1) Autorsko djelo je vlastita imovina onog bračnog druga koji ga je stvorio.

(2) Imovinska korist od autorskog prava i autorskom pravu srodnih prava ostvarena tijekom bračne zajednice bračna je stečevina.

2. Bračni ugovor

Članak 255.

(1) Bračnim ugovorom mogu se urediti imovinskopravni odnosi na postojećoj ili budućoj imovini.

(2) Prema trećim osobama uglavci o upravi ili raspolaganju imovinom imaju pravni učinak ako su upisani u zemljišne knjige, odnosno u javne upisnike kod kojih je upis nužan za stjecanje prava ili se stvar ne može rabiti bez takva upisa.

(3) Bračni ugovor sklapa se u pisanom obliku, a potpisi bračnih drugova moraju biti ovjereni.

Članak 256.

Umjesto bračnog druga koji je lišen poslovne sposobnosti bračni ugovor može sklopiti njegov skrbnik s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb.

Članak 257.

Nije dopušteno bračnim ugovorom uglaviti primjenu stranog prava na imovinskopravne odnose.

II. IMOVINSKI ODNOSI IZVANBRAČNIH DRUGOVA

Članak 258.

Izvanbračna zajednica žene i muškarca ~~koja traje dulje vrijeme~~ koja ispunjava pretpostavke iz članka 3. ovoga Zakona stvara imovinskopravne učinke na koje se na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o imovinskim odnosima bračnih drugova.

III. IMOVINSKI ODNOSI RODITELJA I DJECE

Članak 259.

(1) Maloljetno dijete može steći imovinu radom, nasljedstvom, darovanjem ili na drugom pravnom temelju.

(2) Maloljetnikovom imovinom upravljaju njegovi roditelji, osim onom koju je maloljetnik stekao radom nakon navršene petnaeste godine života.

Članak 260.

Prihode od djetetove imovine roditelji mogu koristiti za njegovo uzdržavanje, liječenje, odgoj, školovanje, obrazovanje ili za podmirenje nekih drugih važnih potreba djeteta.

Članak 261.

(1) Roditelji mogu s odobrenjem nadležnog centra za socijalnu skrb otuđiti ili opteretiti imovinu maloljetnog djeteta radi njegova uzdržavanja, liječenja, odgoja, školovanja, obrazovanja ili za podmirenje neke druge važne potrebe djeteta.

(2) Odobrenje centra za socijalnu skrb potrebno je i za poduzimanje odgovarajućih postupovnih radnji pred sudom ili državnim tijelima koja se odnose na djetetovu imovinu.

IV. TROŠKOVI PORODA IZVANBRAČNOG DJETETA**Članak 262.**

(1) Troškove nastale trudnoćom i porodom izvanbračnog djeteta podmiruju majka i otac, u skladu sa svojim imovinskim mogućnostima.

(2) U slučaju parnice sud će, na zahtjev jednog od roditelja, odrediti udio svakog od njih u podmirivanju tih troškova.

OSMI DIO**POSTUPAK PRED SUDOM****I. ZAJEDNIČKE ODREDBE****Članak 263.**

(1) Odredbama ovog dijela Zakona određuju se pravila prema kojima sudovi postupaju kad u posebnim parničnim postupcima, izvanparničnim postupcima i posebnim postupcima ovrhe i osiguranja, odlučuju u bračnim, obiteljskim i drugim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom.

(2) Postupci iz stavka 1. ovoga članka su hitni.

Članak 264.

U postupcima iz članka 263. ovoga Zakona primjenjivat će se odredbe Zakona o parničnom postupku i Ovršnog zakona, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 265.

(1) Radnje u posebnim parničnim, izvanparničnim postupcima i radnje u postupcima ovrhe i osiguranja u bračnim, obiteljskim i drugim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom, poduzimaju se hitno.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka, prvo ročište mora se održati u roku od petnaest dana od dana kad je tužba ili prijedlog primljen u sudu.

Članak 266.

O žalbi protiv odluke donesene u prvostupanjskom postupku u predmetima iz članka 263. stavak 1. ovoga Zakona, sud drugog stupnja dužan je donijeti odluku u roku od trideset dana od dana primitka žalbe.

Članak 267.

Sud je dužan tijekom postupka osobito paziti da se zaštite prava i interesi djece, osoba s duševnim smetnjama, ili osoba koje se iz drugih razloga nisu sposobne same brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima.

Članak 268.

(1) Ako sud tijekom postupka posumnja da stranka nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima i da bi je zbog toga trebalo lišiti poslovne sposobnosti i postaviti joj skrbnika, izvijestit će o tome centar za socijalnu skrb i nadležni sud radi pokretanja odgovarajućeg postupka.

(2) Sud će prekinuti postupak dok se ne provede postupak lišenja poslovne sposobnosti i postavi skrbnik, odnosno dok ga centar za socijalnu skrb ili nadležni sud ne obavijesti o obustavi postupka. Za vrijeme prekida postupka mogu se poduzimati samo radnje za koje postoji opasnost od odgode, posebice one radnje kojima treba zaštititi ili osigurati prava stranke koja nije sposobna sama brinuti se o svojim pravima i interesima.

(3) Sud može u slučaju iz stavka 1. ovoga članka postaviti privremenog zastupnika svakoj stranci u postupku.

Članak 269.

(1) U statusnim stvarima sud može dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja nema poslovne sposobnosti, ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji.

(2) Sud će omogućiti djetetu u skladu s njegovom dobi, zrelosti i dobrobiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa u statusnim stvarima izrazi svoje mišljenje pred centrom za socijalnu skrb ili pred sudom.

Članak 270.

(1) U statusnim stvarima i u stvarima uzdržavanja maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb, stranke se u postupku pred sudom ne mogu odreći svojeg zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke, niti se nagoditi.

(2) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud je ovlašten utvrđivati i činjenice koje stranke nisu iznijele, a može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje su stranke priznale u postupku.

(3) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud ne može donijeti presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja, niti presudu zbog izostanka.

Članak 271.

U postupku u kojem se odlučuje o statusnim stvarima javnost je isključena.

Članak 272.

O troškovima postupka u statusnim stvarima sud će odlučiti slobodno, vodeći računa o okolnostima slučaja i o ishodu postupka.

Članak 273.

Sud će odluke donesene u bračnim sporovima, o lišenju roditeljske skrbi i lišenju poslovne sposobnosti dostaviti matičaru radi upisa u državne matice.

II. SUDJELOVANJE CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB

Članak 274.

(1) Kad centar za socijalnu skrb pokreće postupak pred sudom, on u postupku ima položaj stranke.

(2) Centar za socijalnu skrb može se kao stranka pridružiti postupku koji je pokrenula druga osoba, ako je ovlašten za pokretanje toga postupka.

(3) Kad smatra da je to potrebno, sud će pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje u postupku i odrediti mu rok u kojem može prijaviti svoje sudjelovanje. Dok ne istekne rok sud će zastati s postupkom, ali svoje pravo sudjelovanja u postupku centar za socijalnu skrb može koristiti i nakon protoka tog roka.

Članak 275.

(1) Kad se u postupku pred sudom odlučuje o pravima i dužnostima u odnosima roditelja i djece, sud će pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje u postupku radi zaštite interesa djeteta.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je odazvati se pozivu suda iz stavka 1. ovoga članka te sudjelovati u postupku.

(3) Centar za socijalnu skrb prisustvuje postupku ovrhe i osiguranja koji se provodi radi ostvarivanja odluke donesene u postupku iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 276.

Kad sudjeluje u postupku prema odredbama članka 274. stavak 2. i članka 275. ovoga Zakona, centar za socijalnu skrb ovlašten je podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa djeteta, a osobito iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove.

Članak 277.

(1) Sud pred kojim se provodi postupak iz članka 274. stavak 2. ovoga Zakona pozivat će centar za socijalnu skrb na ročišta i dostavljati mu podneske stranaka i odluke, bez obzira sudjeluje li centar za socijalnu skrb u postupku.

(2) Sud će zatražiti od centra za socijalnu skrb da, uzimajući u obzir dob, zrelost i dobrobit djeteta obavijesti dijete o mogućnosti sudjelovanja u sudskom postupku u svezi s postupcima iz članka 275. stavak 1. ovoga Zakona.

(3) Odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka primjenjivat će se na odgovarajući način i u izvanparničnim postupcima u kojima prema odredbama ovoga Zakona centar za socijalnu skrb može biti stranka, ako u njima ne sudjeluje.

Članak 278.

(1) Centar za socijalnu skrb dužan je na zahtjev suda prikupiti podatke o osobnim i obiteljskim prilikama djeteta i stranaka u postupku, kad sud smatra da je to potrebno za donošenje odluke.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je na zahtjev suda u sporovima o uzdržavanju brižljivo ispitati imovinske prilike stranaka u postupku, a posebice odgovaraju li njihovi iskazani prihodi stvarnom stanju.

Članak 279.

Glede prava centra za socijalnu skrb na naknadu troškova postupka i njegove dužnosti snalažanja troškova u postupku pred sudom primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na državnog odvjetnika.

III. POSEBNI PARNIČNI POSTUPCI

1. Postupak u bračnim sporovima

Članak 280.

(1) Parnični postupak radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji, za poništaj ili razvod braka (bračni sporovi) pokreće se tužbom.

(2) Ako oba bračna druga zahtijevaju razvoda braka, parnični postupak pokreće se sporazumnim zahtjevom za razvod braka.

(3) Ako jedan bračni drug podnese tužbu za razvoda braka, a drugi najkasnije do zaključenja glavne rasprave izričito izjavi da ne osporava opravdanost tužbenog zahtjeva, smatrat će se da su bračni drugovi podnijeli sporazumni zahtjev za razvod braka.

(4) Ako jedan od bračnih drugova odustane od sporazumnog zahtjeva za razvod braka, a drugi ostane pri zahtjevu da se brak razvede, takav zahtjev smatrat će se tužbom za razvod braka, a sud će bračne drugove uputiti da pokrenu postupak posredovanja.

Članak 281.

(1) Bračni drug protiv kojeg je podnesena tužba u bračnom sporu može kod istog suda protiv drugog bračnog druga podnijeti protutužbu radi utvrđivanja da brak ne postoji ili za poništaj braka.

(2) Odluka o tužbi i protutužbi donijet će se u pravilu u jednoj presudi.

(3) Protutužba se može podnijeti i zbog razloga iz kojih se tužba ne bi mogla podnijeti zbog toga što je istekao rok za njezino podnošenje.

Članak 282.

(1) Pravo na tužbu u bračnom sporu ne zastarijeva, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno.

(2) Pravo na tužbu za poništaj ili razvod braka ne prelazi na nasljednike, ali osobe koje ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrlog bračnog druga koji je podnio tužbu mogu nastaviti postupak radi utvrđivanja da je tužba bila osnovana.

(3) Zahtjev iz stavka 2. ovoga članka može se istaknuti u parnici koju je pokrenuo umrli bračni drug, ako od njegove smrti nije proteklo više od šest mjeseci, a nakon isteka toga roka zahtjev se može istaknuti samo u posebnoj parnici.

(4) Odredbe iz stavka 2. i 3. ovoga članka primjenjivat će se na odgovarajući način i kad je umrli bračni drug podnio sporazumni zahtjev za razvod braka.

Članak 283.

(1) Ako tužbu u bračnom sporu podnosi punomoćnik stranke, u punomoći se mora izričito navesti koju tužbu punomoćnik može podnijeti.

(2) Ako se podnosi tužba za poništaj braka, u punomoći se mora izričito navesti iz kojeg se razloga tužba može podnijeti.

Članak 284.

(1) U parnicama za razvod braka tužitelj može bez pristanka tuženika povući tužbu do zaključenja glavne rasprave, a s pristankom tuženika - dok postupak nije pravomoćno okončan.

(2) Sporazumni zahtjev za razvod braka bračni drugovi mogu povući dok postupak nije pravomoćno okončan.

Članak 285.

(1) Protiv drugostupanjske presude donesene u bračnom sporu revizija nije dopuštena.

(2) Protiv pravomoćne presude kojom se utvrđuje da brak ne postoji, ili se poništava ili razvodi, nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

**2. Postupak radi utvrđivanja ili osporavanja
majčinstva ili očinstva**

Članak 286.

(1) Stranke u parnici radi utvrđivanja majčinstva su dijete i žena čije se majčinstvo utvrđuje, a centar za socijalnu skrb ili žena koja sebe smatra majkom iz članka 77. ovoga Zakona ako su pokrenuli taj postupak.

(2) Stranke u parnici radi utvrđivanja očinstva su dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo utvrđuje, a centar za socijalnu skrb ako je pokrenuo taj postupak.

(3) U parnicama iz stavka 1. i 2. ovoga članka položaj stranke može imati i centar za socijalnu skrb, bez obzira tko je pokrenuo postupak pred sudom.

(4) U parnicama radi utvrđivanja majčinstva i očinstva iz sredstava suda isplatit će se predujam za troškove vještaka.

Članak 287.

(1) Stranke u parnici radi osporavanja majčinstva su dijete, žena koja osporava majčinstvo, žena čije se majčinstvo osporava ili djetetov otac.

(2) Stranke u parnici radi osporavanja očinstva su dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo osporava.

(3) Ako se u parnici iz stavka 2. ovoga članka osporava očinstvo utvrđeno priznanjem, stranka je i muškarac koji osporava to očinstvo.

Članak 288.

U parnici radi utvrđivanja majčinstva, kao i u parnici u kojoj druga žena osporava majčinstvo tražeći istodobno utvrđivanje svog majčinstva, stranka je i muškarac kojeg bi se, u slučaju da se utvrdi majčinstvo, smatralo djetetovim ocem.

Članak 289.

(1) Ako tužbom radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva nisu kao tužitelji i tuženi obuhvaćene sve osobe koje moraju biti stranke u postupku, sud će poučiti tužitelja da tuži i osobu koja tužbom nije obuhvaćena, ili da tu osobu pozove da se pridruži tužbi kao novi tužitelj.

(2) Ako tužitelj u roku koji sud odredi ne proširi tužbu na sve osobe koje moraju biti stranke u postupku ili ako se te osobe ne pridruže tužbi, sud će odgovarajuće primijeniti odredbe parničnog postupka.

Članak 290.

Kad u postupku ima više tužitelja ili tuženika oni se smatraju jedinstvenim suparničarima.

Članak 291.

Kad tužbu podnosi jedan od tužitelja u zakonskom roku, tužbi se može pridružiti i tužitelj kojem je istekao rok za tužbu.

Članak 292.

(1) U postupku radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva sud odlučne činjenice može utvrđivati i izvođenjem dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene znanosti.

(2) Ako je odlučio da će se izvesti dokaz medicinskim vještačenjem sud će u rješenju o izvođenju tog dokaza odrediti i rok do kojeg će se čekati izvođenje dokaza.

(3) Sud će rok iz stavka 2. ovoga članka odrediti uzimajući u obzir hitnost postupka i ostale okolnosti slučaja, s tim da rok ne može biti duži od tri mjeseca računajući od dana dostave rješenja strankama.

(4) Poziv na izvođenje medicinskog vještačenja sud će, uz rješenje kojim je odredio izvođenje tog dokaza, dostaviti osobno strankama. U pozivu se obvezno navodi ustanova koja će izvršiti medicinsko vještačenje, vrijeme vještačenja te upozorenje na posljedice izostanka.

(5) Kad rok iz stavka 2. ovoga članka protekne rasprava će se provesti bez obzira na to što taj dokaz nije izveden.

(6) Ako dokaz nije izveden jer se jedna od stranaka nije odazvala pozivu na izvođenje medicinskog vještačenja ili je uskratila izvođenje vještačenja, sud će ocijeniti od kakvog je značaja što stranka nije došla na izvođenje vještačenja ili je uskratila izvođenje vještačenja.

Članak 293.

Protiv drugostupanjske presude o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva revizija je dopuštena.

3. Postupak radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete živjeti, o roditeljskoj skrbi i o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta

Članak 294.

(1) Sud će odlučiti o tome s kojim će roditeljem maloljetno vlastito ili posvojeno dijete ili dijete nad kojim se ostvaruje roditeljska skrb nakon punoljetnosti živjeti, odnosno o povjeravanju drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi i o roditeljskoj skrbi:

1. odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi;
2. odlukom kojom se utvrđuje majčinstvo ili očinstvo.

(2) Sud može odlučiti, kad donosi odluku iz stavka 1. ovoga članka, i o izricanju mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kad je to prema okolnostima slučaja potrebno.

Članak 295.

(1) Prije donošenja odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi sud će pribaviti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je u roku od trideset dana dostaviti sudu mišljenje i prijedlog iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Kad se o roditeljskoj skrbi odlučuje u postupku razvoda braka centar za socijalnu skrb može uzeti u obzir mišljenje posredovatelja.

Članak 296.

(1) U odluci o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi sud će, ako je to potrebno, naložiti osobi kod koje se dijete nalazi da ga preda roditelju.

(2) Sud će u slučaju iz stavka 1. ovoga članka odrediti rok za predaju djeteta ili naložiti da se ono preda odmah.

(3) Odluka suda o predaji djeteta roditelju s kojim će dijete živjeti obvezuje stranke, centar za socijalnu skrb i osobu kod koje se dijete nalazi.

Članak 297.

U postupku o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi sud nije vezan zahtjevima stranaka.

Članak 298.

(1) Sud može odlučiti o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, o načinu održavanja susreta i druženja djeteta s roditeljima i o drugim sadržajima roditeljske skrbi prema sporazumu roditelja, ako smatra da je taj sporazum u skladu s dobrobiti djeteta.

(2) Pri određivanju sadržaja roditeljske skrbi iz stavka 1. ovoga članka, primjenjivat će se na odgovarajući način odredba članka 297. ovoga Zakona.

Članak 299.

Protiv drugostupanjske odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi revizija nije dopuštena.

4. Postupak u sporovima o uzdržavanju

Članak 300.

(1) Sud će donijeti odluku o uzdržavanju zajedničkog maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje je lišeno poslovne sposobnosti kad u bračnom sporu donese odluku kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi, te u drugim slučajevima odvojenog života roditelja.

(2) Sud će odluku o uzdržavanju zajedničkog maloljetnog ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta djeteta.

Članak 301.

(1) Sud će donijeti odluku o uzdržavanju maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti kad u parnici radi utvrđivanja očinstva utvrdi da je tuženik djetetov otac.

(2) Odluku o uzdržavanju djeteta iz stavka 1. ovoga članka sud može donijeti i u drugim parnicama radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva, kad je donošenje ove odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja, moguće i potrebno.

Članak 302.

Sud će u bračnom sporu donijeti odluku o uzdržavanju jednog od bračnih drugova, ako on to zahtijeva.

Članak 303.

U parnicama o uzdržavanju sudi u prvom stupnju sudac pojedinac.

Članak 304.

U parnicama o uzdržavanju neće se primjenjivati odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na postupak u parnicama male vrijednosti.

Članak 305.

(1) U parnicama o uzdržavanju maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti sud nije vezan zahtjevima stranaka, a sporazum stranaka uvažit će ako je u skladu s dobrobiti djeteta.

(2) Protiv drugostupanjske odluke o uzdržavanju maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti revizija nije dopuštena.

IV. IZVANPARNIČNI POSTUPCI**1. Opće odredbe****Članak 306.**

(1) Do donošenja odluke o glavnoj stvari sud će odlukom obustaviti izvanparnični postupak, ako utvrdi da bi postupak trebalo provesti po pravilima parničnog postupka. Postupak će se nakon pravomoćnosti odluke nastaviti po pravilima parničnog postupka pred nadležnim sudom.

(2) Radnje koje je proveo izvanparnični sud (uviđaj, vještačenje, saslušanje svjedoka i drugo), nisu bez važnosti samo zato što su poduzete u izvanparničnom postupku. Te radnje ponovit će se samo ako je izvanparnični sud učinio neku od bitnih povreda odredaba parničnog postupka.

(3) Kad je odluka suda donesena u izvanparničnom postupku a postupak je trebalo provesti po pravilima parničnog postupka, ta odluka može se pobijati pravnim lijekovima, ako je izvanparnični sud učinio neku od bitnih povreda odredaba parničnog postupka.

Članak 307.

U izvanparničnom postupku u prvom stupnju sudi sudac pojedinac.

Članak 308.

(1) Ročišta se održavaju pred sucem uz nazočnost zapisničara.

(2) Izjave stranaka i drugih sudionika u postupku koje se daju izvan ročišta može uzimati na zapisnik i stručni savjetnik.

Članak 309.

(1) Sud može donijeti odluku i bez održavanja usmene rasprave, ako smatra da rasprava nije potrebna.

(2) Odluka suda može se temeljiti i na dokazima koji nisu izvedeni pred sudom koji donosi odluku.

(3) Izjave stranaka i drugih sudionika u postupku mogu se dati i u pisanom obliku.

(4) Izjave stranaka i drugih sudionika u postupku mogu se davati i kad ostale stranke i sudionici nisu nazočni. Sud ne mora u svakom slučaju dati stranci priliku da se očituje o tim izjavama.

(5) Odredbe stavka 1. do 4. ovoga članka neće se primjenjivati kad između stranaka postoji spor o činjenicama o kojima ovisi donošenje odluke o glavnoj stvari.

Članak 310.

Stranke u izvanparničnom postupku mogu biti, osim osoba i tijela koja su po odredbama ovoga Zakona ovlašteni pokrenuti postupak, i druge osobe o čijim se pravima ili pravnim interesima odlučuje u postupku.

Članak 311.

(1) O radnjama obavljenim u postupku u pravilu se sastavlja zapisnik. Zapisnik će se uvijek sastaviti o radnjama koje su obavljene na ročištu.

(2) O manje važnim izjavama stranaka i obavijestima koje sud prikuplja može se umjesto zapisnika staviti zabilješka u spisu.

(3) Zapisnik potpisuju stranke koje su bile nazočne radnjama u postupku, sudac i zapisničar, odnosno stručni savjetnik koji je sastavio zapisnik.

(4) Zabilješku u spisu potpisuje osoba koja ju je sastavila.

Članak 312.

U izvanparničnom postupku nema mirovanja postupka.

Članak 313.

- (1) Odluke se donose u obliku rješenja.
- (2) Odluka protiv koje je dopuštena posebna žalba i odluka drugostupanjskog suda moraju biti obrazložene.

Članak 314.

- (1) Kad se u odluci nalaže ovrha neke radnje, sud će odrediti rok u kojem treba provesti ovrhu.
- (2) Sud može odrediti da se ovršna radnja provede odmah, ako je to potrebno radi zaštite osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

Članak 315.

- (1) Kad se odlukom suda mijenja osobno stanje (status) stranke ili njezina prava i dužnosti, pravni učinci odluke nastaju kad ona postane pravomoćna.
- (2) Sud može odrediti da pravni učinci odluke nastaju prije pravomoćnosti, ako je to potrebno radi zaštite osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

Članak 316.

- (1) Protiv odluke donesene u prvom stupnju dopuštena je žalba, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dana dostave odluke.
- (3) Pravodobno podnesena žalba zadržava ovrhu odluke odnosno njezine pravne učinke, ako drukčije nije određeno ovim Zakonom ili samom odlukom suda.
- (4) Sud može odlučiti da žalba ne zadržava ovrhu kad se izriču mjere kojima se štite prava i dobrobit djece.

Članak 317.

(1) Prvostupanjski sud može u povodu pravodobno podnesene žalbe ukinuti ili preinačiti svoju odluku, ako se time ne povređuju prava drugih osoba.

(2) Ako prvostupanjski sud ne ukine ili ne preinači svoju odluku, dostavit će žalbu sa svim spisima drugostupanjskom sudu.

Članak 318.

(1) Protiv pravomoćne odluke donesene u drugom stupnju ne može se izjaviti revizija.

(2) Protiv odluke kojom je postupak pravomoćno završen državni odvjetnik može u roku od trideset dana od dana pravomoćnosti odluke podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Članak 319.

(1) Protiv odluke kojom je postupak pravomoćno završen ne može se podnijeti prijedlog za ponavljanje postupka.

(2) Stranka koja stekne mogućnost iznijeti nove činjenice ili predložiti nove dokaze koji bi mogli dovesti do drukčije odluke suda, može zahtijevati da sud u izvanparničnom postupku ukine ili preinači odluku kojom je pravomoćno okončan prijašnji postupak.

(3) Kad sud sazna za nove činjenice ili dokaze, on može i bez prijedloga stranke ukinuti ili preinačiti odluku kojom je pravomoćno okončan prijašnji postupak, ako je bio ovlašten po službenoj dužnosti pokrenuti taj postupak.

Članak 320.

U izvanparničnom postupku primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

2. Mjesna nadležnost sudova

Članak 321.

U izvanparničnim postupcima koji se provode po odredbama ovoga Zakona mjesno je nadležan:

1. u stvarima koje se tiču odnosa roditelja i djece - sud koji je opće mjesno nadležan za dijete,
2. u stvarima u kojima se traži dopuštenje sklapanja braka - sud koji je opće mjesno nadležan za osobu koja to traži,
3. u stvarima lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti - sud koji je opće mjesno nadležan za osobu o kojoj se provodi postupak,
4. u ostalim stvarima - sud koji je opće mjesno nadležan za bilo koju od stranaka u postupku, a ako se postupak pokreće zahtjevom za zaštitu te stranke, sud koji je opće mjesno nadležan za tu stranku.

Članak 322.

(1) Ako se tijekom postupka promijene okolnosti na kojima se temelji mjesna nadležnost, sud pred kojim je postupak pokrenut može predmet ustupiti sudu koji je postao mjesno nadležan, ako je očito da će se tako lakše provesti postupak ili ako je to potrebno radi zaštite osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

(2) Prije ustupanja predmeta sud će zatražiti mišljenje centra za socijalnu skrb, ako je on sudjelovao u postupku.

Članak 323.

Stranke ne mogu sporazumom mijenjati nadležnost suda.

3. Postupak za lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti

Članak 324.

(1) Postupak za lišenje poslovne sposobnosti može pokrenuti sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog centra za socijalnu skrb, bračnog druga osobe o kojoj se provodi postupak, njezinih krvnih srodnika u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi do drugog stupnja.

(2) Postupak za vraćanje poslovne sposobnosti pokrenut će sud po službenoj dužnosti ili osobe iz stavka 1. ovoga članka ili skrbnik uz odobrenje centra za socijalnu skrb ili osoba o kojoj će se voditi postupak vraćanja poslovne sposobnosti.

Članak 325.

(1) U prijedlogu za pokretanje postupka treba navesti činjenice na kojima se temelji prijedlog i predložiti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

(2) Sud može pozvati podnositelje prijedloga da podnesu pisani nalaz i mišljenje liječnika ili drugu ispravu koja upućuje da se osoba iz članka 159.stavka 1. ovoga Zakona nije sposobna brinuti o osobnim potrebama, pravima i interesima ili da ona ugrožava prava i interese drugih osoba.

Članak 326.

(1) Sud će pozvati na ročište osobu koja je podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobu o kojoj se provodi postupak, njezinog skrbnika i centar za socijalnu skrb.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka i centar za socijalnu skrb mogu u tijeku postupka sudjelovati pri izvođenju dokaza i raspravi o rezultatima cjelokupnog postupka.

(3) Sud će nastojati saslušati osobu o kojoj se provodi postupak. Ako se ta osoba nalazi u psihijatrijskoj ustanovi ili je smještena u socijalnu ustanovu, saslušat će se u pravilu u toj ustanovi.

(4) Sud može odustati od pozivanja i saslušavanja osobe o kojoj se provodi postupak, ako bi to za nju moglo biti štetno ili ako saslušanje nije moguće s obzirom na njezino mentalno oštećenje i zdravstveno stanje.

Članak 327.

(1) Osobu o kojoj se provodi postupak za lišenje poslovne sposobnosti treba, po nalogu suda, pregledati liječnik koji će o rezultatima pregleda dati pisani nalaz i mišljenje.

(2) Sud može odustati od liječničkog pregleda ako je osoba koju bi trebalo pregledati već po odluci suda smještena u psihijatrijskoj ustanovi i ako iz izvješća te ustanove proizlazi da ju je potrebno lišiti poslovne sposobnosti.

(3) Sud može odrediti da se osoba koju treba pregledati privremeno, najdulje za vrijeme od tri mjeseca, smjesti u psihijatrijsku ustanovu, ako je to po mišljenju liječnika potrebno radi ocjene njezinog psihičkog stanja i ako to nije štetno za njezino zdravlje.

Članak 328.

(1) Ako utvrdi da neku osobu treba djelomice lišiti poslovne sposobnosti zbog zloporabe sredstava ovisnosti, sud može zastati s postupkom i odgoditi donošenje odluke, ako se ta osoba podvrgla liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(2) Sud može tijekom postupka upozoriti osobu koju treba djelomice lišiti poslovne sposobnosti na mogućnost odgađanja donošenja odluke, ako se podvrgne liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(3) Vrijeme na koje se odgađa donošenje odluke ne može biti kraće od šest mjeseci ni dulje od godinu dana, ali sud može opozvati svoju odluku, ako osoba koju treba lišiti poslovne sposobnosti napusti ustanovu za liječenje ili bude iz nje otpuštena zbog narušavanja reda ili na drugi način izbjegne liječenje.

(4) Pri donošenju odluke o prijedlogu za djelomično lišenje poslovne sposobnosti sud će uzeti u obzir i rezultate liječenja u zdravstvenoj ustanovi.

Članak 329.

(1) Odluka suda o lišenju poslovne sposobnosti dostavlja se stranci koja je podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, njezinom skrbniku i centru za socijalnu skrb.

(2) Sud ne mora odluku dostaviti osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, ako ona ne može shvatiti značenje i pravne posljedice odluke ili ako bi to bilo štetno za njezino zdravlje.

(3) Sud će po službenoj dužnosti obavijestiti centar za socijalnu skrb o pravomoćnosti odluke o lišenju poslovne sposobnosti, odnosno o nastanku pravnih posljedica te odluke kad te posljedice nastaju prije pravomoćnosti.

Članak 330.

(1) Ako prestanu razlozi iz članka 159. ovoga Zakona sud će odlučiti o vraćanju poslovne sposobnosti osobi koja je prijašnjom odlukom bila lišena poslovne sposobnosti.

(2) Sud može odlučiti da osoba koja je prijašnjom odlukom bila potpuno lišena poslovne sposobnosti bude samo djelomično lišena te sposobnosti (djelomično vraćanje poslovne sposobnosti), ako se za to steknu zakonski razlozi.

Članak 331.

(1) Ako odbije prijedlog za potpuno ili djelomično vraćanje poslovne sposobnosti, sud može odlučiti da se prije isteka određenog roka, ali ne duljeg od godinu dana, ne može ponovno tražiti vraćanje poslovne sposobnosti, ako iz ishoda postupka s velikom vjerojatnošću proizlazi da za određeno vrijeme ne treba očekivati izlječenje ili znatno poboljšanje psihičkog stanja ili drugih okolnosti zbog kojih je osoba lišena poslovne sposobnosti.

(2) Prijedlog za vraćanje poslovne sposobnosti koji je podnesen prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka sud će odbaciti.

(3) U postupku za djelomično ili potpuno vraćanje poslovne sposobnosti primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe ovoga Zakona o postupku za lišenje poslovne sposobnosti.

Članak 332.

U postupcima koji su pokrenuti i vode se pred sudom ili tijelima državne uprave, centar za socijalnu skrb pokrenut će postupak za postavljanje posebnog skrbnika samo po obavijesti suda ili tijela državne uprave da je tužena osoba nepoznatog boravišta.

4. Odredbe o drugim izvanparničnim postupcima

Članak 333.

(1) Protiv odluke suda kojom se odbija prijedlog za dopuštenje sklapanja braka zbog maloljetnosti, žalbu može podnijeti samo maloljetna osoba koja namjerava sklopiti brak i osoba s kojom ona namjerava sklopiti brak.

(2) Protiv odluke suda kojom se dopušta sklapanje braka maloljetnoj osobi, žalbu mogu podnijeti njezini roditelji, njezin skrbnik i centar za socijalnu skrb.

(3) Protiv odluke suda kojom se odbija prijedlog za dopuštenje sklapanja braka zbog potpunog lišenja poslovne sposobnosti žalbu mogu podnijeti osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti i osoba s kojom namjerava sklopiti brak.

(4) Protiv odluke suda kojom se dopušta sklapanje braka osobi potpuno lišenoj poslovne sposobnosti žalbu mogu podnijeti njezin skrbnik i centar za socijalnu skrb.

ALTERNATIVA

~~(1) Protiv odluke suda kojom se odbija prijedlog za dopuštenje sklapanja braka zbog potpunog lišenja poslovne sposobnosti žalbu mogu podnijeti osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti i osoba s kojom namjerava sklopiti brak.~~

~~(2) Protiv odluke suda kojom se dopušta sklapanje braka osobi potpuno lišenoj poslovne sposobnosti žalbu mogu podnijeti njezin skrbnik i centar za socijalnu skrb.~~

~~Napomena: Ukoliko se prihvati alternativa članka 26. ovoga Zakona tada je i alternativa ovom članku sastavni dio zakonskog teksta, a predloženi članak se briše.~~

Članak 334.

(1) Protiv odluke suda kojom se odobrava stjecanje poslovne sposobnosti maloljetnika starijeg od šesnaest godina koji je postao roditelj, žalbu mogu podnijeti njegovi roditelji i centar za socijalnu skrb.

(2) Protiv odluke suda kojom se odbija zahtjev za stjecanje poslovne sposobnosti maloljetnika starijeg od šesnaest godina koji je postao roditelj žalbu mogu podnijeti maloljetnik i centar za socijalnu skrb.

Članak 335.

Kad sud izriče mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta na odgovarajući način će se primjenjivati odredbe o sudjelovanju centra za socijalnu skrb u postupku iz odredbe članka 295. ovoga Zakona.

V. POSEBNI POSTUPCI OVRHE I OSIGURANJA

1. Opće odredbe

Članak 336.

Ovršni postupak i postupak osiguranja provode se po odredbama Ovršnog zakona ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 337.

Ako je sud ovlašten po službenoj dužnosti pokrenuti postupak u kojem je donesena ovršna isprava, on može po službenoj dužnosti donijeti odluku o ovrsi i provesti ovrhu.

Članak 338.

Žalba protiv rješenja o ovrsi ne zadržava provođenje ovrhe niti poduzimanje ovršnih radnji kojima se ostvaruje tražbina zbog koje je određena ovrha.

Članak 339.

Sud može odgoditi ovrhu samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djece i drugih osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

2. Ovrha radi predaje djeteta roditelju

Članak 340.

(1) Za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta roditelju s kojim će živjeti mjesno je nadležan, osim suda koji je opće mjesno nadležan za stranku protiv koje se provodi ovrha, i sud koji je opće mjesno nadležan za stranku koja zahtijeva ovrhu, te sud na čijem se području dijete zatekne.

(2) Provođenje ovrhe oduzimanjem djeteta poduzet će, po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke, sud na području kojeg se dijete zatekne.

(3) Sud iz stavka 1. ovoga članka može odlučiti da se poduzimanje određenih ovršnih radnji radi predaje djeteta roditelju s kojim će živjeti povjeri sudu koji nije nadležan za provođenje ovrhe.

Članak 341.

(1) Na temelju odluke suda o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti može se odrediti i provesti ovrha radi predaje djeteta, bez obzira je li tom odlukom naložena predaja djeteta.

(2) Ako u odluci suda stranci protiv koje se provodi ovršni postupak nije naložena predaja djeteta, ovu naredbu izreći će sud u odluci o ovrsi. U tom slučaju sud će odrediti rok za predaju ili će naložiti da se dijete preda odmah.

Članak 342.

(1) Odlukom o ovrsci može se naložiti predaja djeteta osobi na koju se odnosi ovršna isprava, osobi o čijoj volji ovisi predaja djeteta i svakoj drugoj osobi kod koje se dijete nalazi u času donošenja te odluke.

(2) U odluci iz stavka 1. ovoga članka izreći će se da je dijete dužna predati i svaka druga osoba kod koje se dijete zatekne u času provođenja ovrhe.

Članak 343.

(1) Prijedlog za ovrhu može podnijeti roditelj s kojim će dijete živjeti.

(2) Centar za socijalnu skrb može podnijeti prijedlog za ovrhu ako se roditelj s kojim će dijete živjeti ne protivi pokretanju ovršnog postupka.

Članak 344.

U tijeku ovršnog postupka sud će nastojati u najvećoj mogućoj mjeri zaštititi dijete.

Članak 345.

(1) Sud će, nakon što ocijeni sve okolnosti slučaja, odrediti ovrhu oduzimanjem djeteta ili izricanjem i provođenjem novčanih ili zatvorskih kazni protiv osobe koja protivno nalogu suda odbija predati dijete ili poduzima radnje s ciljem njegova skrivanja ili onemogućivanja provođenja odluke.

(2) Sredstva ovrhe iz stavka 1. ovoga članka mogu se odrediti i provesti protiv osobe kod koje se dijete nalazi i protiv osobe od čije volje ovisi predaja djeteta.

(3) Ako se svrha ovrhe nije mogla postići jednim od sredstava iz stavka 1. ovoga članka, sud može odrediti drugo sredstvo ovrhe iz toga stavka.

Članak 346.

U prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta roditelju s kojim će živjeti ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je naznačeno, sud nije vezan prijedlogom stranke.

Članak 347.

(1) Kad je odlukom suda naloženo da se dijete preda odmah, odluka o ovrsi mora se stranci od koje treba oduzeti dijete predati prilikom poduzimanja prve ovršne radnje. Ako ta stranka ne bude nazočna oduzimanju djeteta, odluka će joj se dostaviti naknadno.

(2) Odsutnost osobe kojoj treba oduzeti dijete ne sprječava provođenje ovršnih radnji.

(3) Ako se ovrha provodi protiv osobe na koju se ne odnosi odluka o ovrsi, toj osobi će se predati odluka o ovrsi i zapisnik o oduzimanju djeteta.

(4) Ako se ovrha provodi protiv osobe iz stavka 3. ovoga članka ili protiv osobe koja nije nazočna ovršnim radnjama, te će se radnje provesti u nazočnosti dviju punoljetnih osoba.

(5) O vremenu i mjestu poduzimanja ovršnih radnji radi oduzimanja djeteta sud će po pravilima o osobnoj dostavi obavijestiti roditelja kojem treba predati dijete, a može pozvati i centar za socijalnu skrb da bude nazočan provođenju ovrhe.

Članak 348.

U postupcima ovrhe mjere donesene radi zaštite prava i dobrobiti djeteta, odgovarajuće se primjenjuju odredbe članaka 336. do 342. i 344. do 347. ovoga Zakona.

3. Ovrha radi uzdržavanja

Članak 349.

Za određivanje ovrhe i za provođenje ovrhe radi ostvarivanja uzdržavanja iz plaće ili drugih stalnih novčanih primanja ovršenika mjesno je nadležan, osim suda koji je opće mjesno nadležan za ovršenika, i sud koji je opće mjesno nadležan za poslodavca koji isplaćuje plaću odnosno za isplatioca drugih stalnih novčanih primanja, te sud koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojem je donesena ovršna isprava.

Članak 350.

(1) Ovršenik uzdržavanja može pred sudom, javnim bilježnikom, centrom za socijalnu skrb ili poslodavcem odnosno drugim isplatiocem dati pristanak da se iznosi određeni za uzdržavanje isplaćuju iz plaće ili drugih stalnih novčanih primanja izravno osobi koja je u odluci suda označena kao primatelj uzdržavanja, bez provođenja ovršnog postupka.

(2) Ako ovršenik daje pristanak iz stavka 1. ovoga članka pred sudom, javnim bilježnikom ili centrom za socijalnu skrb, oni će poslodavcu odnosno drugom isplatiocu stalnih novčanih primanja odmah dostaviti izjavu ovršenika i odluku o uzdržavanju.

(3) Ako je ovršenik dao pristanak iz stavka 1. ovoga članka pred poslodavcem ili drugim isplatiocem stalnih novčanih primanja, dužan mu je istodobno podnijeti i odluku o uzdržavanju.

(4) Na temelju pristanka ovršenika poslodavac odnosno drugi isplatiatelj stalnih novčanih primanja dužan je kod svake isplate postupiti po odluci o uzdržavanju.

(5) Sud će u postupku uzdržavanja maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti donijeti odluku o ovrsi i provesti ovrhu kad ovršenik ostvaruje plaću ili druga stalna novčana primanja, osim ako je ovršenik pristao na administrativnu zabranu.

Članak 351.

Tijekom ovršnog postupka radi ostvarivanja uzdržavanja koje je određeno u postotku, sud može na prijedlog ovrhovoditelja, kad za to postoje opravdani razlozi, odrediti da se ovrha provodi plaćanjem mjesečnog novčanog iznosa posljednjeg dospjelog obroka uzdržavanja.

Članak 352.

Ako roditelj koji je na temelju pravomoćne sudske odluke ili nagodbe sklopljene pred centrom za socijalnu skrb dužan pridonositi za uzdržavanje djeteta, ne udovoljava svojoj obvezi duže od tri mjeseca, centar za socijalnu skrb dužan je na prijedlog drugog roditelja ili po službenoj dužnosti, ako ocijeni da bi zbog toga bilo ugroženo uzdržavanje djeteta, poduzeti mjere da se osiguraju sredstva za privremeno uzdržavanje sve dok roditelj - obveznik uzdržavanja ne počne ponovno udovoljavati svojoj obvezi.

4. Ovrha radi ostvarivanja susreta i druženja roditelja s djetetom

Članak 353.

U ovršnom postupku radi ostvarivanja odluke suda o održavanju susreta i druženju roditelja s djetetom primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe članka 341. i članka 343. do 347. ovoga Zakona.

5. Mjere osiguranja radi uzdržavanja

Članak 354.

Mjere osiguranja prema odredbama ovoga Zakona, jesu privremena mjera radi uzdržavanja i prethodna mjera radi uzdržavanja.

Članak 355.

(1) Za određivanje i provođenje privremene mjere radi uzdržavanja mjesno je nadležan sud koji je nadležan za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu.

(2) Za određivanje i provođenje prethodne mjere radi uzdržavanja mjesno je nadležan, osim suda iz stavka 1. ovoga Zakona, i sud koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojem je donesena odluka o uzdržavanju, koja još nije ovršna.

(3) U parnici o uzdržavanju sud može odrediti privremenu mjeru, a kad donese odluku kojom se dužniku nalaže davanje uzdržavanja, može odrediti prethodnu mjeru radi uzdržavanja, ako odluka još nije ovršna.

(4) Privremenu mjeru osiguranja iz ovoga članka radi uzdržavanja maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti, sud može odrediti u svakom postupku u kojem se po odredbama ovoga Zakona odlučuje o pravima i interesima djece.

Članak 356.

(1) Privremena mjera radi uzdržavanja može se odrediti ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje obveze uzdržavanja, te da bez donošenja te mjere postoji opasnost za njegove osobne ili druge važne interese, ili opasnost da će

bez te mjere osiguranja protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje uzdržavanja.

(2) Prethodna mjera radi uzdržavanja može se odrediti ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da bi do nastupanja ovršnosti odluke kojom je naloženo davanje uzdržavanja bili dovedeni u opasnost njegovi osobni ili drugi važni interesi, ili bi bez te mjere osiguranja bilo spriječeno ili znatno otežano ostvarivanje uzdržavanja.

(3) Smatra se da postoji opasnost za osobne ili druge važne interese predlagatelja osiguranja ako se mjere osiguranja uzdržavanja određuju u korist maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti, osim ako se tražbina odnosi na dio uzdržavanja u povećanom iznosu u skladu s povećanim mogućnostima pojedinog roditelja.

(4) Kad se privremena mjera radi uzdržavanja određuje u parnici radi utvrđivanja majčinstva ili očinstva, ovrhovoditelj treba učiniti vjerojatnim da je osoba protiv koje se mjera određuje roditelj djeteta.

Članak 357.

(1) Privremene mjere osiguranja radi uzdržavanja maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti sud će, ako za to postoji potreba, odrediti i provesti po službenoj dužnosti.

(2) U drugim slučajevima mjere osiguranja radi uzdržavanja sud može odrediti samo na prijedlog predlagatelja osiguranja uzdržavanja.

(3) Centar za socijalnu skrb može podnijeti prijedlog za donošenje mjera osiguranja kad je prema odredbama ovoga Zakona ovlašten podnijeti prijedlog za ovrhu.

Članak 358.

(1) Privremenom mjerom radi uzdržavanja može se protivniku osiguranja naložiti davanje uzdržavanja u opsegu koji je neophodan za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba osobe u čiju korist se privremena mjera određuje, a može se odrediti i svaka druga mjera iz članka 297. Ovršnog zakona.

(2) Prethodnom mjerom radi uzdržavanja može se dužniku naložiti davanje uzdržavanja u opsegu koji je određen odlukom o uzdržavanju ili u manjem opsegu.

Članak 359.

(1) U odluci kojom se određuje mjera osiguranja sud će odrediti vrijeme trajanja te mjere.

(2) Kad je odluka o privremenoj mjeri radi uzdržavanja donesena prije pokretanja parnice o uzdržavanju, sud će tu odluku dostaviti osobi koja je ovlaštena pokrenuti parnicu i odredit će rok u kojem treba podnijeti tužbu radi uzdržavanja.

Članak 360.

U postupcima radi određivanja i provođenja mjera osiguranja primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe Ovršnog zakona.

DEVETI DIO

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 361.

(1) Odredbe ovoga Zakona primjenjuju se i na obiteljske odnose koji su nastali prije dana početka primjene ovoga Zakona, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Danom primjene ovoga Zakona ne mijenjaju se prava i dužnosti stečena po prijašnjim propisima.

Članak 362.

(1) Ako je prije dana početka primjene ovoga Zakona donesena prvostupanjska odluka suda, centra za socijalnu skrb i drugog tijela tijekom daljnjeg postupka primjenjuje se Obiteljski zakon (Narodne novine 162/98).

(2) Ako poslije dana početka primjene ovoga Zakona bude poništena ili ukinuta prvostupanjska odluka iz stavka 1. ovoga članka, tijekom daljnjeg postupka primjenjuju se odredbe ovoga Zakona.

Članak 363.

Postupci radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva pokrenuti prije početka primjene ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama ovoga Zakona.

Članak 364.

Postupci o imovinskim odnosima bračnih i izvanbračnih drugova pokrenuti prije dana početka primjene ovoga Zakona, dovršit će se prema odredbama zakona po kojem su pokrenuti.

Članak 365.

(1) Ministar nadležan za poslove pravosuđa i uprave donijet će propise iz članka 15., 20., 52., 114., 122. i 141. ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi donijet će propise iz članka 52., 110., 122., 142., 189., 205. i 235. ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 366.

Do donošenja propisa iz članka 365. ovoga Zakona primjenjivat će se:

- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika i dokumentacije u svezi s poslovima centra za socijalnu skrb u području braka i odnosa u braku (Narodne novine br. 66/99.)
- Pravilnik o visini iznosa i načinu isplate naknade za provođenje nadzora nad roditeljskom skrbi (Narodne novine br. 66/99.)
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju (Narodne novine br. 66/99.)
- Pravilnik o visini iznosa i načinu isplate naknade za skrbnika (Narodne novine br. 66/99.)
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika i spisa predmeta osoba pod skrbništvom, način popisa i opisa njihove imovine, te podnošenja izvješća i polaganja računa skrbnika (Narodne novine br. 66/99.)

- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika sudskih odluka o uzdržavanju i nagodba sklopljenih u centru za socijalnu skrb (Narodne novine br. 66/99.)

Članak 367.

(1) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Obiteljski zakon ("Narodne novine" broj 162/98.), osim odredbi članaka 44. do 50., 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 112., 113., 116. i 117. koje ostaju na snazi još šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Odredbe članaka 44. - 51., 100., 101., 102., 105., 106., 107., 111., 112., 113., 116., 117. ovoga Zakona primjenjuju se po isteku roka iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 368.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od objave u "Narodnim novinama".

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

Vlada Republike Hrvatske je u prvoj polovici 2001. godine izradila i u proceduru donošenja uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona. U tom zakonskom tekstu predložene su promjene kojima se poboljšava važeći Zakon odnosno otklanjaju njegovi nedostaci i to:

- Predlaganje odredbe koja će u zaštiti interesa djeteta doprinijeti hitnosti postupanja (utvrđivanje majčinstva i očinstva),
- omogućavanje donošenje podzakonskog akta kojim će se propisati praćenje i analiza zaštite prava i interesa djeteta,
- usuglašavanje odredbe s određenjima drugih zemalja, kako bi se olakšalo priznanje isprava sačinjenih u inozemstvu,
- brisanje kao nepotrebnih, onih članaka koja su zadržana iz ranije važećih zakonskih tekstova, a dugogodišnja praksa je pokazala da nikada nisu primjenjivani,
- ispravljanje pogrešaka koje su greškom nastale u zadnjoj redakciji sada važećeg Obiteljskog zakona.

Međutim, Hrvatski sabor je 24. svibnja 2001. godine, nakon rasprave o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, donio slijedeće zaključke :

- "1. Prihvaća se Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona.
2. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.
3. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da do drugog čitanja pripremi i u saborsku proceduru uputi potrebne izmjene svih zakona kako bi se omogućilo formiranje posebnih odjela pri sudovima, koji bi se bavili obiteljsko-pravnim odnosima i tako osiguralo premještanje dijela ovlasti centara za socijalnu skrb u sudbeno odlučivanje.
Također se obvezuje Vlada da iznađe prijedlog zakonskog rješenja kojim bi se osiguralo trenutačno udaljenje osobe koja se nasilnički ponaša u obitelji.
4. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi u drugom čitanju Hrvatskom saboru dostavi istovremeno."

Neposredan povod dijelu zaključaka Hrvatskog sabora bila je odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske od 8. rujna 2000. o nesuglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske odredbe članka 22., članka 25. točka 7. i članka 36. stavak 3. Zakona o izvlaštenju. Prema toj odluci utvrđeno je da postupovnoppravna jamstva građanima o čijim se građanskim pravima odlučuje u upravnom postupku nisu dostatna u smislu odredbe članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ova odluka dovodi u pitanje i slučajeve u kojima se o građanskim pravima odlučuje u upravnom postupku, dakle i na prava iz područja obiteljsko pravne zaštite u nadležnosti centra za socijalnu skrb.

Cijeneći da se, u spomenutim zaključcima, radi o sustavnim promjenama koje nije bilo moguće kvalitetno napraviti u ostavljenom roku Vlada Republike Hrvatske je odustala od daljnje procedure donošenja Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, a odlučila pristupiti izradi novog zakona koji bi regulirao ove odnose.

Također je odlučila izraditi zaseban zakon o zaštiti od nasilja u obitelji kojim će se ovo pitanje cjelovito riješiti, uslijed čega nema potrebe da kaznene odredbe, koje sadrži važeći zakon, i nadalje ostanu sastavni dio ovoga Zakona.

II. PITANJA KOJA SE RJEŠAVAJU ZAKONOM

Konačni prijedlog zakona pored uvodnih odredbi sadrži određenja koja se odnose na:

- BRAK (sklapanje braka, pretpostavke za sklapanje braka, osobna prava i dužnosti bračnih drugova, prestanak braka),
- RODITELJI I DJECA (majčinstvo i očinstvo, prava i dužnosti u odnosima roditelja i djece),
- POSVOJENJE (pretpostavke za zasnivanje posvojenja, postupak za posvojenje, prava i dužnosti iz posvojenja),
- SKRBNIŠTVO (skrbništvo za maloljetne osobe, skrbništvo i roditeljska skrb za punoljetne osobe, skrbništvo za posebne slučajeve (poseban skrbnik), skrbnik, nadležnost i postupak u poslovima skrbništva),
- UZDRŽAVANJE (uzdržavanje djece, roditelja i drugih srodnika, uzdržavanje bračnog druga, uzdržavanje izvanbračnog druga i majke izvanbračnog djeteta, određivanje uzdržavanja),

- IMOVINSKI ODNOSI (imovinski odnosi bračnih drugova, imovinski odnosi izvanbračnih drugova, imovinski odnosi roditelja i djece, troškovi poroda izvanbračnog djeteta),

- POSTUPAK PRED SUDOM (zajedničke odredbe, sudjelovanje centra za socijalnu skrb, posebni parnični postupci),

- IZVANPARNIČNI POSTUPCI,

- POSEBNI POSTUPCI OVRHE I OSIGURANJA,

- PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE.

Najvažnije promjene u odnosu na važeći Zakon su slijedeće:

1. Za postupak posredovanja, pored centara za socijalnu skrb koji po važećem Zakonu jedini mogu provoditi ovaj postupak, predlaže se ovu mogućnost dati i savjetovalištu za brak i obitelj te osobi ovlaštenoj za pružanje stručne pomoći. Ovo stoga što se u dosadašnjoj praksi događalo, pogotovo u malim sredinama, da se bračni drugovi nerado obraćaju centru za socijalnu skrb sa svojim problemima, pa su često tražena izuzeća. Pored toga uvođenje i drugih posredovatelja u skladu je s tendencijama o posredovanju kao načinu pomoći u poremećenim obiteljskim odnosima koje građani mogu birati među stručnjacima državnog ili privatnog sektora.

2. U reguliranju odnosa između roditelja i djece predložene su slijedeće promjene:

a) Dijete ima pravo na posebnog skrbnika, koji će štiti njegova prava i interese u:

- postupku oduzimanju prava roditeljima da žive sa svojim djetetom
- postupku povjeravanja djeteta s poremećajem u ponašanju ustanovi socijalne skrbi
- postupku lišenja roditeljske skrbi oba ili jedinog njegovog roditelja,

b) Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta koje su prenesene u nadležnost suda:

- oduzimanje prava roditelju da živi sa svojim djetetom i odgaja ga
- povjeravanje djeteta s poremećajem u ponašanju u ustanovu socijalne skrbi
- zabrana roditelju, baki ili djedu koji ne živi s djetetom da se neovlašteno približava djetetu i uznemirava ga

Mjera lišenja roditeljske skrbi i po važećem je Zakonu u nadležnosti suda, takav prijedlog je i u ovom Konačnom prijedlogu zakona.

- c) Odluku o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti uvijek će donositi sud. Prema važećem Zakonu sud je donosio takvu odluku samo u bračnom sporu a ako je to bilo moguće i u paternitetskim sporovima, a u svim ostalim situacijama odluku je donosio centar za socijalnu skrb (ukoliko je takva odluka tražena i kad su roditelji i nadalje bili u braku, u slučajevima izvanbračne djece, u slučajevima donošenja nove odluke zbog promijenjenih okolnosti, itd.).

Razlozi promjena pod a) temelje se na potrebi bolje i objektivnije zaštite djeteta u navedenim situacijama, inače se u slučaju iz prve i treće alineje može govoriti o sukobu interesa između djeteta i roditelja ako je postupak pokrenut protiv oba ili jedinog roditelja djeteta. I u drugoj alineji može se govoriti o sukobu interesa između djeteta i roditelja jer se i u ovom slučaju najčešće radi i o propustima roditelja pa se ne može očekivati da će roditelj ispravno zastupati interes djeteta.

Razlozi promjena pod b) i c) tj. prijenosu stvarne nadležnosti sa centra za socijalnu skrb na sud, temelje se na potrebi usklađivanja ovoga Konačnog prijedloga zakona s Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, prema kojoj se dovode u pitanje svi postupci u kojima se odlučuje o građanskim pravima u upravnom postupku, dakle i o obiteljskim stvarima u nadležnosti centra za socijalnu skrb.

3. U odnosu na posvojenje predložene su značajnije promjene i to:

- a) ukidanje dvije vrste posvojenja i uspostava jednog oblika kojeg se ne može raskinuti, s ciljem bolje, trajne i sigurnije zaštite posvojenog djeteta.
- b) prilagodba dobne razlike s obzirom na dob posvojiteljskog para koja pored postojećeg određenja nudi mogućnost veće dobne razlike (45 godina). Nadalje, predlaže se mogućnost koja potiče posvojenje braće i sestara i to na način da je dovoljno da posvojitelji ispunjavaju pretpostavke samo za jedno dijete koje žele posvojiti pa njegovu braću i sestre mogu posvojiti bez obzira na eventualno prekoračenje dobne razlike. Ova mogućnost postoji bez obzira posvajaju li se sva braća i sestre odmah ili naknadno.
- c) bolja zaštita tajnosti posvojenja u odnosu na treće osobe. Biološki roditelji moći će dati pristanak na posvojenje samo za nepoznate posvojitelje i bit će isključeni kao stranke u postupku nakon danog pristanka odnosno kad je posvojenje temeljem zakona zasnovano bez njihova pristanka i neće

imati pravo na uvid u spis o posvojenju i državne matice djeteta. Na ovaj način posvojiteljska obitelj je bolje zaštićena od eventualnog ometanja bioloških roditelja.

4. U dijelu kojim se regulira skrbništvo predložene su promjene kojima se:
- a) Maloljetnog šticeenika, u skladu s njegovom dobi i zrelosti, mora na prikladan način upoznati s važnim okolnostima slučaja. Nadalje, maloljetni šticeenik ima pravo dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješten o mogućim posljedicama uvažavanja njegova mišljenja kad se odlučuje o nekom njegovom pravu.
  - b) Kod skrbništva i roditeljske skrbi za punoljetne osobe usklađeni su razlozi za lišenje poslovne sposobnosti s pojmom "duševne smetnje" kako ga određuje Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.
  - c) Kod skrbništva za poseban slučaj novi je termin "poseban skrbnik" koji obuhvaća sve slučajeve skrbnika za poseban slučaj, kao i slučaj privremenog skrbnika iz postupka lišenja poslovne sposobnosti važećeg Zakona.
  - d) Kod odredbi o skrbniku odredbe su dopunjene s namjerom da se poboljša odnos skrbnik- šticeenik.

5. U odnosu na postupak utvrđivanja majčinstva ili očinstva predložena je odredba koja upućuje sud na način kako će skratiti ovaj postupak, ali i stranke na posljedice neodazivanja ili uskraćivanja izvođenja dokaza medicinskim vještačenjem.

III. OBRAZLOŽENJE KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

PRVI DIO

UVODNE ODREDBE (čl. 1. - 4.)

Uvodnim odredbama Konačnog prijedloga obiteljskog zakona (ObZ) (u daljnjem tekstu: Konačni prijedlog) određuje se sadržaj zakona – brak, roditelji i djeca, posvojenje, skrbništvo, učinci izvanbračne zajednice žene i muškarca te postupci nadležnih tijela u svezi s obiteljskim odnosima.

U ovom dijelu također se propisuju načela na kojima su utemeljena uređenja obiteljskih odnosa – brak i odnosi roditelja i djece, zaštita osoba s duševnim smetnjama, obiteljsko pravno uređenje izvanbračne zajednice te briga društvene zajednice u slučaju poremećenih obiteljskih odnosa, propisivanjem načina pružanja stručne pomoći.

U načelima na kojima se zasnivaju odnosi roditelja i djece uvažena je činjenica da je Republika Hrvatska potpisnica Konvencije o pravima djeteta iz 1989. godine te da je dužna provoditi zahtjeve iz Konvencije.

U uređenju izvanbračne zajednice zadržano je ograničenje da izvanbračnu zajednicu koja ima pravne učinke mogu zasnovati samo osobe koje nisu u braku.

DRUGI DIO

BRAK (čl. 5. - 52.)

Konačni prijedlog zakona u ovome dijelu razrađuje:

1. Sklapanje braka (čl.6. – 23.)
2. Pretpostavke za sklapanje braka (čl. 24. – 30.)
3. Osobna prava i dužnosti bračnih drugova (čl. 31. – 33.)
4. Prestanak braka (čl. 34. – 52.)

1. Sklapanje braka (čl. 6 – 23.)

Konačnim prijedlogom zakona zadržano je određenje važećeg Obiteljskog zakona o dva oblika sklapanja braka. Građanima je ostavljena mogućnost izbora da li će sklopiti brak u vjerskom ili građanskom obliku odnosno pred nadležnim državnim tijelom ili službenikom vjerske zajednice s kojom Republika Hrvatska o tome ima uređene pravne odnose.

Pred vjerskom zajednicom istim činom (vjenčanja) sklapa se i vjerski i građanski brak, pa su stoga i učinci i građanskopravni i vjerski.

Za vjerski oblik sklapanja braka kao i za građanski oblik, pretpostavke za sklapanje braka u ime države utvrđuje matičar, jer se ni na koga ne može prenijeti odgovornost države za zakonit nastanak braka.

Bračni status i zakonski učinci braka građanima se priznaju bez obzira u kojem su obliku sklopili brak – građanskom ili vjerskom. S time je u skladu propisano da pravni učinci braka sklopljenog u vjerskom obliku nastaju od dana njegova sklapanja.

2. Pretpostavke za sklapanje braka (čl. 24. – 30.)

U Konačnom prijedlogu zakona zadržana su određenja važećeg Obiteljskog zakona u odnosu na pretpostavke za postojanje braka i pretpostavke za valjanost braka.

Pretpostavke za postojanje braka prilagođene su mogućnosti vjerskog oblika sklapanja braka, radi čega je dovoljan usmeni pristanak za sklapanje braka. Pravo na tužbu za utvrđivanje postoji li brak ili ne pripada svakoj osobi koja ima pravni interes i centru za socijalnu skrb.

U odnosu na pretpostavke za valjanost braka zadržana je mogućnost zaključenja braka maloljetne osobe starije od šesnaest godina života.

Sužen je krug krvnih srodnika koji ne mogu međusobno sklopiti brak i to sa 6. na 4. stupanj pobočne loze. Sada važeće određenje da brak ne mogu sklopiti ni srodnici 6. stupnja pobočne loze prihvaćen je na zasjedanju Hrvatskog sabora u raspravi o Konačnom prijedlogu obiteljskog zakona (treće čitanje), kao amandman Odbora za zakonodavstvo. Istovremeno takva zabrana nije predviđena za osobe koje su srodnici u petom stupnju pobočne loze. Posebno je neobično da se u Kanonskom zakoniku od 27. studenoga 1983. godine propisuje da nije valjan brak predaka i potomaka u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi do četvrtog koljena uključivo (Kanon 1091, paragraf 1.)

Iz toga proizlazi da bi kao katolici (kao najbrojnije stanovništvo u Republici Hrvatskoj) mogli u crkvi sklopiti brak unuci braće i sestara, te unuci polubraće i polusestara, a da istovremeno ne bi u pravilu mogli sklopiti brak s građanskopravnim učincima.

3. Osobna prava i dužnosti bračnih drugova (čl. 31. – 33.)

U Konačnom prijedlogu zakona zadržane su odredbe koje izražavaju vrijednosti koje se mogu pravno izraziti: izbor prezimena, odnos između bračnih drugova, odluka o mjestu stanovanja, odluka o rađanju i podizanju djece, odluka o obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici te pravo odlučivanja o izboru rada i zanimanja.

4. Prestanak braka (čl. 34. – 52.)

Iz važećeg Obiteljskog zakona zadržane su osnove za prestanak braka, promjene su predložene samo u odnosu na posredovanje prije razvoda braka.

Umjesto dosadašnje obveze bračnih drugova da se za posredovanje prije razvoda, u slučajevima propisanim važećim Zakonom, obrate centru za socijalnu skrb prema svojem prebivalištu koji će onda, u propisanom roku, provesti postupak ovim odredbama predložene su promjene na način da se jedan bračni drug ili bračni drugovi zajedno više ne obraćaju direktno centru za socijalnu skrb nego tužbom odnosno sporazumnim zahtjevom sudu koji će ih onda uputiti da se po svom izboru obrate ili centru za socijalnu skrb ili savjetovalištu za brak i obitelj ili osobi ovlaštenoj za pružanje stručne pomoći radi pokušaja uklanjanja bračnih nesuglasica, odnosno dogovora o uređenju pravnih posljedica razvoda braka.

Ukoliko se bračni drugovi ne dogovore pred kim će se postupak posredovanja provesti ili na prvo ročište ne dođe tuženik odnosno predlagatelj, odluku o izboru posredovatelja donosi sud. Posredovatelj je dužan provesti postupak u roku od tri mjeseca od primitka odluke suda, a stručno mišljenje uručiti bračnim drugovima u roku od petnaest dana od okončanja postupka.

Ako bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti posredovatelj je dužan stručno mišljenje dostaviti i centru za socijalnu skrb prema prebivalištu roditelja s kojim djeca žive, koji ga je dužan odmah razmotriti i poduzeti potrebne mjere zaštite djeteta.

Ako bračni drugovi ne dostave stručno mišljenje sudu u roku od godine dana od donošenja odluke o posredovanju postupak će se obustaviti.

Naglašava se da će posredovatelj kojeg bračni drugovi odaberu provoditi samo postupak posredovanja, a sve ostalo, primjerice mišljenje i prijedlog s kojim će roditeljem živjeti maloljetna zajednička ili posvojena djeca ili djeca nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti, sudjelovati u postupku razvoda braka itd. obavljat će centar za socijalnu skrb prema prebivalištu roditelja s kojim djeca žive.

Razlozi da se osim centra za socijalnu skrb uvode i drugi posredovatelji odnosno mogućnost biranja, leže u tome što se u dosadašnjoj praksi događalo, pogotovo u malim sredinama, da se bračni drugovi nerado obraćaju centru za socijalnu skrb sa svojim problemima, pa su često tražena izuzeća.

Pored toga uvođenje drugih posredovatelja u skladu je s tendencijama o posredovanju kao načinu pomoći u poremećenim obiteljskim odnosima koje građani mogu birati među stručnjacima državnog ili privatnog sektora.

TREĆI DIO

RODITELJI I DJECA (čl. 53. - 122.)

Treći dio Konačnog prijedloga zakona sadrži dva poglavlja:

1. Majčinstvo i očinstvo (čl. 53. - 86.)
2. Prava i dužnosti u odnosima roditelja i djece (čl. 87. – 122.)

1. Majčinstvo i očinstvo

U ovom dijelu uglavnom su zadržana rješenja iz važećeg zakona, promjena je predložena kod termina "materinstvo" u "majčinstvo", kao primjereniji izraz, te je predložena drugačija definicija majke prema kojoj se majkom djeteta smatra žena koja ga je rodila, čime definicija majke postaje oboriva pretpostavka, a i izjednačava se s definicijom oca iz članka 54. ovoga Zakona.

Dopunom u članku 86. stavak 1. daje se mogućnost ženi čijom najnom stanicom je dijete začeto da ospori majčinstvo ženi koja ga je rodila.

2. Prava i dužnosti u odnosima roditelja i djece

1. Djetetova prava i dužnosti (čl. 87.- 90.)

Člankom 86. navedena su prava djeteta u odnosima roditelja i djece te zabrana roditeljima i ostalim članovima obitelji da dijete podvrgavaju ponižavajućim postupcima, duševnom i tjelesnom kažnjavanju.

Propisano je i vrlo važno pravo djeteta na traženje zaštite svojih prava pred nadležnim tijelima koja o tome moraju obavijestiti centar za socijalnu skrb. Također je predviđeno i pravo djeteta na posebnog skrbnika u slučajevima koji su određeni ovim Zakonom, tijela koja ga imenuju, obveze imenovanog skrbnika te pravo djeteta da na prikladan način sazna važne okolnosti slučaja, dobije savjet i izrazi svoje mišljenje te da ga se obavijesti o mogućim posljedicama uvažavanja njegova mišljenja.

2. Roditeljska skrb (čl. 91. – 107.)

U ovom dijelu Konačnog prijedloga zakona dat je sadržaj roditeljske skrbi odnosno dužnosti roditelja prema djetetu. Istaknuto je i određenje da se roditelj ne može odreći roditeljske skrbi. Ovo iz razloga jer se radi o prirodnoj obvezi roditelja da skrbe o svom djetetu, ali i društvenog značaja roditeljske skrbi. Ipak kako djeca

uživaju posebnu društvenu zaštitu, roditeljska skrb se može ograničiti, pa i isključiti ako roditelji nisu iz subjektivnih ili objektivnih razloga u mogućnosti ili ne žele valjano skrbiti o djetetu (oduzimanje prava roditelju da dijete s njim živi, oduzimanje roditeljske skrbi, posvojenje i drugo).

Važećim Zakonom (čl. 94.) propisano je da, radi dobrobiti djeteta, a u skladu s njegovom dobi i zrelosti, roditelji imaju pravo i dužnost nadzirati dijete u druženju s drugim osobama, djetetu mlađem od šesnaest godina zabraniti noćne izlaske bez svoje pratnje ili pratnje druge odrasle osobe u koju imaju povjerenje. Noćnim izlaskom smatra se vrijeme od 23 do 5 sati ujutro.

Roditelji bez obzira žive li zajedno ili odvojeno ravnopravno, zajednički i sporazumno skrbe o djetetu (čl. 99. st. 1.). Ovakvo određenje predloženo je radi osvještavanja roditelja, ali i suda, koji donosi odluku, te centra za socijalnu skrb, koji sudjeluje u donošenju odluka, o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, da odvojen život roditelja u pravilu ne utječe na zajedničku skrb o djetetu. Ovo određenje ujedno upućuje sud da pri odlučivanju s kojim će roditeljem dijete živjeti donese i odluku da li će roditelji i nadalje zajednički skrbiti o djetetu ili će to iz opravdanih razloga, a u interesu djeteta, činiti samo jedan od njih (čl.99. st.2.).

Ako roditelji ne žive zajedno sud će odlučiti s kojim će roditeljem dijete živjeti te odrediti način i vrijeme susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem. Susreti i druženja mogu se ograničiti ili zabraniti. Sud može, ukoliko između roditelja postoje nesuglasice oko ostvarivanja susreta i druženja, odrediti osobu u čijoj će se nazočnosti odvijati susreti i druženje koja će onda nadzirati ostvarenje ovog sadržaja roditeljske skrbi (čl. 100. st. 1. i 2.).

Sud može odrediti da pojedine dužnosti obavlja roditelj s kojim dijete ne živi, primjerice brigu o zdravlju djeteta, školovanju, izvanškolskim aktivnostima i drugo. I ova odredba ima za cilj potaknuti kod roditelja koji ne žive zajedno svijest o potrebi daljnje zajedničke skrbi za dijete.

Ukoliko se okolnosti promijene novu odluku o roditeljskoj skrbi, susretima i druženju s drugim roditeljem i o drugim sadržajima roditeljske skrbi donosi sud na prijedlog roditelja, djeteta ili centra za socijalnu skrb (čl.102.).

U nadležnosti centra za socijalnu skrb, kao jedina represivna mjera, ostaje odluka da može bez pristanka roditelja povjeriti dijete na čuvanje i odgoj drugoj osobi, domu za djecu ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, ako su oba roditelja odsutna, spriječena ili iz zdravstvenih ili drugih razloga nesposobna skrbiti o djetetu a nisu ga povjerili na čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava pretpostavke za skrbnika.

Ova odluka je hitna, može trajati najdulje 60 dana a uložena žalba ne odgađa njezinu ovrhu. (čl. 103.).

Ukoliko okolnosti zbog kojih je donesena ova odluka traju dulje od 60 dana centar za socijalnu skrb donijet će odmah odluku o stavljanju djeteta pod skrbništvo.

Roditelji svoj zahtjev za predaju djeteta i prestanak skrbništva mogu uputiti centru za socijalnu skrb a ukoliko centar za socijalnu skrb smatra da to nije u interesu djeteta predložit će sudu donošenje mjere za zaštitu dobrobiti djeteta. Ovdje je važno da centar postupa odmah a ako u roku od petnaest dana od zahtjeva roditelja ne pokrene postupak pred sudom, roditelji mogu zahtjev za predaju djeteta uputiti sudu neposredno.

Ovo zakonsko određenje nalaže centru za socijalnu skrb hitno postupanje u zaštiti dobrobiti djeteta koje je, iz objektivnih ili subjektivnih razloga, privremeno ostalo bez roditeljske skrbi ali i obvezu provjere kvalitete roditeljske skrbi prije nego preda dijete roditeljima.

Konačni prijedlog zakona u nadležnost suda stavlja odluku o daljnjoj skrbi za dijete nakon smrti roditelja s kojim je dijete živjelo, o predaji djeteta od osobe koja bez pravne osnove odbija predati dijete kao i odluku o susretima i druženju unuka s bakom odnosno djedom. Ove odluke donosit će se u izvanparničnom postupku a prijedlog mogu dati drugi roditelj, dijete ili centar za socijalnu skrb (čl. 105., 106. i 107.).

Radi efikasne zaštite prava i dobrobiti djeteta u Konačnom prijedlogu zakona i nadalje je zadržana odredba po kojoj je svatko dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o kršenju djetetovih prava. Centar za socijalnu skrb dužan je ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava. Sud pred kojim se vodi prekršajni ili kazneni postupak u vezi s povredom nekog djetetovog prava dužan je o pokretanju postupka obavijestiti centar za socijalnu skrb i sud koji je nadležan za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta (čl.108).

Ovakvim obvezivanjem svih na obavještavanje o povredama prava djeteta želi se pojačati svijest i savjest društvene zajednice o važnosti posebne zaštite djece u društvu.

Odredbе o oduzimanju prava roditelju da živi sa svojim djetetom i odgaja ga te povjeravanju djeteta kod kojeg je došlo do poremećaja u ponašanju na čuvanje i odgoj ustanovi stavile su ove odluke u nadležnost suda koji će odluku donositi u izvanparničnom postupku. Ove mjere izriču se u trajanju do godine dana a novina je da ih sud može izreći i na prijedlog djeteta. S obzirom na karakter ovih mjera uložena žalba ne odgađa njihovu ovrhu. (čl. 111. do 114.).

Odluka o lišenju roditeljske skrbi i sadašnjim zakonom u nadležnosti je suda ali je ovim Konačnim prijedlogom zakona umjesto izraza "grubog zanemarivanja roditeljskih dužnosti" kao primjereniji uveden izraz "grubo kršenje roditeljske odgovornosti".

Novina je da će se djetetu, radi zaštite njegovih prava i interesa, u ovom postupku imenovati poseban skrbnik ukoliko se postupak za lišenje roditeljske skrbi odnosi na oba ili jedinog roditelja djeteta.

Pravomoćna odluka o lišenju i vraćanju roditeljske skrbi upisat će se u maticu rođenih djeteta i roditelja, zemljišne knjige nadležnog suda ako dijete ima neko pravo na nekretninama i dostaviti ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa radi vođenja očevidnika o osobama koje su lišene roditeljske skrbi.

Ovi podaci se nakon punoljetnosti djeteta neće iskazivati u ispravama iz matice rođenih djeteta.

Ovo su dijelom nove odredbe jer se u praksi pokazala manjkavost s obzirom da se podaci o lišenju roditeljske skrbi roditelju nisu nigdje upisivali niti se o takvim roditeljima vodila jedinstvena evidencija.

Odredbе o zabrani neovlaštenog približavanja djetetu roditelju koji ne živi s djetetom proširene su na baku odnosno djeda i također stavljene u nadležnost suda koji će odluku o tome dostaviti nadležnom centru za socijalnu skrb. U slučaju kršenja zabrane centar za socijalnu skrb dužan je pokrenuti prekršajni postupak.

Donošenje ili ovrha odluke o oduzimanju prava roditelju da živi s djetetom kao i odluke o zabrani približavanja ili uznemiravanja djeteta može se odgoditi u odnosu na roditelja ako se roditelj obveže da će napustiti obiteljsku zajednicu u trajanju od petnaest dana a da će redovito dolaziti u savjetovalište, školu za roditelje ili zdravstvenu ustanovu u koju je upućen.

Mogućnost provjere upravljanja djetetovom imovinom i prihodima ostavljena je i nadalje u nadležnost centru za socijalnu skrb.

Odredbе o prestanku roditeljske skrbi nisu bitno mijenjane osim što je propisano da će dijete u postupcima iz članka 111., 112. i 114. biti zastupano po posebnom skrbniku čime se pojačava pravna zaštita djeteta.

ČETVRTI DIO

POSVOJENJE (čl. 123. – 148.)

Četvrti dio Konačnog prijedloga zakona razrađuje:

1. Pretpostavke za zasnivanje posvojenja
2. Postupak za posvojenje
3. Prava i dužnosti iz posvojenja

Nakon donošenja Obiteljskog zakona povećan je broj posvojenja starije djece. Još uvijek se iz javnosti upućuje puno prigovora da obiteljski propisi postavljaju previše prepreka za posvojenje djece. No, mogućnost posvojenja ovisi ponajprije o slobodnom pravnom statusu djece za posvojenje.

Predložene promjene instituta posvojenja usmjerene su na ukidanje dvije vrste posvojenja, na prilagodbu dobne razlike s obzirom na dob posvojiteljskog para te na bolju zaštitu tajnosti posvojenja u odnosu na treće osobe.

Konačni prijedlog zakona predviđa samo jedan oblik posvojenja, koji je neraskidiv. Posvojiti može u pravilu bračni par, a iznimno, ako je to od osobite koristi za dijete, i sama osoba. Iako postoji samo jedan oblik posvojenja, posvojiteljima i posvojeniku se omogućava, uz sudjelovanje centra za socijalnu skrb, izbor učinaka na način primjeren okolnostima pojedinog slučaja: mogućnost da posvojenik promijeni cijelo osobno ime, da zadrži osobno ime, da zadrži prezime ili da svojem prezimenu doda prezime posvojitelja; mogućnost da posvojitelji odrede narodnost posvojeniku (kako bi se posvojenik lakše integriralo u obitelj i što manje razlikovalo od posvojitelja).

Za sve promjene, kao i za samo posvojenje, poštuje se mišljenje djeteta na način da posvojenik stariji od 12 godina mora dati svoj pristanak.

Slijedeća novina potiče posvajanje braće i sestara – dovoljno je da posvojitelji ispunjavaju pretpostavke za jedno dijete koje žele posvojiti, pa njegovu braću ili sestre mogu posvojiti bez obzira na eventualno prekoračenje dobne razlike. Ova mogućnost postoji bez obzira posvajaju li se sva braća i sestre odmah ili naknadno, a cilj je izbjegavanje razdvajanja djece koja potječu iz iste obitelji.

Novo pravno uređenje posvojenja štiti tajnost instituta posvojenja u odnosu na treće osobe. I nadalje se od posvojitelja očekuje da djetetu kažu da je posvojeno najkasnije do sedme godine života, kako bi se uspostavila otvorenost i ojačalo međusobno povjerenje između posvojenika i posvojitelja. No, biološki roditelji moći će dati pristanak na posvojenje samo za nepoznate posvojitelje, bit će isključeni kao stranke u postupku nakon danog pristanka na posvojenje, odnosno kad je posvojenje temeljem zakona zasnovano bez njihova pristanka, neće imati pravo na uvid u spis o posvojenju i državne matice djeteta. Na ovaj način posvojiteljska obitelj je bolje zaštićena od eventualnog naknadnog ometanja bioloških roditelja.

Posebnu zaštitu posvojiteljima pruža i potpuna zabrana osporavanja ili utvrđivanja majčinstva ili očinstva nakon što je posvojenje jednom zasnovano, kako ne bi nastala zbrka u statusu djeteta u maticama rođenih te kako ne bi bilo ugroženo pravo posvojitelja na roditeljsku skrb.

Provedbenim propisom ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju, a sastavni dio tih propisa bit će obveza izdvajanja podataka o eventualnom nasilju u primarnoj obitelji posvojenika (ili podataka o tome da je dijete začeto silovanjem ili u incestu), te će se osigurati odgovarajući uvjeti za uvid u spis o posvojenju.

PETI DIO

SKRBNIŠTVO (čl. 149. do 205.)

1. Skrbništvo za maloljetne osobe (čl.152. – 158.)
2. Skrbništvo i roditeljska skrb za punoljetne osobe (čl. 159. – 166.)
3. Skrbništvo za posebne slučajeve (poseban skrbnik) čl. 167. – 173.
4. Skrbnik (čl. 174. – 194.)
5. Nadležnost i postupak u poslovima skrbništva (čl. 195. – 205.)

Bitni sadržaji u pravnom uređenju skrbništva nisu mijenjani. To znači da je zadržana podjela skrbništva na 3 vrste s obzirom na osobe i okolnosti kad je zaštita potrebna i to:

- skrbništvo za maloljetne osobe,
- skrbništvo i roditeljska skrb za punoljetne osobe,
- skrbništvo za posebne slučajeve (poseban skrbnik).

U odredbama o skrbništvu za maloljetne osobe neznatne su intervencije. Predviđeno je da maloljetni šticećenik, u skladu s dobi i zrelosti, ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama uvažavanja njegova mišljenja kad se odlučuje o nekom njegovom pravu.

Skrbništvo i roditeljska skrb za punoljetne osobe više je novelirano, ali je i nadalje postupak za tu vrstu zaštite odluka o lišenju poslovne sposobnosti. Razlozi za lišenje poslovne sposobnosti povezani su s pojmom "duševne smetnje" kako ga određuje Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (iz 1997.god.).

Citirani Zakon (čl. 3.) određuje značenje izraza u njemu, pa je osoba s duševnim smetnjama:

- duševno bolesna osoba
- osoba s duševnim poremećajem
- nedovoljno duševno razvijena osoba, ovisnik o alkoholu ili drogama ili osoba s drugim duševnim smetnjama

Sud će odluku o lišenju poslovne sposobnosti donijeti na temelju stručnog mišljenja liječnika vještaka o zdravstvenom stanju osobe koja se lišava poslovne sposobnosti i o utjecaju tog stanja na njezine sposobnosti zaštite svih ili pojedinih osobnih potreba. Vještak ne određuje stupanj lišenja poslovne sposobnosti već sud

ocjenjuje treba li osobi zaštita prema režimu potpunog ili djelomičnog lišenja a na temelju procjene zdravstvenog stanja osobe koja se lišava poslovne sposobnosti.

Odredbom o ograničenju prava na odluke o osobnom stanju precizira se sadržaj ograničenja, tj. navodi da li se ograničenje odnosi li se na brak, na roditeljsku skrb, raspolaganje imovinom ili na druga osobna stanja.

Predložene promjene su umanjena reforma skrbništva za punoljetne osobe jer nije napušten institut lišenja poslovne sposobnosti kao pretpostavka za uspostavu skrbništva za punoljetne osobe.

U skrbništvu za posebne slučajeve novi je termin "poseban skrbnik" koji obuhvaća i slučaj privremenog skrbnika iz postupka za lišenje poslovne sposobnosti važećeg Zakona.

Posebni slučajevi razvrstani su u dva zakonska članka, u prvom od njih imenovano je nekoliko slučajeva sukoba interesa između djeteta i roditelja a određeni su tako da slijede određene standarde zaštite djece koje normira Europska konvencija o ostvarivanju prava djeteta. Drugi članak obuhvaća ostale slučajeve.

Odredbe o skrbniku dopunjene su s namjerom da se poboljša odnos skrbnik-štićenik. U tom smislu predloženo je da prije poduzimanja važnijih mjera zaštite osobe šticećenika ili njegovih imovinskih interesa skrbnik je dužan razmotriti mišljenje, želje i osjećaje šticećenika, a samo s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb skrbnik će moći poduzimati mjere koje su osobito važne za šticećenika (osobna stanja, zdravlje šticećenika).

Ovim Konačnim prijedlogom zakona preciznije je određeno pravo skrbnika na naknadu nego je to sada regulirano Obiteljskim zakonom.

Konačnim prijedlogom zakona ispravljena je nelogičnost o rasporedu odredaba o skrbništvu, pa su prve odredbe o tri vrste skrbništva, a potom odredbe o skrbniku i postupku (nadležnosti) centra za socijalnu skrb.

ŠESTI DIO

UZDRŽAVANJE (čl. 206. – 246.)

1. Uzdržavanje djece, roditelja i drugih srodnika (čl. 209. – 216.)
2. Uzdržavanje bračnog druga (čl. 217. – 221.)
3. Uzdržavanje izvanbračnog druga i majke izvanbračnog djeteta (čl. 222. – 226.)
4. Određivanje uzdržavanja (čl. 227. – 246.)

U Konačnom prijedlogu zakona uglavnom su zadržane odredbe iz važećeg Zakona. Promjena je predložena u članku 227. i to na način da je ispravljena manjkavost važećeg Zakona određivanjem redoslijeda obveze uzdržavanja. Prema Konačnom prijedlogu zakona uzdržavanje od bake i djeda ostvaruje se prije uzdržavanja od maćehe ili očuha.

Također je predloženo u članku 239. da se isplata dospjelih obroka uzdržavanja određuje u nominalnom iznosu, što je bilo propušteno u važećem Zakonu.

SEDMI DIO

IMOVINSKI ODNOSI (čl. 247. – 262.)

1. Imovinski odnosi bračnih drugova (čl. 247. – 257.)
2. Imovinski odnosi izvanbračnih drugova (čl. 258)
3. Imovinski odnosi roditelja i djece (čl. 259. – 261.)
4. Troškovi poroda izvanbračnog djeteta (čl. 262.)

Odredbe o imovinskim odnosima iz važećeg Zakona zadržane su u cijelosti neizmijenjene i u Konačnom prijedlogu zakona. Naime, u kratko vrijeme primjene važećeg Zakona nije bilo prigovora na ove odredbe, pa nije bilo potrebe bilo što mijenjati.

OSMI DIO

POSTUPAK PRED SUDOM (Čl. 263. – 360.)

1. Zajedničke odredbe (čl.263. – 273.)
2. Sudjelovanje centra za socijalnu skrb (čl. 274. – 279.)
3. Posebni parnični postupci (čl. 280. – 305.)
4. Izvanparnični postupci (čl. 306. – 335.)
5. Posebni postupci ovrhe i osiguranja (čl. 336. – 360.)

Glede postupovnih odredbi valja naglasiti da su odgovarajuće odredbe usklađene s Konvencijom o pravima djeteta na način da je predloženo da dijete u skladu s dobi i zrelosti, a u cilju njegove dobrobiti sudjeluje u sudskom postupku kada

se odlučuje s kojim će roditeljem živjeti, o susretima i druženju s drugim roditeljem i o ostalim sadržajima roditeljske skrbi. Pri tome se vodilo računa o emocionalnim potrebama i psihičkoj stabilnosti djeteta, pa je centar za socijalnu skrb zadužen da na prikladan način pripremi dijete za aktivno učešće u ovim, za njega delikatnim postupcima ili mu sugerira da to ne čini.

Bitno poboljšanje predloženo je u odnosu na postupak utvrđivanja očinstva i majčinstva koje sada u prosjeku traje 5 do 6 godina. Predložena odredba upućuje sud na način kako će skratiti ovaj postupak, ali i stranke na posljedice neodazivanja ili uskraćivanja izvođenja dokaza medicinskim vještačenjem.

DEVETI DIO

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE (čl. 361. - 368.)

U ovom dijelu nema promjena u odnosu na važeći Zakon, osim u članku 367. koji je uređen na način da se za šest mjeseci odgodi primjena ovoga Zakona i to u onim člancima kojima je prenesena nadležnost sa centra za socijalnu skrb na sud, radi pripreme sudova za preuzimanje ovih poslova. Primjena ovoga Zakona odgađa se i u poslovima koji se odnose na posredovanje bračnih drugova (članci 46.-51.) iz razloga što se za nove subjekte koji će, sukladno ovom Zakonu, moći obavljati poslove posredovanja u roku od šest mjeseci treba izraditi provedbeni propis.

IV. PODACI O FINACIJSKIM SREDSTVIMA POTREBNIM ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Provođenje odredbi Konačnog prijedloga zakona, uz dva izuzetka, ne zahtijeva nove izdatke iz državnog proračuna.

Novi izdaci odnose se na:

1. Naknadu opravdanih troškova koje u svezi s izvršavanjem svojih obveza ima osoba koja obavlja nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi (članak 110. Konačnog prijedloga zakona).

Naknada opravdanih troškova odnosi se na prijevoz zadužene osobe do stana djeteta, škole, zdravstvene ustanove ili drugog mjesta na kojim će dobiti informacije i pomoći roditeljima da valjano obavljaju svoje roditeljske dužnosti. Nadalje, radi uspješnosti svoje zadaće osoba zadužena za nadzor nad roditeljskom skrbi poželjno

je da odvede dijete na neku od kulturnih manifestacija, izlet ili slično. Vodeći računa o ekonomskom stanju Republike Hrvatske mišljenja smo, da i na ovoj stavci treba provesti štednju. Stoga predlažemo da ova sredstva za pojedini slučaj ne bi smjela prelaziti iznos od 500,00 kn godišnje. S obzirom da se u Republici Hrvatskoj godišnje provodi oko 1.700 nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi, to bi u Državnom proračunu za ovu stavku trebalo izdvojiti godišnje

850.000,00 kn.

2. Troškovi skrbništva za poseban slučaj iz članka 121. Konačnog prijedloga zakona kojim se predlaže da će se radi zaštite prava i dobrobiti djetetu imenovati poseban skrbnik u slučajevima:

- oduzimanja prava roditelju da živi sa svojim djetetom i odgaja ga,
- smještaja djeteta s poremećajem u ponašanju u ustanovu socijalne skrbi,
- lišenja roditeljske skrbi za oba ili jedinog roditelja djeteta.

U sva tri slučaja, radi sukoba interesa djeteta i roditelja, nužno je zaštititi dijete i institutom posebnog skrbnika jer se ne može očekivati da će roditelj protiv kojeg se pokreće neki od ovih postupaka, zato što nije dobro brinuo o djetetu, sada ispravno brinuti i zastupati dijete. Da je to dobro radio ne bi bilo potrebe pokretati neki od navedenih postupaka.

S obzirom da se u sva tri slučaja radi o izvanparničnom postupku troškovi skrbnika po jednom slučaju predviđa se da bi mogli iznositi 800,00 kuna.

Na bazi podataka iz 2001. godine kad je bilo:

- 480 odluka iz članka 111. Konačnog prijedloga zakona
- 215 odluka iz članka 112. Konačnog prijedloga zakona
- 140 prijedloga iz članka 114. Konačnog prijedloga zakona

u ukupno 835 slučajeva trebalo bi imenovati posebnog skrbnika, za što bi u državnom proračunu trebalo osigurati dodatnih

676.000,00 kn.

Sveukupno bi prema Konačnom prijedlogu zakona trebalo dodatno osigurati 1.526.000,00 kn.

Potrebna dodatna sredstva koja su predviđena ovim Zakonom osigurati će se, sukladno odredbi članka 44. Zakona o izvršavanju državnog proračuna za 2003. godinu (Narodne novine, 154/02) u 2004. godini.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA U KONAČNOM PRIJEDLOGU U ODNOSU NA RJEŠENJA U PRIJEDLOGU ZAKONA

Prijedlog zakona o obitelji, braku i izvanbračnim zajednicama raspravljen je na sjednici Hrvatskog sabora i dostavljen Vladi Republike Hrvatske Zaključkom - klasa: 552-01/02-01/03, urbroj: 61-02-02 - od 29. siječnja 2003.

Svi prijedlozi, primjedbe i mišljenja upućeni predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona razmotreni su i u najvećoj mjeri uzeti u obzir kod njegove izrade.

- Prihvaćena je primjedba Odbora za pravosuđe, Odbora za zakonodavstvo, Kluba zastupnika HSS-a, Kluba zastupnika HDZ-a, Ljerke Mintas-Hodak, Kluba zastupnika HSP i HKDU i Jadranke Kosor da se promijeni naziv ovoga Zakona.

- Prihvaćena je primjedba Odbora za zakonodavstvo, Odbora za pravosuđe, Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Odbora za obitelj, mladež i šport, Kluba zastupnika HSS-a i Kluba zastupnika HDZ-a na sadržaj članka 1.

- Prihvaćena je primjedba Odbora za ravnopravnost spolova i Odbora za obitelj, mladež i šport na stavak 1. članka 3. da se određeni definira izvanbračnu zajednicu i to na način da se na kraju rečenice doda "koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno dijete."

- Prihvaćena je primjedba Odbora za pravosuđe, Odbora za zakonodavstvo, Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Odbora za obitelj, mladež i šport, Kluba zastupnika HSS-a, Kluba zastupnika HDZ-a, Maria Kovača kojom se predlaže brisati stavak 2. članka 3.

- Prihvaćena je primjedba Odbora za obitelj, mladež i šport, Ljerke Mintas-Hodak i Snježane Biga Friganović na članak 26 tj. da se zadrži mogućnost da se u opravdanim slučajevima dopusti sklapanje maloljetničkog braka jer je veća vjerojatnost da će sklapanjem braka biti ostvarena obitelj i zajednički život s djetetom u obitelji.

- Prihvaćena je primjedba Tibora Sante, Kluba zastupnika LS-a i Nenada Stazića na članak 34. stavak 4. te je isti brisan kao nepotreban.

- Na prijedlog Ureda za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske preuređen je članak 42. stavak 2. i to na način da se riječ: "muž" zamijeni riječju: "bračni drug", radi nediskriminacije.

- Djelomično je prihvaćena primjedba Odbora za ravnopravnost spolova na članak 48. i to da se bračne drugove upozna i s psihosocijalnim posljedicama razvoda braka, a nije prihvaćena primjedba kojom se traži mogućnost da se posredovanje odvija odvojeno, već se to ostavlja prosudbi stručnjaka koji provode postupak posredovanja.

- Na prijedlog Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave promijenjen je članak 53. (u skladu s tim u članku 86. stavak 1. dodana zadnja rečenica), na način da je definicija majke dana kao oboriva pretpostavka. Predloženim člancima daje se mogućnost ženi čijom jajnom stanicom je dijete začeto da ospori majčinstvo ženi koja je dijete rodila.

- Prihvaćena je primjedba Kluba zastupnika HSLS-a i Zlatka Canjuge na članak 67. te je formulacija "majka je dužna imenovati osobu" promijenjena u "Majku će se upozoriti da bi radi dobrobiti djeteta trebala imenovati osobu koju smatra ocem".

- U članku 107. dodani su stavci 2. i 3. kojima se predlaže mogućnost uređenja susreta i druženja djeteta s njegovom punoljetnom sestrom ili bratom, odnosno polusestrom ili polubratom. Ovo stoga što je Republika Hrvatska pokrenula postupak za potpisivanje Europske konvencije o kontaktima s djecom, kojom je pored mogućnosti uređenja susreta i druženja djeteta s roditeljima, bakom i djedom predviđena mogućnost uređenja susreta i druženja sa sestrom ili bratom.

- Člankom 113. stavak 1. i člankom 116. stavak 4. predloženi su rokovi u kojima sud mora donijeti odluku kad odlučuje u postupcima iz članka 101., 102., 107., 111., 112. i 116., jer su postupci u citiranim člancima hitne naravi.

- Prihvaćena je primjedba Milanke Opačić i Kluba zastupnika SDP-a na članak 114. da je nepotrebno praviti razliku između "zlorabe roditeljske odgovornosti" i "grubog kršenja roditeljske odgovornosti" jer je učinak jednak.

- Prihvaćena je primjedba Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a na članak 114. - Pojačati odgovornost zlostavljača i predvidjeti da se i ovdje goni po službenoj dužnosti pa je u tom smislu ispravljen stavak 4.

- Prihvaćena je načelna primjedba Snježane Biga Friganović kojom predlaže izraditi protokol za posvojenje pa je to riješeno člankom 135.

- Prihvaćena je primjedba Zlatka Canjuge i Odbora za ravnopravnost spolova kojom prigovaraju terminu posvojče pa je termin "posvojče" u tekstu zakona promijenjen je u "posvojenik" kao primjereniji hrvatskom jeziku.

- Prihvaćena je primjedba na članak 126. Odbora za zakonodavstvo, Kluba zastupnika DC-a, Milanke Opačić, Kluba zastupnika SDP-a, Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i DBHS-a, Kluba zastupnika LS-a, Branislava Tušeka, Jadranke Kosor Snježane Biga Friganović, Željka Malevića i Branka Baletića da se podigne ili briše dobna razlika kao pretpostavka za posvojenje, te je ista podignuta na 45 godina.

- Prihvaćena je primjedba Odbora za ravnopravnost spolova na članak 135. te je pojašnjena nadležnost.

- Članak 167. dopunjen je dodavanjem točke 5. "djeci stranim državljanima koja se bez pratnje zakonskog zastupnika zateknu na teritoriju Republike Hrvatske", jer nedostaje odredba kojom se obuhvaćaju i ovakve situacije.

- Prihvaćena je primjedba Nenada Stazića na članak 222. i precizirano je što znači "dulje vrijeme".

- Prihvaćena je primjedba Odbora za ravnopravnost spolova na članak 232. kojom se predlaže da se odredi rok u kojem će ministar pravosuđa objaviti traženi podatak.

- Prihvaćena je primjedba Kluba zastupnika LIBRE na članak 258., pa se precizira trajanje izvanbračne zajednice.

VI. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA KOJI SU DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA, A PREDLAGATELJ IH NIJE PRIHVATIO

Dio primjedbi i prijedloga iznesenih na raspravi u Hrvatskom saboru je prihvaćen.

Jedan dio primjedbi na Prijedlog zakona koji su proizišle iz rasprave u Hrvatskom saboru nije prihvaćen, pa stoga nije ugrađen u Konačni prijedlog zakona.

- Nije prihvaćena načelna primjedba Ive Škrabala i Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina zašto nema definicije obitelji. Obitelj nije definirana jer je to društveno promjenjiva kategorija i uvijek postoji mogućnost da bi neke od kategorija ostale izvan zaštite odnosno da bi neke bile obuhvaćene, a ne bi trebale uživati zaštitu unutar obitelji. Ističe se da u praksi nije bilo problema s pitanjem na koje se osobe primjenjuje ovaj zakon, prava i dužnosti jasno su definirani.

Ilustracije radi, dajemo primjer slovenskog obiteljskog zakonodavstva koje je nakon nekoliko godina primjene odredbe kojom je definirana obitelj od iste odustalo.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za zakonodavstvo na članak 4. kojom se drži nepotrebnim ovaj članak i pita što će se dogoditi ako se on ne poštuje, iz razloga što postoji kaznena odgovornost nadležnih tijela zbog nesuradnje.

- Nije prihvaćena primjedba na članak 5. Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Zlatka Canjuge kojom se tvrdi da je odredba neusklađena. Ističe se da ovaj Zakon određuje sadržaj, definira odnose i pravna obilježja braka.

- Nije prihvaćena primjedba na članak 6. Odbora za ravnopravnost spolova kojom se ističe potreba uspostave sklapanja samo građanskog braka jer nas na ovakvu odredbu obvezuje Ugovor sa Svetom stolicom iz 1997. godine.

- Nije prihvaćena primjedba na članak 8. Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina kojom se ističe da je to diskriminacijska odredba u odnosu na druge vjerske zajednice. Ističe se da su 2002. godine sklopljeni ugovori Republike Hrvatske s pravoslavnom crkvom i islamskom zajednicom.

- Nije prihvaćena primjedba na članak 8. Kluba zastupnika LS-a kojom se predlaže mogućnost sklapanja braka dati i drugim vjerskim zajednicama jer takvu mogućnost imaju, pored katoličke crkve, i islamska zajednica i pravoslavna crkva.

- Nije prihvaćena primjedba na članak 12. Odbora za rad, zdravstvo i socijalnu politiku i Branka Baletića koji predlažu obveznost odlaska u savjetovalište prije sklapanja braka. Odgoj za brak počinje daleko prije sklapanja braka, te odlazak u savjetovalište ne jamči stjecanje takvog odgoja ni uspješnost braka. Pored toga, otežalo bi se i ostvarivanje prava na sklapanje braka.

- Nije prihvaćena primjedba na članak 15. Jadranke Kosor i Odbora za zakonodavstvo kojom se predlaže izostaviti izričaj "brak se sklapa na svečan način" zbog važnosti institucije i samog čina.

- Nije prihvaćena primjedba na članak 26. Kluba zastupnika HSS-a i Kluba zastupnika DC-a, kojom se protive mogućnosti sklapanja maloljetničkog braka, iz razloga što je veća vjerojatnost da će sklapanjem braka biti ostvarena obitelj i zajednički život s djetetom u obitelji (trudnoća maloljetnice je najčešći razlog za traženje odobrenja za sklapanje maloljetničkog braka).

- Nije prihvaćena primjedba na članak 28. Odbora za zakonodavstvo, Kluba zastupnika HSS-a, Zlatka Canjuge, Kluba zastupnika DC-a, Kluba zastupnika HSP i HKDU i Ljerke Mintas Hodak kojom se prigovara mogućnosti sklapanja braka bratića i sestrične. Ukoliko bi se primjedba prihvatila postojala bi mogućnost da bratići i sestrične sklope brak u vjerskom obliku, dok im istovremeno zakon ne bi dopustio sklapanje civilnog braka. Predloženom zabranom ne bi se moglo spriječiti sklapanje vjerskog braka, ukoliko postoji namjera za njegovo sklapanje.

- Nije prihvaćena primjedba Jadranke Kosor na članak 42. kojom se predlaže podići granicu na 2 ili 3 godine starosti djeteta. Ovu situaciju držimo nepovoljnom za dijete jer produljeni boravak u obitelji sa narušenim odnosima nije u njegovom interesu. Tako se ujedno povećava mogućnost povećanja pravne nesigurnosti uslijed napuštanja bračne zajednice bez razvoda.

- Nije prihvaćena primjedba Milanke Opačić, Kluba zastupnika SDP-a, Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a i Branka Baletića na članak 44. tj. zašto se posredovanje provodi kod bračnih drugova koji nemaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu iz razloga što se na ovakav način štiti institucija braka. Razvod je nepoželjna društvena pojava i čim postoji sukob interesa potrebna je intervencija posredovatelja. Pored ostalog namjera je da se posredovanjem zadrži i određena kvaliteta odnosa.

- Nije prihvaćena primjedba Mate Arlovića na članak 44. koji postavlja upitnim postupak posredovanja kao miješanje u bračne odnose i zašto bi to netko uopće činio uz obrazloženje kao u prethodnoj alineji.

- Nije prihvaćena primjedba Snježane Biga Friganović na članak 44. kojom predlaže detaljnije formulirati posredovanje jer će se to odrediti pravilnikom (prema čl. 52. st. 3.)

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za ravnopravnost spolova na članak 45. tj. onemogućavanje posredovanja kad se utvrdi nasilje u obitelji jer postoji opasnost zlorabe ovakve mogućnosti. Osim toga, posredovanje se može odvijati i odvojeno.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za obitelj, mladež i šport i Kluba zastupnika HSS-a na članak 46. kojom se predlaže definirati tko će uz CZSS provoditi postupak posredovanja, jer će ovo biti određeno provedbenim propisom.

- Nije prihvaćena primjedba Ljerke Mintas-Hodak i Branka Baletića na članak 46. kojom se predlaže zakonom propisati osnovne kriterije za one koji će raditi posredovanje jer će se to učiniti podzakonskim propisom.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za rad, zdravstvo i socijalnu politiku na članak 49. tj. produljenje roka sa 3 na 6 mjeseci. Takvo rješenje postoji u važećem Obiteljskom zakonu i brojne su primjedbe građana na duljinu trajanja ovoga roka.

- Nije prihvaćena primjedba Krunoslava Gašparića na članak 54. koji članak drži neutemeljenim u praksi i treba ga dopuniti. U praksi nema problema u primjeni ovoga članka. Članak osigurava pravnu sigurnost djeteta rođenog u braku.

- Nije prihvaćena primjedba Jadranke Kosor na članak 62. koja pita što ako dijete koje je navršilo 14 godina života ne da pristanak na priznanje očinstva. U tom slučaju nema upisa temeljem priznanja, već se može pokrenuti postupak utvrđivanja očinstva sudskim putem.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo na članak 77. tj. da bi odredbu na isti način trebalo primjenjivati i kod osporavanja očinstva jer je to riješeno člankom 83.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina na članak 88. kojom traže da se definira što se smatra pod terminom "ponižavajući postupci" jer su to opće poznati standardi koji označavaju postupke koji ugrožavaju dostojanstvo bilo koje osobe.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo na članak 89. kojom ističu potrebu definirati tko može biti poseban skrbnik jer je to riješeno u člancima 174. i 175.

- Nije prihvaćena primjedba Kluba zastupnika HSLŠ-a na članak 93. kojom se ističe potreba definiranja roditeljske skrbi jer je roditeljska skrb definirana u članku 91.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina na stavak 2. članka 94. kojom je postavljeno pitanje na koliko vremena se dijete ne može ostaviti samo. Radi sigurnosti djeteta predškolske dobi, ono se ne smije uopće (ni na koje vrijeme) ostavljati samo.

- Nije prihvaćena primjedba Nenada Stazića na članak 94. kojom predlaže povisiti dobnu granicu djeteta koje roditelji ne smiju ostaviti samo. To bi bilo poželjno, no mnogi roditelji zbog materijalnog statusa to ne bi mogli osigurati.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina na članak 99. tj. zašto se veća prava ne daju onom roditelju s kojim dijete živi iz razloga što je, temeljem Konvencije o pravima djeteta, skrb o djetetu obveza oba roditelja, neovisno o tome žive li zajedno ili odvojeno .

- Nije prihvaćena primjedba Nenada Stazića na članak 100. kojom predlaže da se sudu da uputa te da se predvide jasna prava roditelja u pogledu susreta i druženja. Zakon nalaže sudu da donese odluku koja je jasna u pogledu susreta i druženja. To je stvar pojedinačnog odlučivanja.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za pravosuđe na članak 114. - jezična primjedba na "lišenje". I lišenje i oduzimanje u duhu su hrvatskog jezika, no lišenje se rabi u sličnim odredbama jer ima značaj nefizičkog, dok se oduzimanje koristi više u smislu fizičkog.

- Nije prihvaćena primjedba Branislava Tušeka na članak 114. kojom predlaže proširiti krug ovlaštenika koji mogu pokrenuti postupak lišenja roditeljske skrbi na npr. rodbinu iz razloga što je prema članku 108., svatko dužan obavijestiti centar o kršenju djetetovih prava, a člankom 114. st. 4. centar je obvezan pokrenuti postupak lišenja roditeljske skrbi čim sazna za okolnosti kršenja djetetovih prava.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo na članak 117. kojom predlaže preispitati opravdanost ovako kratkog roka, iz razloga što ovo ima značenje privremene mjere s ciljem poticanja neodgovornog roditelja na suradnju, određivanjem primjerenog roka za početak promjene njegovog ponašanja, a u interesu djeteta.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za zakonodavstvo i Odbora za ravnopravnost spolova na stavak 4. članka 125., kojom predlažu skratiti rok na 6 mjeseci, iz razloga što kraće vrijeme od predloženog nije primjereno za prilagodbu novonastaloj obiteljskoj situaciji svih članova uže obitelji.

- Nije prihvaćena primjedba Krunoslava Gašparića i Nenada Stazića na stavak 1. članka 127. kojom se predlaže umjesto riječi "može" staviti riječ "mora" iz razloga što je ovo nomotehnički uobičajeni izričaj koji sadrži opće pravilo.

- Nije prihvaćena primjedba Kluba zastupnika HDZ-a na stavak 2. članka 127. kojom se prigovara mogućnosti posvojenja djece od stranih posvojitelja jer se ova mogućnost u praksi koristi samo iznimno, ako je to od osobite koristi za dijete, te kad se za to dijete ne može naći posvojitelj u Republici Hrvatskoj ili se radi o posvojenju od strane očuha ili maćehe (ukupno tri slučaja 2002. godine). Pored toga i Konvencija o pravima djeteta poznaje međudržavno posvojenje.

- Nije prihvaćena primjedba Maria Kovača na članak 130. kojom upućuje na pogrešku u točki 1. odnosno nelogičnost s člankom 114. stavak 3. točka 5. Posvojenje se zasniva u vrijeme kad su za to ispunjene zakonske pretpostavke. Zasnivanjem posvojenja nepovratno prestaje roditeljska skrb biološkim roditeljima.

- Nije prihvaćena primjedba Nenada Stazića na članak 136. koji predlaže uskladiti s člankom 134. Navedeni članci nisu u nesuglasju, čl. 136. govori načelno gdje se daje suglasnost, a članak 134. u kojoj dobi dijete to može učiniti.

- Nije prihvaćena primjedba Kluba zastupnika HDZ-a na članak 145. kojom se prigovara mogućnosti promjene osobnog imena i narodnosti djeteta. Postupak promjene osobnog imena riješen je Zakonom o osobnom imenu, a za promjenu narodnosti u pravnom sustavu nedostaju adekvatni propisi. Ovakvom odredbom se djetetu omogućuje ostvarivanje prava na obiteljsko okruženje i bolja povezanost s članovima obitelji.

- Nije prihvaćena primjedba Kluba zastupnika HSL-a na članak 188. kojom se ističe da je to površan članak, da on govori o skrbniku kada je skrbnik iz CZSS-a, a što je s radnim vremenom roditelja. Načelo obiteljske solidarnosti zahtijeva od osoba dužnih uzdržavati štíćenika i pružanje faktične skrbi članu obitelji koji je lišen poslovne sposobnosti.

- Nije prihvaćena primjedba Maria Kovača na članak 190. kojom ističe preveliku odgovornost skrbnika jer su ove odredbe usklađene sa Zakonom o obveznim odnosima, odnosno sa općim pravilima odgovornosti za štetu.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina na članak 219. da se pojasni značenje sintagme "očita nepravda" jer je to pravni standard koji se u praksi koristi već dulje vrijeme i prepušta sudu da odredi njegov sadržaj prema pojedinom slučaju.

- Nije prihvaćena primjedba Jadranke Kosor na članak 220. kojom predlaže precizirati, da ne bi bilo zloupotreba, što znači "da je brak trajao kratko" jer se to učinkovito rješava u sudskoj praksi, sukladno načelu pravednosti.

- Nije prihvaćena primjedba Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina na članak 221. kojom se predlaže precizirati značenje sintagme "nedostojan toga prava" jer je to pravni standard koji se u praksi koristi već dulje vrijeme i prepušta sudu da odredi njegov sadržaj prema pojedinom slučaju.

- Nije prihvaćena primjedba Jadranke Kosor na članak 226. kojom pita zašto je predloženo da otac izvanbračnog djeteta uzdržava majku samo godinu dana ako ona nema sredstava za uzdržavanje. Ovo je zamjena za naknadu za porodni dopust ako ju majka ne ostvaruje po drugom osnovu. Roditelji izvanbračnog djeteta nisu nužno i izvanbračni drugovi, pa se godina dana tretira kao primjereno vrijeme zbog zaštite majčinstva.